Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Jc 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

IV. G. 9

2 22 D 16

KW 36 G 23 1-2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

IVDÆORVM ANNVS LVNÆ-SOLARIS:

ET

TVRC-ARABVM ANNVS merè LVNARIS.

Recens uterque è ſuis fontibus deductus, & cum anno Romano facili methodo connexus.

Studio & operâ

NICOLAI MVLERI,
Medicinæ ac Matheſeos Profeſſoris.

GRONINGÆ,
Excudebat IOANNES SASSIVS, Typographus Ordinarius, Anno CIↃ IↃC XXX.

KONINKL.
BIBLIOTHEEK
TE'SHAGE.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Addenda ad pag. 65.

PEtrus Cunæus vir ut eruditiſſimus, ita rerum Iudaicarum ſcientiſſimus, laudat R. Moſem Maimonidem, qui authore R. Abraham Zacutz, Computi Iudaici conditorem facit Rabbi Hillel Babylonium virum ſui ſeculi principem. *lib. 1. cap. 13. de rep. Jud.* Sed quo ſeculo Hillel iſte vixerit, nobis non conſtat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Ampliſsimo Conſultiſsimoq; viro,

Dn. HENRICO à SCHONENBORCH

Hovetmanno Conſulari

S. D.

GEns quondam Deo præ reliquis dilecta, Prophetarum & Apoſtolorum divini verbi præconum nutricula, Iudæi, inquam, non tantum ſacrum V. T. codicem ſine vitio conſervarunt, ſed etiam priſcam anni ſui formam longè pulcherrimam ſoli inter tot populos integram ad poſteros tranſmiſerunt. Et quemadmodum prioris cuſtodiæ pretium omnem excedit æſtimationem; ita qui antiquæ Chronologiæ veteriſq; Aſtronomiæ ſtudio tenentur, hoc alterum κειμήλιον *quovis auro præſtantius ducunt. Nam ut de inſigni hujus anni utilitate in Hiſtoria ſacra taceam, (quoniam id nulli ignotum eſſe putamus) hujus anni notitiâ ſolidé inſtructi rem annariam Græcorum, Syrorum Latinorumq; veterum è paucis quæ ſuperſunt fragmentis ſoli commodé conſequi poſſunt & plené adſequi. Quare haudquaquam olim luſiſſe operam mihi videor, cum anni Iudaici formam ad ſua principia primamq; revocavi originem, & novis faciliorisq; uſus tabulis illuſtravi. Eas nunc tandem unà cum commentario, ſecutus conſilium viri Clariſsimi & amiciſsimi* D. VBBONIS EMMII, *primi hujus Academiæ Rectoris p. m. quàm fieri potuit emendatiſsimé in lucem do publiciq; juris facio.*

Adjeci ob argumenti ſimilitudinem Annum Turc-Arabicum nova certaq; methodo cum anno Romano connexum, cujus uſus haud levis erit in Muſulmannorum Hiſtoria tum digerenda tum intelligenda. Poſtremò in gratiam illorum qui Aſtronomiæ principia utcumq; guſtarunt, novam nec antehac viſam monſtravi viam, qua quolibet anno Romano propoſito mox Pag. 79. Tab. Friſic. Pag. 438.

*** 2 *citra*

citra numerandi tædium certò cognoſcere liceat annum Arabicum vel Judaicum iſti anno quadrantem.

Hoc autem qualecumq́ munus literarium Tibi, vir Ampliſſime, offerre & volui & certé debui. Nam ut jam rariores ingenij tui dotes quibus eruditorum vulgus longè antecellis, prætercam, & de præcipuis animi virtutibus, quæ Te in Vrbe patria ad ſummos evexere honores, nihil dicam; Solus è numero clarorum virorum quos magni Emmij *amicitia mihi conciliavit amicos, occurriſti cui Judæorum res exactè ſint cognitæ. Ex quo enim Academias præceptoris tui* Emmij *conſilio & judicio adire cœpiſti, ardenti ſtudio admirandaq́ ingenij felicitate, Linguæ ſanctæ Græcæq́ abſolutam cognitionem exſpectatione celeriùs conſecutus es. Quod mihi tunc temporis compertum fuit vel ex eruditis tuis epiſtolis Hebraico ſermone puro terſoq́ ad me datis, quibus ad mutuam noſtram amicitiam ſtraviſti viam. Hanc ut ego loco meo ſemper feci plurimi, ſtudioſéq́ colui, ita Tu non ceſſaſti eandem fovere, alere, meq́ Tibi arctius devincire benevolentia, favore, officiis. Sic perge vir Ampliſsime & hoc conſtantis in Te affectus* μνημόσυνον *pari animo ſuſcipe, ac longùm vale. Groningæ, neomenia menſis Thamuz Anno 5390. Calendis Iunij Juliani, Anno à nato Meſſia 1630.*

T. A. addictiſſ.

NICOLAVS MVLERIVS.

Lector ſalve.

QVI annales Turcicos lingua Latina vel Gallica edide- runt, viri alioqui eruditi, paſſim mendoſè annos Tur- cicos cum annis noſtris copularunt, uti non uno loco monuit Scaliger, & res ipſa loquitur. Quare in gratiam eo- rum qui Annales iſtos evolvunt, conſtruximus hunc annorum Syllabum ſeu Indicem, è quo unuſquiſque citra temporis diſpen- dium emendare poterit tempora pravè à Leunclavio aliiſve po- ſita. Indicem exorſi ſumus ab eo ferè tempore quo gens iſta capta Adrianopoli Chriſtianos premere cœpit in Europa, & eundem porro extendimus ad annum Chriſti 1675, ſtilo Iuli- ano. Comprehendit annos Turcicos 330. annos verò Ro- manos 320.

	Anni Ara-bici.	Connexio cum annis noſtris.	Feriæ	*Anni Ara-bici.*	Connexio cum annis noſtris	Feriæ	
	757	1356 Ianu. 5	3	777	1375 Iunii. 2	7	
	758	1356 Dec. 25	1	778	1376 Mai 21	4	
	759	1357 14	5	779	1377 10	1	
	760	1358 3	2	780	1378 Apr. 30	6	
	761	1359 Nov. 23	7	781	1379 19	3	
	762	1360 11	4	782	1380 7	7	
	763	1361 Octob. 31	1	783	1381 Mart. 28	5	
	764	1362 21	6	784	1382 17	2	
	765	1363 10	3	785	1383 6	6	
*	766	1364 Sept. 28	7	786	1384 Febr. 24	4	
	767	1365 18	5	787	1385 12	1	
	768	1366 7	2	788	1386 2	6	
	769	1367 Aug. 28	7	789	1387 Ian. 22	3	
	770	1368 16	4	790	1388 11	7	
	771	1369 5	1	791	1388 Dec. 31	5	
	772	1370 Iulii 26	6	792	1389 20	2	
	773	1371 15	3	793	1390 9	6	
	774	1372 3	7	794	1391 Nov. 29	4	
	775	1373 Iunii 23	5	795	1392 17	1	*
	776	1374 12	2	796	1393 6	5	

Ita legere oportet:

Annus Turcarum 757. iniit anno Chriſti 1356. die 5. Januarii feria 3. & annus 758 eodem anno, die 25. Decem. feria prima. & ita deinceps.

hoc ſigno * notatur initium cycli ſolaris in annis Romanis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Anni Arabici.	Connexio cum annis noſtris.			Feriæ.	Anni Arabici.	Connexio cum annis noſtris.			Feriæ
797	1394	Octob.	27	3	829	1425	Nov.	13	3
798	1395		16	7	830	1426		2	7
799	1396		5	5	831	1427	Oct.	22	4
800	1397	Sept.	24	2	832	1428		11	2
801	1398		13	6	833	1429	Sept.	30	6
802	1399		3	4	834	1430		19	3
803	1400	Aug.	22	1	835	1431		9	1
804	1401		11	5	836	1432	Aug.	28	5
805	1402		1	3	837	1433		18	3
806	1403	Iulii	21	7	838	1434		7	7
807	1404		10	5	839	1435	Iulii.	27	4
808	1405	Iunii	29	2	840	1436		16	2
809	1406		18	6	841	1437		5	6
810	1407		8	4	842	1438	Iunii	24	3
811	1408	Mai.	27	1	843	1439		14	1
812	1409		16	5	844	1440		2	5
813	1410		6	3	845	1441	Mai.	22	2
814	1411	Apr.	25	7	846	1442		12	7
815	1412		13	4	847	1443		1	4
816	1413		3	2	848	1444	Apr.	20	2
817	1414	Mart.	23	6	849	1445		9	6
818	1415		13	4	850	1446	Mart.	29	3
819	1416		1	1	851	1447		19	1
820	1417	Febr.	18	5	852	1448		7	5 *
821	1418		8	3	853	1449	Feb.	24	2
* 822	1419	Ian.	28	7	854	1450		14	7
823	1420		17	4	855	1451		3	4
824	1421	Ian.	6	2	856	1452	Ian.	23	1
825	1421	Dec.	26	6	857	1453		12	6
826	1422		15	3	858	1454		1	3
827	1423		5	1	859	1454	Dec.	22	1
828	1424	Nov.	23	5	860	1455		11	5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Anni Arabici.	Connexio cum annis noſtris.	Feriæ	*Anni Arabici.*	Connexio cum annis noſtris	Feriæ
861	1456 Nov. 29	2	893	1487 Dec. 17	2
862	1457 19	7	894	1488 5	6
863	1458 8	4	895	1489 Nov. 25	4
864	1459 Oct. 28	1	896	1490 14	1
865	1460 17	6	897	1491 4	6
866	1461 6	3	898	1492 Oct. 23	3
867	1462 Sept. 26	1	899	1493 12	7
868	1463 15	5	900	1494 2	5
869	1464 Sept. 3	2	901	1495 Sept. 21	2
870	1465 Aug. 24	7	902	1496 9	6
871	1466 13	4	903	1497 Aug 30	4
872	1467 2	1	904	1498 19	1
873	1468 Iulii 22	6	905	1499 8	5
874	1469 11	3	906	1500 Iulii 28	3
875	1470 Iunii 30	7	907	1501 17	7
876	1471 20	5	908	1502 7	5
877	1472 8	2	909	1503 Iunii 26	2
878	1473 Mai. 29	7	910	1504 14	6 *
879	1474 18	4	911	1505 4	4
880	1475 7	1	912	1506 Mai. 24	1
* 881	1476 Apr. 26	6	913	1507 13	5
882	1477 15	3	914	1508 2	3
883	1478 4	7	915	1509 Apr. 21	7
884	1479 Martii 25	5	916	1510 10	4
885	1480 13	2	917	1511 Martii 31	2
886	1481 2	6	918	1512 19	6
887	1482 Feb. 20	4	919	1513 9	4
888	1483 9	1	920	1514 Febr. 26	1
889	1484 Ian. 30	6	921	1515 15	5
890	1485 18	3	922	1516 5	3
891	1486 7	7	923	1517 Ian. 24	7
892	1486 Dec. 28	5	924	1518 13	4

	Anni Arabici	Connexio cum annis noſtris	Feriæ	Anni Arabici	Connexio cum annis noſtris	Feriæ	
	925	1519 Ian. 3	2	957	1550 20	2	
	926	1519 Dec. 23	6	958	1551 9	6	
	927	1520 12	4	959	1551 Dec. 29	3	
	928	1521 1	1	960	1552 18	1	
	929	1522 Nov. 20	5	961	1553 7	5	
	930	1523 10	3	962	1554 Nov. 26	2	
	931	1524 Oct. 29	7	963	1555 16	7	
	932	1525 18	4	964	1556 4	4	
	933	1526 8	2	965	1557 Oct. 24	1	
	934	1527 Sept. 27	6	966	1558 14	6	
	935	1528 15	3	967	1559 3	3	
	936	1529 5	1	968	1560 Sept. 22	1	*
	937	1530 Aug 25	5	969	1561 11	5	
	938	1531 15	3	970	1562 Aug. 31	2	
*	939	1532 3	7	971	1563 21	7	
	940	1533 Iulii 23	4	972	1564 9	4	
	941	1534 Iulii 13	2	973	1565 Iulii 29	1	
	942	1535 2	6	974	1566 19	6	
	943	1536 Iunii 20	3	975	1567 8	3	
	944	1537 10	1	976	1568 Iunii 26	7	
	945	1538 Mai. 30	5	977	1569 16	5	
	946	1539 19	2	978	1570 5	2	
	947	1540 8	7	979	1571 Mai 26	7	
	948	1541 Apr. 27	4	980	1572 14	4	
	949	1542 17	2	981	1573 3	1	
	950	1543 6	6	982	1574 Apr. 23	6	
	951	1544 Mart. 25	3	983	1575 12	3	
	952	1545 15	1	984	1576 Mart. 31	7	
	953	1546 4	5	985	1577 21	5	
	954	1547 Feb. 21	2	986	1578 10	2	
	955	1548 11	7	987	1579 Feb. 28	7	
	956	1549 Ian. 30	4	988	1580 17	4	

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Anni Arabici	Connexio cum annis noſtris.	Feriæ.	*Anni Arabici.*	Connexio cum annis noſtris.	Feriæ.
989	1581 Feb. 5	1	1021	1612 Feb. 23	1
990	1582 Ian. 26	6	1022	1613 11	5
991	1583 15	3	1023	1614 1	3
992	1584 4	7	1024	1615 Ian. 21	7
993	1584 Dec. 24	5	1025	1616 10	4 *
994	1585 13	2	1026	1616 Dec. 30	2
995	1586 2	6	1027	1617 19	6
996	1587 Nov. 22	4	1028	1618 9	4
* 997	1588 10	1	1029	1619 Nov. 28	1
998	1589 Oct. 31	6	1030	1620 16	5
999	1590 20	3	1031	1621 6	3
1000	1591 9	7	1032	1622 Oct. 26	7
1001	1592 Sept. 28	5	1033	1623 15	4
1002	1593 17	2	1034	1624 4	2
1003	1594 6	6	1035	1625 Sept. 23	6
1004	1595 Aug. 27	4	1036	1626 12	3
1005	1596 15	1	1037	1627 2	1
1006	1597 4	5	1038	1628 Aug. 21	5
1007	1598 Iulii 25	3	1039	1629 11	3
1008	1599 14	7	1040	1630 Iulii 31	7
1009	1600 3	5	1041	1631 20	4
1010	1601 Iunii 22	2	1042	1632 9	2
1011	1602 11	6	1043	1633 Iunii 28	6
1012	1603 1	4	1044	1634 17	3
1013	1604 Mai. 20	1	1045	1635 7	1
1014	1605 9	5	1046	1636 Mai. 26	5
1015	1606 Apr. 29	3	1047	1637 16	3
1016	1607 18	7	1048	1638 5	7
1017	1608 7	5	1049	1639 April. 24	4
1018	1609 Mart. 27	2	1050	1640 13	2
1019	1610 16	6	1051	1641 2	6
1020	1611 6	4	1052	1642 Mart. 22	3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

INDEX ANNORVM ARABICORVM.

Anni Arabici	Connexio cum annis noſtris.	Feriæ	Anni Arabici.	Connexio cum annis noſtris.	Feriæ
1053	1643 Mart. 12	1	1070	1659 8	6
* 1054	1644 Feb. 29	5	1071	1660 Aug. 27	2
1055	1645 17	2	1072	1661 17	7
1056	1646 7	7	1073	1662 6	4
1057	1647 Ian. 27	4	1074	1663 Iulii. 26	1
1058	1648 17	2	1075	1664 15	6
1059	1649 5	6	1076	1665 4	3
1060	1649 Dec. 25	3	1077	1666 Iunii. 24	1
1061	1650 15	1	1078	1667 13	5
1062	1651 Dec. 4	5	1079	1668 1	2
1063	1652 Nov. 22	2	1080	1669 Mai. 22	7
1064	1653 12	7	1081	1670 11	4
1065	1654 1	4	1082	1671 Apr. 30	1
1066	1655 Oct. 21	1	1083	1672 19	6 *
1067	1656 10	6	1084	1673 8	3
1068	1657 Sept 29	3	1085	1674 Mart. 28	7
1069	1658 19	1	1086	1675 18	5

Reges Turcarum.

prima ſedes regni. O*Sman* alias *Othman* a buri ad ſceptrum evectus Burûſam in Bithynia occupavit anno Hegiræ 726. ibi ſedem regiam fixit.

Vrchanes patri ſucceſſit & è vita exceſſit anno 760.

Secunda ſedes: *Murath*, ſive *Amurath* Adrianopolim cepit anno 763. Chriſti 1362. mortuus eſt anno 791.

Baiazites poſt obſidionem Conſtantinopoleos in prælio capitur a Temure Chan anno 804. in cavea ferrea moritur.

Poſt aliquot annorum interregnum filius ejus

Muhameth regnare cœpit anno 816. deſiit vivere anno 824.

Murath ſive *Amurath* ſecundus imperavit annos 30 menſes 6. obiit anno 855. 1. Muharrhem feria 4.

Tertia *Muhameth* ſecundus Conſtantinopolim vi expugnat anno 857. moritur añ. 885

Baiazet ſecundus, obiit anno 918. menſe Sefer.

Selim Ægyptum ſubegit. obiit anno 926.

Succeſſit filius *Suleiman*, qui imperavit annos 46.

INDEX

INDEX CAPITVM.

Cap. 1. De anno & varijs ejus differentijs p. 23.
Cap. 2. De principio diei apud Iudæos & Arabes. Et de meridiano Paradiſi ad Eufratem 26.
Cap. 3. De menſibus Iudæorum, eorumque appellationibus 27.
Cap. 4. De cyclo Solis & Lunæ. 28
cum calculi compendio p. 30. & tab. cyclorum Lunarium 31
Canon quo horarum ſexageſimæ convertuntur in helakim, & contra p. 32.
Cap. 5. De Tabul. Lunarium conſtructione more Iudaico. 33
Cap. 6. Tabulæ quatuor. quibus tota res annaria Judæorum abſolvi poteſt pag. 35. & ſeqq.
Cap. 7. Dictarum Tab. uſus 40.
Cap. 8. Anni civilis triplex differentia apud Iudæos 43.
Cap. 9. Feriarum in anni capite tranſlatio, ejuſque cauſæ regulares binæ, & totidem Anomolæ p. 44.
Cap. 10. Quibus indicijs cognoſcitur anni qualitas, ſitne Deficiens, Ordinarius an. Abundans 46
Cur feriæ alioquin idoneæ nihilominus transferuntur ob Gatrad & Batuthakphat, prius aliquoties contingit in annis centum, alterum vix ſemel ſpatio annorum 200. & amplius pag. 49.
Cap. 11. De reliquorum menſium cum anno Romano connexione. p. 50.
Cap. 12. Tekupha quid ſit. Tekupharum methodus illuſtrata pag.
Cap. 13. Æquinoctii autumnalis progreſſio ex mente Ptolemæi: Et cum eo ambulat caput cycli Lunaris, ſive exordium anni primi in cyclo decemnovennali p. 53. 56.
Cap. 14. De tribus nobiliſſimis feſtis in Eccleſia vetere Iudæorum, quæ ſunt Paſcha Pentecoſte, Scenopegia 60.
Terminorum Paſchalium harmonia 62.
Per occaſionem monſtratur ratio inveniendi feſtum Paſchatos in Eccleſia Chriſtianorum 53.
Et Paſchatis Gregorij cum Paſchate Iudaico in tempore convenientia ibid.
Cap. 15. De Temporis Epocha Iudæorum, & Scaligerana 65.
Cap. 16. De Æra Contractuum Iudæorum 67.

Pars Altera.

De anno Arabum & Turcarum qui alias anni Hegiræ appellantur 69.
Epocha annorum Hegiræ 70.
Canon convertendi annos Romanos in annos Turcarum pag. 71.
Alter canon quo anni Hegiræ propoſiti facili via nectuntur cum annis Epochæ Chriſtianæ p. 77.
Quacunque de Anno Iudæorum & Arabum dicta ſunt, examinantur è tabulis Friſicis p. 79.
Epiſtola Scaligeri p. 82.

INDEX ALPHABETICVS.

Adu, Badu. 44. 45.
Æquinoctia Ptolemaica. 57.
Annus quid 23. ejus differentiæ 43.
Annus Ægyptiacus 23.
Arabum 24. 69.
Annus Solaris Hipparchi & Ptolemæi 56. 57.
Badu 44
Batuthakphat 46. 49.
Beda 24.
Calendarium Roman. 3. Judaicum 7.
Calendarium Turcarum Conſtantinopoli miſſum 75.
Conſtantinopolis à Turcis capta 73.
Cornelius ab Haga Ordinum legatus Conſtantin. 75.
Cyclus Solis Romanus 6.
Cyclus Lunæ Judæorum 25. 29.
Epocha quid ſignificet 65.
Feriarum numeratio 37.
Feria ſexta ſabbathum Turcarũ 70.
Gatrad 46. 49.
Helakim 26. reducendi ratio 32.
Jach 44.
Kebia quid & unde dicta 45.
Meton 25.

INDEX ALPHABETICVS.

Molad 45.
Paradiſus ubi 26.
Paſcha Iudæorum 60. 61.
Paſcha Chriſtianorum tam in anno Gregoriano quam in anno Iuliano 63.
Paſcha Turcarum 69.
Paſchalium terminorum harmonia 62.
Pentecoſte 45. 60.
Periodus Iuliana aliàs Scaligerana 65
Rodus à Turcis capta 74.
Roſch haſchana 22. 35.
Scenopegia Iudæorum 60.
Tekuphæ 53 54.
Tekupha Rabbi Ada cum tab. Alfonſinis conſentiens 64.

Errata.

QUanquam omnem adhibuerimus diligentiam ne ab operis typographicis ullum relinqueretur mendum præſertim in characteribus numeralibus, tamen poſt abſolutum opus unum alterumve reperi hîc notandum. Pag. 59. lin. 4. pro 927. repone 972. Et pag. 71. in naturali numerorum ſerie pro 39. ſcribe 29. Sunt etiam paucula haud magni momenti in aliis literis, ut pag. 2. lin. 11. a fine in voce Hebræa pro ח repone ת. pag. 30. lin. 6. a fine pro d ſcribe n. Eſt etiam ubi u pro n. & r pro t. vel contra, quæ noſtram non merentur cenſuram.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

PRÆFATIO.

ANNI Iudaici forma cum ob artificioſam Solis & Lunæ connexionem pulcherrima, tum propter Hiſtoriam ſacram cognitu digniſſima merito cenſetur. Quam ex abſtruſis Iudęorum ſcriniis erutam primus, ni fallor, ſermone Hebraico in lucem protulit *Sebaſtianus Munſterus*, *Anno 1527.* vir ut à rerum Aſtronomicarum cognitione, ita etiam à linguæ ſanctæ peritiâ inſtructiſſimus. Hunc longo temporis intervallo ſecutus *Joſephus Scaliger* vir incomparabilis, longè luculentius ac cultiore calamo rem annariam Iudæorum pertractavit, tanto animi ardore ut eandem ſæpius repetierit, refinxerit & ad incudem revocaverit. Quippe hoc quaſi filo Ariadnęo ductus omnium ferè gentium annos, ex antiquitatis labyrinthis admiranda ingenii ſagacitate in lucem protraxit, quo omnium populorum annales & tempora ad unam anni Iuliani formam reduceret, atq; ita priorum Chronologorum errores emendaret.

Verumenimverò vir magnus multis varijſq; implicitus occupationibus, & in diverſas diſtractus cogitationes, facere non potuit quin nonnullibi adhæſerit, & ut ſe extricaret novos in re aſtronomica canones incerto authore formaverit. Et quidem ob hanc pręcipuam cauſam quoniam alios Aſtronomos præter Hipparchum & Ptolemæum ad Calendarii Iudaici explicationem accerſivit. At Iudæorum olim Magiſtri hujus Calendarii formatores & reformatores Hipparchum iſtum naturæ interpretem, & cum eo Ptolemęum ſectati ſunt, ipſorum veſtigijs religioſè inſiſtentes. Quod nobis demum innotuit ante annos plus minus viginti cum Tabulas Lunæ-ſolares è Ptolemęi fontibus conderemus. Quas ſi *Scaligero* (qui nobis earum pertexendarum author fuit) videre contigiſſet, idem prorſus nobiſcum ſenſiſſet & jure merito caſtigaſſet poſteriois ętatis Rabbinos qui iſtud vel ignorarunt vel diſſimularunt.

Quamobrem haud contemnendum operæ pretium facturi videmur, ſi totum Iudęorum סוד הָעִבֻּר ad proprios fontes reductum, & extra molem voluminum ſegregatum paucis brevibuſq; tabulis comprehenſum publicè proponamus. Porrò ſcriptionis hujus methodus talis obſervata fuit & ordo. Primo loco damus Calendarium Romanum in ſuos menſes dieſq; expanſum, in quo præter literas feriarum indices continentur dies ab anni principio collecti. Quoniam duo iſta requiruntur in emendata temporis poſitione, numerus, inquam, dierum & feria hebdomadis. Huic calendario adnexus eſt

cyclus Solaris, ut ex eo cognoſcatur litera, ut vocant, Dominicalis,
quæ feriæ primæ indicium facit quotannis. Præmiſimus etiam Ca-
lendarium Iudaicum integrum ſuis Sabbathis diebuſque feſtis ac Ie-
juniis ſolemnibus exornatum; cujus dies ſinguli cum diebus anni
noſtri connexi viſuntur. quæ omnia congruunt anno Iudaico 5397.
qui primus eſt in cyclo Lunari.

Vbi iſtud obſervandum venit, Feſta omnia & Iejunia fixa haberi,
hoc eſt, ſemper iiſdem adhærere menſium diebus, ita ut in cæteris an-
nis nihil mutandum veniat præter ſabbatha, & dies anni Romani. Ac-
ceſſit ad calcem calendarij cyclus Lunę quaſi intenſo digito demon-
ſtrans quo die anni noſtri Iudæi hoc ſeculo annos ſuos auſpicen-
tur proximé.

Quibus præmiſſis rem tandem aggredimur primariam, tradimuſque
duplicem anni formam, quarum prior merè cæleſtis eſt, horas horarum-
que momenta in ſingulis noviluniis (מוֹלָד vocant) obſervans: alte-
ra eſt forma anni politica menſes ſingulos è diebus ſolidis conſtituens,
Roſch Ha-ſchana initium capiens non à qualibet feria hebdomadis [ראשׁ הַשָּׁנָה dicunt]
ſed ſolummodo à feria ſecunda, tertia, quinta, ſeptima, rejectis reliquis
feriis tanquam minus idoneis ad anni exordium. Et ne fortè Lunæ an-
Schana Peſchn-ta nus longius a Sole diffluat, docebitur quid ſit שָׁנָה פְּשׁוּטָה quid שָׁנָה מְעֻבֶּרֶת
Annus Communis & Annus Embolimæus. Item quid ſint Te-
Schana Mèhu-bereth kuphę, quibus tanquam vinculis Luna alligatur ſuo Soli, ne quatuor
anni tempeſtates autumnum, hiemem, ver, æſtatem alienis menſibus
referat. Denique cognoſcetur quid ſit annus Ordinarius, quid Deficiens
uno die mutilatus, quid annus Abundans uno die auctior Ordinario, ſive
ſit annus iſte Communis, ſive Embolimæus. Hæc eſt hujus doctri-
næ ſumma, quam paucis delucidè ob oculos ponere conabimur,
primum ex antiquis Iudæorum rivulis, dein ex ipſiſſimis Aſtronomię
Ptolemaicę hauſtam fontibus, quo manifeſtus fiat numerorum u-
trimque conſenſus.

CALEN-

Dies	Ianuarius. di. 31.		Februar. di. 28.		Martius. di. 31.		Aprilis. di. 30.	
1	A	1	d	32	d	60	g	91
2	b	2	e	33	e	61	A	92
3	c	3	f	34	f	62	b	93
4	d	4	g	35	g	63	c	94
5	e	5	A	36	A	64	d	95
6	f	6	b	37	b	65	e	96
7	g	7	c	38	c	66	f	97
8	A	8	d	39	d	67	g	98
9	b	9	e	40	e	68	A	99
10	c	10	f	41	f	69	b	100
11	d	11	g	42	g	70	c	101
12	e	12	A	43	A	71	d	102
13	f	13	b	44	b	72	e	103
14	g	14	c	45	c	73	f	104
15	A	15	d	46	d	74	g	105
16	b	16	e	47	e	75	A	106
17	c	17	f	48	f	76	b	107
18	d	18	g	49	g	77	c	108
19	e	19	A	50	A	78	d	109
20	f	20	b	51	b	79	e	110
21	g	21	c	52	c	80	f	111
22	A	22	d	53	d	81	g	112
23	b	23	e	54	e	82	A	113
24	c	24	f	55	f	83	b	114
25	d	25	g	56	g	84	c	115
26	e	26	A	57	A	85	d	116
27	f	27	b	58	b	86	e	117
28	g	28	c	59	c	87	f	118
29	A	29			d	88	g	119
30	b	30			e	89	A	120
31	c	31			f	90		

Areolæ continent literã Dominicalem, & numerum dierum collectorum ab anni initio.

Hebdomas quælibet ſeptẽ habet ferias quarum prima nobis eſt dies Dominica; ſeptima feria eſt Iudęorum ſabbathum.

Anno biſſextili Februar. habet dies 29. quo anno geminatur litera f in 24. & 25. Februar. aſſũta alterâ literâ Dominicali poſt 25 Februar.

Dies	Majus. di. 31.		Iunius. di. 30.		Iulius. di. 31.		Auguſtus. di. 31.	
1	b	121	e	152	g	182	c	213
2	c	122	f	153	A	183	d	214
3	d	123	g	154	b	184	e	215
4	e	124	A	155	c	185	f	216
5	f	125	b	156	d	186	g	217
6	g	126	c	157	e	187	A	218
7	A	127	d	158	f	188	b	219
8	b	128	e	159	g	189	c	220
9	c	129	f	160	A	190	d	221
10	d	130	g	161	b	191	e	222
11	e	131	A	162	c	192	f	223
12	f	132	b	163	d	193	g	224
13	g	133	c	164	e	194	A	225
14	A	134	d	165	f	195	b	226
15	b	135	e	166	g	196	c	227
16	c	136	f	167	A	197	d	228
17	d	137	g	168	b	198	e	229
18	e	138	A	169	c	199	f	230
19	f	139	b	170	d	200	g	231
20	g	140	c	171	e	201	A	232
21	A	141	d	172	f	202	b	233
22	b	142	e	173	g	203	c	234
23	c	143	f	174	A	204	d	235
24	d	144	g	175	b	205	e	236
25	e	145	A	176	c	206	f	237
26	f	146	b	177	d	207	g	238
27	g	147	c	178	e	208	A	239
28	A	148	d	179	f	209	b	240
29	b	149	e	180	g	210	c	241
30	c	150	f	181	A	211	d	242
31	d	151			b	212	e	243

In Epocha Chriſtiana quartus quiſque annus eſt Biſſextilis, nempe poſt cẽtenarios hi:

4. 8. 12. 16. 20. 24. 28. 32. 36. 40. 44. 48. 52. 56. 60. 64. 68. 72. 76. 80. 84. 88. 92. 96.

In quibus annis dies collecti majores 59. referri debent ad diem proximè antecedentem.

Dies	Septemb. di. 30.		October. di. 31.		Novemb. di. 30.		Decemb. di. 31.	
1	f	244	A	274	d	305	f	335
2	g	245	b	275	e	306	g	336
3	A	246	c	276	f	307	A	337
4	b	247	d	277	g	308	b	338
5	c	248	e	278	A	309	c	339
6	d	249	f	279	b	310	d	340
7	e	250	g	280	c	311	e	341
8	f	251	A	281	d	312	f	342
9	g	252	b	282	e	313	g	343
10	A	253	c	283	f	314	A	344
11	b	254	d	284	g	315	b	345
12	c	255	e	285	A	316	c	346
13	d	256	f	286	b	317	d	347
14	e	257	g	287	c	318	e	348
15	f	258	A	288	d	319	f	349
16	g	259	b	289	e	320	g	350
17	A	260	c	290	f	321	A	351
18	b	261	d	291	g	322	b	352
19	c	262	e	292	A	323	c	353
20	d	263	f	293	b	324	d	354
21	e	264	g	294	c	325	e	355
22	f	265	A	295	d	326	f	356
23	g	266	b	296	e	327	g	357
24	A	267	c	297	f	328	A	358
25	b	268	d	298	g	329	b	359
26	c	269	e	299	A	330	c	360
27	d	270	f	300	b	331	d	361
28	e	271	g	301	c	332	e	362
29	f	272	A	302	d	333	f	363
30	g	273	b	303	e	334	g	364
31			c	304			A	365

Annus biſſextilis dies continet 366.

CYCLVS
Feriarum, qui aliàs Cyclus Solis dicitur.

Anni in hoc cyclo primi:

1532
1560
1588
1616
1644
1672

Anni Biſſextil.	poſt biſſ. primi.	poſt biſſ. ſecundi.	poſt biſſ. tertij.
1. G. F.	2. E.	3. D.	4. C.
5. B. A.	6. G.	7. F.	8. E.
9. D. C.	10. B.	11. A.	12. G.
13. F. E.	14. D.	15. C.	16. B.
17. A. G.	18. F.	19. E.	20. D.
21. C. B.	22. A.	23. G.	24. F.
25. E. D.	26. C.	27. B.	28. A.

Gaudet Friſia Equis, Dat Carbaſa Batavus Auſtris.

Literæ in cyclo hoc procedunt ordine.

In anno biſſextili prior litera in uſu eſt uſq; ad 24. Februarij cui mox poſt 25. Febr.ſuccedit altera ad anni finem, diei Dominicæ index.

Regula perpetua.

Annos Chriſti divide per 28. reſiduo adde 9. rurſus ſubducendo 28. ſi excreverit, habebis cyclum Solis. Vt Annus 1616. poſt diviſionem relinquit 20. adjectis 9. ſunt 29. quare annus eſt cycli primus, & ſequens annus eſt ſecundus & ita deinceps numerabis donec perveneris ad annum præſentem, 1630. qui eſt 15. cycli. & habet literam C. Idem erit ſi diviſeris 1630. in 28. & reſiduo 6. adjeceris 9. Vtere ſequenti tabella.

Tabella diviſionis

1	28
2	56
3	84
4	112
5	140
6	168
7	196
8	224
9	252

CALENDARII IVDAICI DELINEATIO.

In qua annus Judaicus quinquies milleſimus trecenteſimus nonageſimus ſeptimus cum ſuis Sabbathis feſtiſq́; repræſentatur, connexus cum annis Chriſti 1636. & 1637. cyclis Solis

XXI. & XXII.

Sola Sabbatha mobilia ſunt in anno Iudaico; feſta verò & Iejunia perpetuo iiſdem anni menſiſque diebus immota adhærent.

Eſt autem iſte annus 5397. ordine primus in cyclo Lunari Judæorum ducenteſimo octogeſimo quinto.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

In Calendarij veſtibulo hæc obſervanda veniunt.

I.

Primus annus in Epocha Iudaica cœpit anno Periodi Iulianæ 953. Octobris ſeptimo, feriâ ſecunda: cyclo Solis primo. Hoc eſt, annis 3761. ante Epocham annorum Chriſti.

I I.

Anni Iudaici exordium eſt ab æquinoctio autumnali, quod in primo cycli Lunaris anno perpetuum eſt, ex abaco Ptolemaico.

I I I.

Anno Chriſti currenti, ut vocant, addantur 3761. ſumma erit annus Iudaicus iniens ab autumno. Vt anno Chriſti 1636. incipit annus 5397. menſe Septembri.

I V.

In calculo Æquinoctiorum & Noviluniorum obſervant Iudæi tempus (uti Aſtronomorum filij loquuntur) medium, horaſque numerant non à meridiano Hieroſolymitano, uti hactenus creditum fuit, ſed à meridiano Eden ubi creatus Adam, ſub quo eſt Vr Chaldæorum: qui meridianus diſtat ab Alexandrino verſus ortum ſcrupulis horarijs 849. qualia in una hora continentur 1080.

CALEN:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

תִּשְׁרֵי Primus Menſis in anno Politico.

ANNO 1636.	*Dies.*	1. THISRI dierum 30.
Septemb. 20	1	Clangor Tubarum. *Levit. 23.*
21	2	
22	3	Iejunium Godoliæ.
23	4	
24	5	*Sabbathum.*
B 25	6	
26	7	Iejunium propter vitulum fabricatū.
27	8	
28	9	
29	10	Iejuniū Kippurim.
30	11	
Octob. 1	12	*Sabbathum*
B 2	13	
3	14	
4	15	Σκηνοπηγία.
5	16	
6	17	
7	18	
8	19	*Sabbathum.*
B 9	20	
10	21	ἡ βαϊοφόρος.
11	22	Octava σκηνοπηγίας
12	23	Feſtivitas Legis.
B 13	24	
14	25	
15	26	*Sabbathum.*
B 16	27	
17	28	
18	29	
19	30	

Hic annus Iudaicus 5397. primus eſt in cyclo Lunari, quem præceſſere cycli integri 284

Hic menſis eſt ſeptimus in anno ſacro.

Character Thiſri hoc anno 3. 1. 704.

De cæde Godolię legendus Ierem. cap. 41.

Feſta & jejunia Judęorum diei ſuo affixa manent. Sabbatha verò mutant quotannis ſedem ſuam.

10. die Iejunium Expiationum quod unū à Deo mandatum eſt *Levit. 23.*

Die 15. eſt feſtum Tabernaculorum *Levit.* 23.

Die 21. geſtantur rami ſalicis vel palmarum.

מַרְחֶשְׁוָן Menſis Secundus.

1636.		Dies.	2. MARCHESVAN dierum 29.
Octob.	20	1	
	21	2	
	22	3	*Sabbathum.*
B	23	4	
	24	5	
	25	6	
	26	7	Iejunium.
	27	8	
	28	9	
	29	10	*Sabbathum*
B	30	11	
	31	12	
Novemb.	1	13	
	2	14	
	3	15	
	4	16	
	5	17	*Sabbathum.*
B	6	18	
	7	19	
	8	20	
	9	21	
	10	22	
	11	23	
	12	24	*Sabbathum.*
B	13	25	
	14	26	
	15	27	
	16	28	
	17	29	

Octavus in anno ſacro.

Ejus Character hoc anno 4. 14. 417.

Hic Menſis בְּשָׁנָה שְׁלֵימָה in anno Abundanti augetur uno die. Sunt in eo anno tres Menſes continuè pleni, primus, ſecundus, & tertius.

Die 7. excæcatur Sedekias & filii ejus coram eo jugulantur. *Jeremiæ* 52. Quæ cauſa eſt jejunij.

1636.	Dies.	3. CASLEV dierum 30.
Novem. 18	1	
19	2	*Sabbathum.*
B 20	3	
21	4	
22	5	
23	6	
24	7	
25	8	
26	9	*Sabbathum.*
B 27	10	
28	11	
29	12	
30	13	
Decemb. 1	14	
2	15	
3	16	*Sabbathum.*
B 4	17	
5	18	
6	19	
7	20	
8	21	
9	22	
10	23	*Sabbathum.*
B 11	24	
12	25	Encænia.
13	26	1. *Macch.* 4.
14	27	
15	28	Iejunium.
16	29	
17	30	*Sabbathum.*

Nonus in anno ſacro.
Character hoc anno 6. 3. 130.

Hic Menſis בִּשְׁנָה חֲסֵרָה In anno Deficiente minuitur uno die, qui annus tres habet menſes continue cavos, ſecundum tertium & quartum. Reliqui menſes præter ſecundum & tertiũ, nullam admittunt in numero dierum mutationem.

Die 28. Iojakim combuſſit volumen quod ſcripſerat Baruch dictante Ieremia. *Jerem.* 36.

Menſis

1636.	Dies.	4. TEBETH. dierum 29.	Decimus in anno ſacro. *Character hoc anno 7. 15.* 923.
Decem. B 18	1		
19	2		
20	3		Menſis hujus mentio in libro Eſtheris c. 2. v. 16.
21	4		
22	5		
23	6		
24	7	*Sabbathum.*	
B 25	8	Iejunium	
26	9		Die 8. ſcripta eſt lex Græcè diebus Ptolemæi regis.
27	10	Iejunium.	
28	11		
29	12		Die 10. obſidetur Ieruſalem â Rege Babyloniæ.
1637. 30	13		
31	14	*Sabbathum.*	
Ianuar. A 1	15		
2	16		
3	17		
4	18		
5	19		
6	20		
7	21	*Sabbathum.*	
A 8	22		
9	23		
10	24		
11	25		
12	26		
13	27		
14	28	*Sabbathum.*	
A 15	29		

שבט Menſis Quintus.

ANNO 1637.	Dies.	5. SCHEBAT dierum 30.	Vndecimus in anno ſacro. *Ejus Character hoc anno,* 2. 4. 636.
Ianuar. 16	1		
17	2		Zachariæ 1. v. 7.
18	3		1. Machab. 16. v. 14.
19	4		
20	5	Iejunium	Die 5. moriuntur Seniores
21	6	*Sabbathum.*	qui fuerunt æquales
A 22	7		Ioſuæ filij Nun. *Iud. 2.*
23	8		
24	9		
25	10		
26	11		
27	12		
28	13	*Sabbathum*	
A 29	14		
30	15		
31	16		
Februar. 1	17		
2	18		
3	19.		
4	20	*Sabbathum.*	
A 5	21		
6	22		
7	23	Iejunium.	
8	24		Die 23. congregati ſunt omnes Iſraelitæ contra Benjamin. *Iudicum 20.*
9	25		
10	26		
11	27	*Sabbathum.*	
A 12	28		
13	29		
14	30		

אֲדָר רִאשׁוֹן Menſis Sextus.

Dies.	ADAR prior, menſis intercalaris di. 30.
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	Phurim katon.
16	
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	

Hic menſis hunc occupat locũ in anno Embolimæo, hoc eſt in annis Cycli Lunaris, tertio, ſexto, octavo, undecimo, decimoquarto, decimoſeptimo, decimonono.

Caret diebus feſtis & jejunijs. Sola in eo celebrantur Sabbatha, & Phurim minor.

Anno Embolimæo Iudæi bis celebrant dies Phurim, primum die 15. hujus menſis, qui dicitur Phurim minor, & rurſus menſe ſequenti.

In plæriſque Europæ locis Chriſtiani ineunte Carniſprivio imitantur Phurim Iudæorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

אֲדָר שֵׁנִי ADAR Menſis Sextus.

ANNO 1637.	*Dies.*	6. ADAR ordinarius di. 29.	
Februar. 15	1		Hic menſis in anno Embolimæo ordine ſeptimus, dicitur Adar ſecundus. In anno ſacro eſt ultimus, ejus *Character hoc anno.* 3. 17. 349.
16	2		
17	3		
18	4	*Sabbathum.*	
A 19	5		
20	6		
21	7	Iejunium.	
22	8		Die 7. moritur Moſes.
23	9	Iejunium.	
24	10		9. Schola Sammai & ſchola Hillel inter ſe cõtendere cœperunt.
25	11	*Sabbathum.*	
A 26	12		
27	13	Humiliatio Eſther.	
28	14	פּוּרִים, Mardochęus.	
Martij. 1	15	Suſan Phurim.	Die 14. Phurim i. Sortes Mardochæi. *Eſt. 3. & 9.*
2	16		
3	17		
4	18	*Sabbathum.*	
A 5	19		Diebus Phurim Iudæi indulgent genio per biduum vacantes conviviis & rebus ludicris, ex conſtitutione Mardochæi. *Eſth. 9.*
6	20		
7	21		
8	22		
9	23		
10	24		
11	25	*Sabbathum.*	
A 12	26		
13	27		
14	28		
15	29		

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

נִיסָן Menſis ſeptimus.

1637.	Dies.	7. NISAN di. 30.	
Martij. 16	1	Iejunium.	Hic eſt primus in anno ſacro. *Characterē habet hoc anno* 5. 6. 62.
17	2		Mortui ſunt filii Aaron.
18	3	*Sabbathum.*	Hic menſis in libris Moſis *Abib* appellari videtur *Exodi 34.*
A 19	4		
20	5		
21	6		
22	7		
23	8		
24	9		10. moritur Maria Moſis ſoror. Eligitur Agnus Paſchalis.
25	10	Iejunium. *Sabb.*	*Quoties Sabbathum occupat diem jejunij, transfertur jejunium.*
A 26	11		
27	12		
28	13		
29	14		
30	15	פסח PASCHA.	Agnus mactatur die 14. inter duas veſperas. Solemnitas Paſchatis die 15. *Exodi 12.*
31	16		
Aprilis. 1	17	*Sabbathum.*	
A 2	18		
3	19		
4	20		
5	21		
6	22		
7	23		
8	24	*Sabbathum.*	
A 9	25		
10	26	Iejunium.	Die 26. moritur Ioſua filius Nun. *Ioſuæ 34.*
11	27		
12	28		
13	29		
14	30		

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

אייר Menſis octavus.

1637.		Dies.	8. IIAR di. 29.	Secundus in anno ſacro. *Character ejus hoc anno.* 6. 18. 855.
Aprilis.	15	1	*Sabbathum.*	
	16	2		
	17	3		
	18	4		
	19	5		
	20	6		
	21	7		
	22	8	*Sabbathum.*	
	A 23	9		
	24	10	Iejunium.	Die 10. moritur Eli Pontifex maximus, & ambo filii ejus. Capitur arca teſtimonii. *1. Sam. 4.*
	25	11		
	26	12		
	27	13		
	28	14		
	29	15	*Sabbathum.*	
	A 30	16		
Maij.	1	17		
	2	18		
	3	19		
	4	20		
	5	21		
	6	22	*Sabbathum.*	
	A 7	23		
	8	24		
	9	25		
	10	26		
	11	27		
	12	28	Iejunium.	Die 28. moritur Samuel Propheta. Plangitur ab omni populo. *1. Sam. 25.*
	13	29	*Sabbathum.*	

סיון Menſis nonus.

1637.			Dies.	9. SIWAN di. 30.	Tertius in anno ſacro. *Characterē habet hoc anno* 1. 7. 568.
Maij.	A	14	1		
		15	2		
		16	3		
		17	4		
		18	5		A Paſchate ad Pentecoſten dies ſunt 50. nobis Chriſtianis dies 49.
		19	6	Pentecoſte.	
		20	7	*Sabbathum.*	
	A	21	8		
		22	9		
		23	10		
		24	11		
		25	12		
		26	13		
		27	14	*Sabbathum.*	
	A	28	15		
		29	16		
		30	17		
		31	18		
Iunij.		1	19		
		2	20		
		3	21	*Sabbathum.*	
	A	4	22		
		5	23	Iejunium.	23. deſiſtunt ferre primogenita & primitias Ieroſolyma in dieb9 Ieroboam filij Nabat.
		6	24		
		7	25		
		8	26		
		9	27	Iejunium	27. combuſtus eſt Rabbi Hanina una cum libro legis.
		10	28	*Sabbathum.*	
	A	11	29		
		12	30		

תמוז Menſis decimus.

1637.		Dies.	10. THAMVS di. 29.	Quartus in anno ſacro. *Character ejus hoc anno.* 2. 20. 281.
Iunij.	13	1		
	14	2		
	15	3		
	16	4		
	17	5	*Sabbathum.*	
A	18	6		
	19	7		
	20	8		
	21	9		
	22	10		
	23	11		
	24	12	*Sabbathum.*	
A	25	13		
	26	14		
	27	15		
	28	16		
	29	17	Iejunium.	17. franguntur tabulæ Legis. Epiſtemon cremat librum Legis. Ponit ſtatuam in templo.
	30	18		
Iulij.	1	19	*Sabbathum.*	
A	2	20		
	3	21		
	4	22		
	5	23		
	6	24		
	7	25		
	8	26	*Sabbathum.*	
A	9	27		
	10	28		
	11	29		

אָב Menſis undecimus.

1637.			Dies.	11. A B di. 30.	Quintus in anno ſacro. *Characterē habet hoc anno* 4. 8. 1074.
Iulij.		12	1	Iejunium.	1. moritur Aaron Pontifex.
		13	2		
		14	3		
		15	4	*Sabbathum.*	
	A	16	5		
		17	6		
		18	7		
		19	8		
		20	9	Iejunium.	9. Decretum contra Iudæos ne ingrederentur in terram Iudæam. Deſolatio templi prioris & poſterioris.
		21	10		
		22	11	*Sabbathum.*	
	A	23	12		
		24	13		
		25	14		
		26	15		
		27	16		
		28	17		
		29	18	Iejunium. *Sabb.*	18. Extincta eſt lucerna veſpertina in diebus Ahaz.
	A	30	19		
		31	20		
Auguſti.		1	21		
		2	22		
		3	23		
		4	24		
		5	25	*Sabbathum.*	
	A	6	26		
		7	27		
		8	28		
		9	29		
		10	30		

אלול Menſis duodecimus, anni ultimus.

1637.	Dies.	12. E L V L di. 29.	Sextus in anno ſacro. *Character ejus hoc anno.* 5. 21. 787.
Auguſti. 11	1		
12	2	*Sabbathum.*	
A 13	3		
14	4		
15	5		
16	6		
17	7	Iejunium.	
18	8		
19	9	*Sabbathum.*	
A 20	10		
21	11		
22	12		
23	13		
24	14		
25	15		
26	16	*Sabbathum.*	17. moriuntur exploratores qui diffamaverunt terram. *Num.* 14.
A 27	17	Iejunium.	
28	18		
29	19		
30	20		
31	21		
Septemb. 1	22		
2	23	*Sabbathum.*	
A 3	24		
4	25		*Hic annus 5397. cœpit viceſimo Septemb. & terminatur octavo Septemb. totis undecim diebus minor anno Romano.*
5	26		
6	27		
7	28		
8	29		

HOC EST

Cyclus Lunæ Iudaicus cum anno Romanorum connexus, huic ſeculo congruens.

	Anni.	*Neomenia Thiſri.*
	1	Septemb. 20.
	2	Septemb. 9.
Embol.	3	Auguſti 30.
	4	Septemb. 18.
	5	Septemb. 6.
Embol.	6	Auguſti 25.
	7	Septemb. 14.
Embol.	8	Septemb. 3.
	9	Septemb. 22.
	10	Septemb. 11.
Embol.	11	Auguſti 31.
	12	Septemb. 19.
	13	Septemb. 7.
Embol.	14	Auguſti 29.
	15	Septemb. 16.
	16	Septemb. 5.
Embol.	17	Auguſti 26.
	18	Septemb. 12.
Embol.	19	Septemb. 2.

Tabellam hanc adi cum anno cycli Lunaris; ut cognoſcas cum quoto die menſis Septemb. vel Auguſti quadret neomenia menſis Thiſri, in anno Iuliano.

Vt anno primo cycli Calendæ Thiſri in 20. Sept. Anno ſecundo Septēb. 9.

Sed *Roſch haſchana* id eſt caput anni civilis nonnunquam diſcrepat uno alteróve die, quod cognoſcitur ex ferijs.

Quinque anni Embolimæi initium capiunt ſub exitū menſis Auguſti, duo principio Septembris; in anno Iuliano.

In anno Gregoriano Thiſri nunquā aſcendit in menſem Auguſtum.

DE ANNO

Cap. 1. *De diverſis anni differentijs.*

EBræorum Calendarium in lucem edere cogitanti propoſitum non erat de tota re annaria agere, ſed illa tantum proponere quæ ad Iudæorum neomenias, calendariumq; maximè ſpectant: Verum à viro magno & amico * monitus ut in eorum gratiam qui in hac diſciplinæ parte rudiores adhuc ſunt, de anno ἐν γένει nonnihil in medium adferrem, conſtitui paucis de anno ejuſq; generibus diſſerere, ſimulq; demonſtrare qualis ſit anni Ebræorum forma. Annus igitur latiore ſignificatu eſt alicujus orbis cœleſtis revolutio & circulus, ſive temporis intervallum quo ſidus aliquod aut ſidera circulum motu proprio abſolvunt: Et in hac ſignificatione tot ſunt annorum genera quot ſunt motuum cœleſtium periodi; nempe annus Lunæ, annus Solis, Martis, Iovis, Saturni, & omnium ſtellarum fixarũ ſimul & conjunctim ſuper polis Zodiaci in orbem latarum, qui annus eſt omnium longiſſimus.

* UBBONE EMMIO. P. m.

Annus quid.

Sed ſtrictiore & magis uſitata ſignificatione, annum appellamus illud temporis intervallum, quod quatuor complectitur tempeſtates, Ver, Æſtatem, Antumnum & Hiemem, ut à meſſe ad meſſem, vel ut Poeta loquitur: *Poſt aliquot*, mea regna videns mirabor, *ariſtas*. Vbi poſt *aliquot ariſtas*, idem quod poſt aliquot annos. Quoniam agricolæ à meſſe ad meſſem annum definiunt. Ebræis שָׁנָה *ſchana* dicitur, Grȩcis ἔτος ϗ ἐνιαυτὸς, Latinis annus, quaſi major annulus, ſicut circus, major circulus nuncupatur.

Iſtius anni triplex eſt in uſu civili differentia. Eſt enim annus vel merè Solaris, vel merè Lunaris, vel mixtus. Anno merè ſolari utuntur paſſim Europȩi omnes ex inſtituto & edicto Iulij Cȩſaris; quem Calippus trecentis ferè ante Cȩſarem annis definiverat diebus trecentis ſexaginta quinque, cum quadrante diei. Iſtos dies Cæſar in duodecim menſes diſtribuit, quarto quoquo anno ex quatuor diei quadrantibus conflans diem unum menſi Februario inſerendum, ita ut quodlibet quadriennium compleatur diebus 1461. Et hȩc ut uſu noviſſima, ita commoditate longè optima cenſetur anni forma. Priſcis temporibus apud pleraſq; in Oriente gentes in uſu fuiſſe creditur alia anni ſolaris forma, totidem conſtans diebus 365. ſed abſque horarum appendice: hac tamen lege ut exacto ſeculo (1. e. poſt annos 120.) integer menſis intercalaretur, ex centum & viginti diei quadrantibus collectus, ne menſes æſtivi in ver hiememq; & contra hiberni in æſtatem migrarent, quod in annis Nabonaſſari ob neglectam intercalationem, neceſſario accidit.

Calippus

Anni Ægypt.

Conſulatur Calendarium noſtrum Rom. Tabul. Friſicis annexum.

Anno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Anno merè Lunari hodiè utuntur Turcæ & Arabes alijque populi ſectæ Machometanæ addicti. Quorum annus duodecim

Annus Arabum. menſibus Lunaribus completur, diebus conſtans ut plurimum 354. & interdum diebus 355. abſq; ulla intercalatione liberè fluens : Vnde fit ut nulli apud eos ſint menſes hiberni, nulli æſtivi, ſed quos hiems occupaverit, eoſdem poſt annos plus minus ſedecim occupabit æſtas, ab eadem ęſtate poſt alteros ſedecim annos, rurſum ad hiemem retro redituros. Qua ratione fit ut menſes ſinguli totum annum ſolarem perambulent ſpatio annorum plus minus triginta duorum, à calce caput verſus aſcendendo.

Tertia anni ſpecies eſt mixti generis Solem ſimul reſpiciens &

Annus mixtus. Lunam. Menſes in eo duodeni ad motus Lunaris normam deſcribuntur, uti in anno merè Lunari, à Novilunio ad ſequens Novilunium, alternis pleni & cavi, hoc eſt dierum 30. & dierum 29. hac tamen conditione, ut menſes ſervent ſuas tempeſtates, hoc eſt, menſes verni, ęſtivi, autumnales & hiberni perpetuo in eadem maneant tempeſtate. Quo ſolo differt ab anno merè Lunari. At quo pacto iſtud obtineri poteſt cum duodecim menſes Lunares alternis cavi pleniq; non excedant numerum dierum 354.? Reſpondebo iſtud obtineri crebra intercalatione integri menſis in anni calce. Quoties nempe ex exceſſu anni ſolaris ſupra annum Lunarem collecti fuerint dies triginta, (quod tertio quoquo anno accidit aut citius) creſcit iſte annus uno menſe, dieſq; habet ordinarò 384. annum ſolarem ſuperans diebus ferè novemdecim. Hujus, inquam, intercalationis beneficio impeditur menſium illa vaga migratio, & ſinguli in ſuis retinentur tempeſtatibus. Hac tertia anni forma uſi quondam fuere Græci, Chaldæi, Syri, Iudæi, Itali, Germani, Galli, ante tempora Iulij Cęſaris, diſcrepantes tamen tum anni capite, tum menſium appellationibus. Germanorum Gallorumq; veterum menſes fuiſſe Lunares docet Cæſar in Commentariis, & tamen non fuiſſe vagos arguit vetus appellatio, ut *Faarmanet*, *Hoimanet*, *Tri-*

Beda & poſt ipſum Scalig. *milchi*, id eſt, menſis flumina mareq; navigantibus aperiens: menſis fœno ſecando colligendoq; idoneus: Trimilchi verò Majo noſtro reſpondens à lactis ubertate, tertioque iterata mulſione diurna nomen habet. Hæc inquam aliaque menſium Germanorum nomina ſatis docent menſes iſtos non fuiſſe vagos, ſed in eadem anni tempeſtate hæſiſſe. Quod etiam confirmatur luculento teſtimonio Diodori Siculi, ſcribentis τὴν ἐννεακαιδεκαετήριδα populis ad Borealem

Emendat. temp. p. 164. Oceanum ſitis, fuiſſe cognitam, eamq; ex motu Oceani fuiſſe obſervatam. Quare non omnis ſapientia (ait Scaliger) penes Chaldæos

& Orientem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

& Orientem fuit. Etiam Occidentis aut Septentrionis homines fuerunt λογικὰ ζῶα. Eſt autem Enneadecaeteris cyclus novemdecim annorum quo ratiocinia ſolis Lunæq; paria faciunt. Admiranda enim Dei opificis providentia effectum eſt, ut menſes Lunares 235. tempore æquentur novemdecim annis ſolaribus, quod apud Græcos primus demonſtraſſe fertur Meton Aſtronomus uno ſeculo prior Alexandro Magno. Qui Meton dictum menſium 235. numerum ita in annos novemdecim diſtribuit, ut ſint duodecim anni duodecim menſium, & ſeptem anni tredecim menſium. Illoſque appellant communes, hos verò intercalares, Græce ἐμβολιμαίας. In annis igitur 12. communibus ſunt menſes 144. in ſeptem annis intercalaribus continentur menſes 91. ſimul conſtituentes dictam ſummam 235. menſium. Qui ſimul juncti æquantur annis novemdecim ſolaribus, adeo præciſè ut differentia minor ſit ſeſquihorâ, quemamodum paulo poſt fiet manifeſtum. Quare non immeritò hic Cyclus à Græcis μέγας ἐνιαυτός, Annus magnus appellatur: Annus non tantum Græcis Chaldæiſque notus, ſed etiam veteribus Cimbris, Saxonibus, Britannis alijſque Oceani Septentrionalis accolis. Quæ vel ſola diſciplina ipſos à barbarie vendicare potuit.

Cyclus Lunæ.

Meton.

Sed ut ad Iudæos revertamur: Cum ſtaret floreretque ipſorum reſpub. uſi ſunt Iudęi hac ipſa anni forma, tot gentibus communi, eandemque etiamnunc ſoli ex tot populis conſtanter retinent, ac conſervant. Quod referendum putavi quo tanto ardentius in hoc pulcherrimum utiliſſimumque ſtudium incumberent viri literati, ad cognoſcendum anni formam, qua non tantum Dei Eccleſia uſa fuit, ſed etiam majores noſtri in Germania, Gallia atque Britannia, atque adeò plerique omnes in Europa Aſiaque populi. amplius dicam, Anni forma, quam nos Chriſtiani à Patribus traditam adhuc ſervamus in celebratione feſtorum Paſchatis & Pentecoſtes. Cujus anni à Iudæis integrè conſervati ſubſidio adjutus atque probe inſtructus magnus ille Scaliger, divinum illud opus de Emendat. temporum condidit atq; ex tenuibus veteris anni Græcorum & Latinorum veſtigiis ruderibuſque, ſtructuram collapſam erexit, in priſtinamque formam reſtituit. Quod nemo ante ipſum ob hujus ſubſidii defectum adeò luculenter præſtare potuit.

CAP. II.

De Principio diei apud Judæos. De meridiano Paradiſi.

NOtum eſt Iudæos diem auſpicari ab occaſu Solis. Quod olim Gallis etiam in uſu fuiſſe teſtatur I. Cæſar. Sed hora occaſus Solis propter inęqualitatem dierum certa eſſe non poteſt. Epilogiſmus verò Aſtrorum requirit horam certam non vagam ſed fixam. Quare placuit Iudęis aſſumere horam ſextam a meridie exactam. Qua hora ſcilicet occidit Sol principio anni Iudaici, ſive illud ſit principium vernum ſive autumnale. Ptolemæus autem tempus Aſtronomicum exorditur a meridie, hoc eſt octodecim horis ſerius quam Iudęi. Quare tempori noviluniorum Ptolemæi addendæ ſunt horæ 18. ut conſentiat cum tempore Iudaico, & quidem ſub eodem meridiano Alexandrino Ægypti. Præterea quoniam meridianus Iudæorum orientalior eſt Alexandrino ſcrupulis horariis 849. (qualia in hora una
Helakim continentur 1080. dicta *Helakim* voce Ebręa.) Quæ ſcrupula 849. æqualia ſunt ſexagenis primis 47. ſecundis 10; idcirco præter horas 18. adjici debent etiam ſcrupula 47. 10. Iſte verò meridianus Iudaicus major eſt Hieroſolymitano. Nam uti docet Ptolemęus ex obſervationibus Eclipſium, ipſa Babylon ab Alexandria diſtat non amplius 50. ſcrupulis unius horę. In cujus vicinia creatus creditur Adamus circa fluenta Euphratis, ubi olim
Paradiſus גַן בְּעֵדֶן primum Adami domicilium. Inde igitur petenda fuere Temporis primordia potius quam ab urbe Hieroſolyma. In Tabulis verò Friſicis tempora putantur à media nocte ſub meridiano Friſico, qui duabus horis occidentalior eſt Alexandrino. Tempus igitur noviluniorum è Tabulis Friſicis, Vraniaq; Ptolemaica excerptum augendum eſt horis 8. ſcrup. 47. 10. ut convertatur in tempus Iudaicum, & quadret meridiano per Eden tranſeunti. Exempli gratia: Anno Periodi Iulianę 953. menſe Octobri novilunium medium fuit die ſexto, horis 20. ſcrup. 24. ſec. 10. poſt medium noctis in Friſia. Huic tempori adde horas ſex ob diverſum diei principium & rurſum horas 2. ſcrup. 47. 10. propter meridianorum differentiam,

		hor.		
Octob.	6	20	24	10
		8	47	10
Octob.	7	5	11	20

Octobris

Octobris die ſeptima horis 5. 11. 20. ab occaſu Solis. Vel Iudæorum more Octob. 7. 5. 204. quod eſt ipſiſſimum novilunium Tohu, Iudæis paſſim decantatum, cujus character in ipſorum ſcriptis paſſim occurrit,

ב ה רד
204 5 2

Id eſt, die ſecunda hebdomadis, horis quinque, ſcrupulis 204. poſt horam ſextam veſpertinam i. e. poſt initium diei ſecundæ.

Hæc eſt omnium neomeniarum Epocha vel Radix, dicta *Tohu* quoniam, ex Iudæorum ſententia, primus fuerit iſte Luminarium congreſſus, & quidem nocturnus, paulo ante mediam noctem, ſexto die poſt creatam Lunam.

En calculum iſtius novilunij ex abaco Ptolemaico.

	dies.	hor.	m.	ſec.
Radix 901	10	15	4	7
Anni 52	4	19	52	17
Octob. biſſ.	8	5	23	30
Subtrahe	23	16	19	54
ex	30	12	44	4
Octob. die	6	20	24	10
Adde		8	47	10
Octobris	7	5	11	20

Tab friſ. pag. 92. & 108. 118.120.

Hoc eſt Octob. 7. fer. 2. 5. 204.

CAP. III.

De menſibus eorumq; appellationibus.

MEnſium nomina accepta debentur Chaldæis. Nam ante captivitatem Babylonicam in Biblijs non occurrunt, inquit Rabbi Ezra.

Sunt verò ordinario alternis pleni & cavi, hoc eſt di. 30. & 29.

	Caput anni civilis.			*Caput anni ſacri.*	
Autumn.	THISRI	30	*Verni.*	NISAN	30
	MARCHESVAN	29		IJAR	29
	CASLEU	30		SIVAN.	30
Hiberni.	TEBETH	29	*Æſtivi.*	THAMUZ	29
	SCHEBAT	30		AB	30
	ADAR	29		ELVL	29
		177			177

In anno Embolimæo inſeritur menſis intercalaris dierum 30. dictus *Adar prior*, menſem Schebat proximè ſequens.

In anno Abundanti Marcheſvan eſt plenus; in anno deficiente Caſleu eſt cavus. Quare in illo dantur tres menſes continuè pleni, in hoc tres continuè cavi.

Reliqui menſes pręter Marcheſvan & Caſleu ſemper ſervant quiſq; ſuum dierum numerum.

Vnde manifeſtum, alterum ſemeſtre eſſe ſemper dierum 177. nempe a Niſan ad ſequentem Thiſri. Sed à Thiſri ad ſequentem Niſan dies 176. 177. 178 .vel deniq; 206. 207. 208. quod obſervandum fuerat.

ÆQVINOCTIA

continentur in menſibus Thiſri & Niſan, Solſtitia ad Tebeth & Thamuz pertinent.

Porro menſium dictorum mentio in ſacris Biblijs extſtat hiſce locis.

Niſan *menſium primus, Eſtheris 3. v. 7. Nehem. 2. v. 1.*
Sivan *menſis tertius, Eſth. 8. v. 19.*
Caſleu *nonus menſis, Zach. 7. Nehem. 1. v. 1. & 1. Macch. 4. v. 52. & 2. Macch. 1.*
Tebeth *decimus, Eſth 2. v. 16.*
Schebat *undecimus, Zacch. 1. & 1. Macch 16.*
Adar *duodecimus Eſth. 3.*
Elul *Nehem. 6. & 1. Mach. 14. v. 27.*

Abib menſis primus Exodi 34. v. 18. conſentit cum Niſan. Quanquam nonnulli vocem Abib capiant pro epitheto menſis primi.

Leguntur præterea trium menſium nomina quæ in uſu fuere ante captivitatem Babylonicam: *Zif* menſis ſecuudus, *Ethanim* ſeptimus & *Bul* menſis octavus. Vide 1. Regum 6. & 8. Quod ſatis arguit alia fuiſſe menſibus nomina ante migrationem in Babyloniam.

CAP. IV.

De ratione inveniendi cyclum Solis & cyclum Lunæ in quolibet anno propoſito.

ANnum Iudaicum currentem, ut loquuntur, divide in 28. hoc eſt totam annorum ſummam partire in 28. & quod remanet ſupra iſtam partitionem eſt cyclus Solis, qui te docebit

docebit literam feriæ primæ indicem in abaco cycli Solaris adnexi ſupra ad calcem Calendarii Romani. Exempli gratia, proponatur annus 5361. cujus initium fuit anno Chriſti 1600. menſe Auguſto exeunte. Facta diviſione per 28. in quotiente eſt 191. & ſuperſunt 13. Quotientis iſtius nullus eſt uſus. Sed ex reſiduo 13. diſcimus datum annum 5361. eſſe in cyclo Solari decimum tertium, ineuntem cum neomenia Thiſri. Sed nobis idem fuit cyclus Solaris dicto anno Chriſti 1600. à cal. Ianuarii ad anni Romani exitum. Literę ex abaco Romano ſunt, F. E. quarum poſterior uſum habet in primis menſibus anni 5361. hoc eſt ad initium anni noſtri 1601. tunc enim ſuccedet cyclus Solis 14. & ejus litera D. *Pag. 6.*

Cyclus Lunæ. Pro cyclo Lunari annum datum divides in 19. ſervato quotiente & numero abundanti. Vt ſi ſit idem annus 5361. diviſor 19. in eo continetur ducenties octogies bis, & abundant 3. Vnde liquet effluxiſſe cyclos integros 282. à neomenia Tohu uſque ad initium anni 5361. & datum annum eſſe tertium in ſerie cycli Lunaris. Porro cyclus Lunæ Iudæorum ſolo capite differt à cyclo Lunæ Romanorum. Qui enim eſt Iudæis primus cycli, idem eſt Romanis tertius ab autumno ad cal. Ianuarii ſequentes, ſed poſt calendas Ianu. nos numeramus quartum. Quod obſervandum propter feſtum Paſchatos. e. gr. Anno Chriſti 1600. cyclus Lunæ Romanus eſt quintus, qui Iudæis eſt tertius ab autumno in autumnum anni 1601. quo anno cyclus Lunæ ſextus eſt nobis, tertius verò Iudæis ad finem anni 5361. *Differẽtia inter cyclũ Lunæ Romanorũ & Iudæorũ.*

Sed ut ſtudiis conſulamus eorum qui in arte numerandi minus ſunt exercitati, viſum fuit hoc loco proponere pinacidion levando diviſionis tædio.

	Solis.	Lunæ
1	28	19
2	56	38
3	84	57
4	112	76
5	140	95
6	168	114
7	196	133
8	224	152
9	252	171

Hoc enim pinacidio ob oculos poſito quemlibet numerum nullo negotio partieris in 19. vel in 28.

Calculi compendium,
in utroq; cyclo.

DAtur compendium in æra minore, id eſt quando omittuntur numeri millenarii annorum. Exempli gratia, annus Iudaicus 5361. habet æram minorem 361. cui ſi addideris 16. ſumamque 377. diviſeris in 28. reſtabit 13. pro cyclo Solari anni propoſiti 5361. Item in Epocha Chriſtiana æra minor eſto exceſſus ſupra mille annos. Cui adde unitatem, & ſummam divide in 28. reliquum habebis cyclum Solis: Exempli gratia, ſi proponatur annus Chriſti 1600. dividere oportet 601. in 28. à diviſione abundant 13. pro cyclo Solari in dato anno 1600.

Item ſi experiri libet cyclum minorem, id eſt cyclum Lunarem in anno Iudaico, æræ minori adde 3. & ſummam divide in 19. dabitur cyclus iſtius anni. Vt in ſuperiori exemplo anni 5361. partire 364. in 19. reſtabit 3. pro cyclo Lunari iſtius anni 5361. Amplius præſtare libet in gratiam tyronum, vel etiam illorum qui nimis φειδωλοὶ eſſe coguntur temporis ſui ſucciſivi. Tabellam damus omnium annorum Iudaicorum à principio æræ Chriſtianæ, qui ultimi fuere in cyclo Lunari, una cum numero cyclorum qui effluxere à prima neomedia Tohu, ad exitum cujuſque anni. Cujus tabulæ talis eſt uſus. Proponatur denuo annus Iudaicus 5361. hunc quære in tabella, vel ſi iſtic non reperiatur, cape numerum proximè minorem 5358, cum quo abſoluti ſunt cycli 282. Et annus propoſitus 5361. eſt tertius in cylo currenti 283. Quid dari poſſit expeditius?

TABELLA

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

TABELLA

Cyclorum Lunarium à principio annorum Chriſti ad noſtra tempora.

Anno Chriſti curren-te.	ANNI Iudaici abſolu-ti.	Cycli abſo-luti.	ANNI Indaici abſolu-ti.	Cycli abſo-luti.	Anno Chriſti curren-te.
ſecūdo.	3762	198	4085	215	325
21	3781	199	4104	216	344
40	3800	200	4294	226	534
59	3819	201	4484	236	724
78	3838	202	4674	246	914
97	3857	203	4864	256	1104
116	3876	204	5054	266	1294
135	3895	205	5244	276	1484
154	3914	206	5263	277	1503
173	3933	207	5282	278	1522
192	3952	208	5301	279	1441
211	3971	209	5320	280	1560
230	3990	210	5339	281	1579
249	4009	211	5358	282	1598
268	4028	212	5377	283	1617
287	4047	213	5396	284	1636
306	4066	214	5415	285	1655

Priuſquam ad Iudæorum abacum Lunarem procedamus, viſum ſuit tabellam præmittere ſive Canonem, cujus ſolo inſpectu, horarum partes ſexageſimæ primæ, ſecundæ & tertiæ convertuntur in Helakim Iudęorum. Octodecim Helakim æquipollent uni ſexageſimæ. Quare tabella iſta conſtructa eſt per continuam additionem numeri 18. Rurſus unum Helak valet ſec. 3. tert. 20. cujus numeri continua collectione abſolvitur tabella minor uſq; ad Helakim 18.

Canon

Canon quo horarum partes ſexageſimæ convertuntur in *Helakim*; vel contra.

Sexageſimæ.	Helakim.	*Sexageſimæ.*	Helakim.
1	18	31	558
2	36	32	576
3	54	33	594
4	72	34	612
5	90	35	630
6	108	36	648
7	126	37	666
8	144	38	684
9	162	39	702
10	180	40	720
11	198	41	738
12	216	42	756
13	234	43	774
14	252	44	792
15	270	45	810
16	288	46	828
17	306	47	846
18	324	48	864
19	342	49	882
20	360	50	900
21	378	51	918
22	396	52	936
23	414	53	954
24	432	54	972
25	450	55	990
26	468	56	1008
27	486	57	1026
28	504	58	1044
29	522	59	1062
30	540	60	1080

Helakim.	*Sexageſimę partes.*		
	prim.	ſec.	tert.
1	0	3	20
2	0	6	40
3	0	10	0
4	0	13	20
5	0	16	40
6	0	20	0
7	0	23	20
8	0	26	40
9	0	30	0
10	0	33	20
11	0	36	40
12	0	40	0
13	0	43	20
14	0	46	40
15	0	50	0
16	0	53	20
17	0	56	40
18	1	0	0

Horam partiuntur Iudęi Chaldæi & Arabes in partes 1080. quæ dicuntur *Helakim*, in numero ſingulari *Helak*.

Si proponantur Helakim 200. mutanda in ſcrup. ſexageſima ſic agendum. 198. Helakim faciunt 11 & duo Helak. ſunt ſec. 6. tert. 40. Quare 200. Helak. valent 11. 6. 40.

Rurſus, ſũto ſcrupula 47. 30. convertenda in Helakim. illa ſunt 846. & ſec. 30. ſunt Helak. 9. hoc eſt ſimul 855. Helakim.

Numerus 1080. eſt in multas partes dividuˀ, & ideo ad horam dividẽdam idoneus.

CAP. V.

CAP. V.
De tabularum ſequentium conſtructione,

LVnæ abacus Iudęorum tribus quatuorve abſolvitur tabellis, è quibus brevi compendio colliguntur noviluniorum æquabilium tempora, ab initio annorum Iudaicorum porrò in infinitum uſq;, & quidem juxta leges numeroſque Ptolemaicos, à quibus non deſciverunt Iudæi. Tabellarum ejuſmodi ſtructura talis eſto. Menſis Lunaris æquabilis conſtat diebus 29. horis 12. ſcrup. 44. 3. 20. uti videre eſt in Tabulis Friſic. p. 74. Scrupula iſta horaria reducuntur in *Helakim* 793. exactè. Qualia 1080. horam conficiunt. Quantitas igitur Menſis eſt dierum 29. hor. 12. *Helakim* 793. Abjectis 4. hebdomadibus, abundat dies 1. 12. 793. Hoc enim eſt Iudęis in uſu familiari, ut è tempore Lunæ abjiciant hebdomadas omnes, & quod ſupra integras hebdomadas dierum abundat, id ſolum in tabulas rationales referant. Ita cum annus Lunaris communis abſolvatur diebus 354. horis 8. hel. 876. omiſſis 50. hebdomadibus, in tabulis ſuis notant 4. 8. 876. Denique cum integer cyclus annorum 19. contineat dies 6939. hor. 16. ſcr. 595. rejectis hebdomadibus 991. ſcribunt dies 2. horas 16. Helakim 595. In conſtructione igitur tabularum prima ordine eſt tabula menſium, contexenda per continuam additionem diei 1. 12. 793. uſque ad menſes 13. ita ut dierum numerus nunquam excedat ſeptenarium. Secundo loco venit tab. cycli decemnovennalis perpetui, in quo è menſibus 235. componuntur anni 19. inſigni artificio. Nam ſunt iſtic anni duodecim, communes dicti, quoniam conſtant menſibus duodenis; reliqui ſeptem anni menſes habent tredecim, & vocantur anni Embolimæi, Gręco vocabulo, ob menſem intercalarem, ἐμβόλιμον. *Annus prægnans*

Hebraicè talis annus appellatur *Schana Mehubbereth*, quod ſonat Annus gravidus ſive prægnans, metaphorâ rei conveniente.

Sunt autem anni prægnantes in cyclo Lunari hi: *tertius*, *ſextus*, *octavus*, *undecimus*, *decimusquartus*, *decimusſeptimus*, *decimusnonus*. Quare duodecies additur numerus menſium duodecim 4. 8. 876. & ſepties numerus tredecim menſium 5. 21. 589. quiſque ſuo loco & ordine.

Tertia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Tertia deniq; tabula contexitur ex ſecunda per additionem radicis Lunaris omnium vetuſtiſſimæ, quæ eſt dierum 2. hor. 5. Helakim 204. Iudæi radicem iſtam appellant *Molad Tohu*, quaſi dicas novilunium inane, quod nempe fuerit in primo temporis Lunaris puncto, cum Luna poſt creationem rerum moveri cœpta eſt à congreſſu Solis. Qui congreſſus contigit feria ſecunda, ſexto demum die poſt creatam Lunam ex mente Iudæorum. *R. Eliez.* Lunam enim cum Sole creatam volunt die 25. menſis Elul, feria quarta, & ad Solem acceſſiſſe neomenia Thiſri, feria ſecunda horis quinque ſcrup. 204. ab occaſu Solis, ita ut ſub ejuſdem feriæ ſecundæ finem, ineunte feria tertia, Luna novella ab Adamo conſpici potuerit.

CAP. VII.

Continens tabulas quatuor quæ ſecundum noſtram methodum ſufficiunt ad totam rem annariam Judæorum abſolvendam.

De tabularum conſtructione egimus capite antecedenti, initio facto à menſis Lunaris quantitate Ptolemaica quæ eſt 29. 12. 793. vel omiſſis dierum hebdomadibus 1. 12. 793. Sed ob uſus commoditatem mutatus eſt tabularum ordo. Nam quæ præcedenti capite fuit ordine tertia, illa hîc primum tenet locum. Et quę iſtic prima, ei poſtremus aſſignatur locus. His acceſſit tabula quarta, terminos continens neomeniæ Thiſri, cuilibet ævo inſervientes. Sunt, inquam, termini in anno Romano fixi, qui non ultra trecentos annos uno loco manent, ſed poſt tria ſecula refixi in diem antecedentem transferuntur. Supra pag. 22. ſimilis extat tabula in uſum noſtri ævi. Sed de cauſa refixionis ac tranſlationis hujuſmodi terminorum, paulo poſt latius.

TABVLA PRIMA.

TABULA PRIMA.

Cyclus Lunę primus in Periodo Iudaica, Radices Lunæ continens.

	Anni ineuntes.	Radices noviluniorum. fer.	hor.	ſcrup.
	1	2	5	204
	2	6	14	0
Emb.	3	3	22	876
	4	2	20	385
	5	7	5	181
Emb.	6	4	13	1057
Emb.	7	3	11	566
	8	7	20	362
	9	6	17	951
	10	4	2	747
Emb.	11	1	11	543
	12	7	9	52
	13	4	17	928
Emb.	14	2	2	724
	15	1	0	233
	16	5	9	29
Emb.	17	2	17	905
	18	1	15	414
Emb.	19	6	0	210

In hoc cyclo notantur anni non abſoluti ſed anni ineuntes.

Primus annus Iudęorum cœpit añ Periodi Iulianæ 953. die ſeptima Octobris; quæ dies erat æquinoctii & novilunii ſimul, juxta abacum Ptolemaicum, Annis 3761. ante Epocham Chriſtianã.

Iſto anno 953. cyclus Solis fuit primus, & ut Iudæis placuit, cyclus Lunæ primus.

Horã partiuntur Iudęi, Chaldęi, & Arabes in ſcrupula 1080. quorum 18. æquantur uni ſexageſimæ parti. Iſtę horarum partes ab ipſis vocantur *Helakim*.

TAB. SECVN-

TABULA

Cycli collecti.	fer.	hor.	ſcrup.	Cycli collecti.	fer.	hor.	ſcrup.
1	2.	16.	595	201	1.	14.	795
2	5.	9.	110	202	4.	7.	310
3	1.	1.	705	203	6.	23.	905
4	3.	18.	220	204	2.	16.	420
5	6.	10.	815	205	5.	8.	1015
6	2.	3.	330	206	1.	1.	530
7	4.	19	925	207	3.	18.	45
8	7.	12.	440	208	6.	10.	640
9	3.	4.	1035	209	2.	3.	155
10	5.	21.	550	210	4.	19.	750
11	1.	14.	65	211	7.	12.	265
12	4.	6.	660	212	3.	4.	860
13	6.	23.	175	213	5.	21.	375
14	2.	15.	770	214	1.	13.	970
15	5.	8.	285	215	4.	6.	485
16	1.	0.	880	216	6.	23.	0
17	3.	17.	395	217	2.	15.	595
18	6.	9.	990	218	5.	8.	110
19	2.	2.	505	219	1.	0.	705
20	4.	19.	20	220	3.	17.	220
30	3.	16.	570	221	6.	9.	815
40	2.	14.	40	222	2.	2.	330
50	1.	11.	590	223	4.	18.	925
60	7.	9.	60	224	7.	11.	440
70	6.	6.	610	225	3.	3.	1035
80	5.	4.	80	226	5.	20.	550
90	4.	1.	630	227	1.	13.	65
100	2.	23.	100	228	4.	5.	660
198	7.	13.	90	229	6.	22.	175
199	3.	5.	685	230	2.	14.	770
200	5.	22.	200	231	5.	7.	285

Añ. primo æræ Chriſtianæ finiebatur cyclus 198. autumno & tunc cœpit fluere cyclus 199. A quo tēpore tabula per ſingulos cyclos creſcit.

SECUNDA.

Cycli colle-cti.	fer.	hor.	ſcrup.	Cycli colle-cti.	fer.	hor.	ſcrup.
232	7.	23.	880	264	3.	1.	480
233	3.	16.	395	265	5.	17.	1075
234	6.	8.	990	266	1.	10.	590
235	2.	1.	505	267	4.	3.	105
236	4.	18.	20	268	6.	19.	700
237	7.	10.	615	269	2.	12.	215
238	3.	3.	130	270	5.	4.	810
239	5.	19.	725	271	7.	21.	325
240	1.	12.	240	272	3.	13.	920
241	4.	4.	835	273	6.	6.	435
242	6.	21.	350	274	1.	22.	1030
243	2.	13.	945	275	4.	15.	545
244	5.	6.	460	276	7.	8.	60
245	7.	22.	1055	277	3.	0.	655
246	3.	15.	570	278	5.	17.	170
247	6.	8.	85	279	1.	9.	765
248	2.	0.	680	280	4.	2.	280
249	4.	17.	195	281	6.	18.	875
250	7.	9.	790	282	2.	11.	390
251	3.	2.	305	283	5.	3.	985
252	5.	18.	900	284	7.	20.	500
253	1.	11.	415	285	3.	13.	15
254	4.	3.	1010	286	6.	5.	610
255	6.	20.	525	287	1.	22.	125
256	2.	13.	40	288	4.	14.	720
257	5.	5.	635	289	7.	7.	235
258	7.	22.	150	290	2.	23.	830
259	3.	14.	745	300	1.	21.	300
260	6.	7.	260	400	4.	20.	400
261	1.	23.	855	500	7.	19.	500
262	4.	16.	370	600	3.	18.	600
263	7.	8.	965	1000	1.	14.	1000

Neomenia Thiſri eundem in diebus, horis & Helakim characterem habere non poteſt, niſi poſt abſolutos cyclos Lunares 36288. ſunt anni 689472.

TABULA TERTIA.

Cyclus decemnovennalis perpetuus ſine epocha temporis.

	Anni abſoluti.	fer.	hor.	ſcr.
	1	4	8	876
	2	1	17	672
b	3	7	15	181
	4	4	23.	1057
	5	2	8	853
b	6	1	6	362
	7	5	15	158
b	8	4	12	747
	9	1	21	543
	10	6	6	339
b	11	5	3	928
	12	2	12	724
	13	6	21	520
b	14	5	19	29
	15	3	3	905
	16	7	12	701
b	17	6	10	210
	18	3	19	6
b	19	2	16	595

Cyclus hic 19. annorum abſolvitur diebus 6939. Horis 16. ſcrup. 595. qui ſunt menſes 235.

TABVLA menſium collect.

Menſes.			
1	1	12	793
2	3	1	506
3	4	14	219
4	6	2.	1012
5	7	15	725
6	2	4	438
7	3	17	151
8	5	5	944
9	6	18	657
10	1	7	370
11	2	20	83
12	4	8	876
13	5	21	589
½	0	18	396

Radix Tohu 2. 5. 204. huic cyclo continuè addita componit cyclum primum. pag. 35.

Menſis conſtat 4. ſeptimanis die 1. hor. 12 793. ex abaco Ptolemaico.

A novilunio ad pleniluniũ ſunt dies 14. hor. 18. 396.

In quolibet cyclo Lunari ſunt anni communes duodecim, & ſeptem Embolimęi, ſignati litera b. Nempe annus cycli tertius, ſextus, octavus, decimusquartus, decimusſeptimus decimusnonus.

Modus menſis Lunaris 1. 12. 793. eſt θεμέλιον totius Epilogiſmi Lunaris non minus in abaco Ptolemaico quàm in Computo Iudæorum.

Neſcio quid Arabes & Turcas moverit ut menſem Lunarem minutum iverint uno Helak pro 793. ſcribentes 792. ſed alias dabitur de eo diſſerendi locus.

TABVLA

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

TABVLA QUARTA.

Termini neomeniarum Thiſri, quos proximè antecedit vel ſequitur Roſch Haſchana, docente feria politica.

	Cyclus Lunæ Iudaic.	*Initio annorum Iudaic.*	*Seculo Moſis.*	*Seculo Salomonis.*	*Aera cõtractuũ* Macchab.	*Seculo Apoſtolorum.*	Noſtro ſeculo.
	1	Oct. 7	Sep. 30	Sep. 29	Sep. 26	Sep. 25	Sep. 20
	2	Sep. 26	Sep. 19	Sep. 17	Sep. 16	ſep. 15	ſep. 9
b	3	Sep. 16	Sep. 9	Sep. 6	Sep. 4	ſep. 4	aug. 30
	4	Oct. 4	Sep. 27	Sep. 25	Sep. 23	ſep. 22	ſep. 18
	5	Sep. 23	Sep. 16	Sep. 15	Sep. 13	ſep. 11	ſep. 6
b	6	Sep. 12	Sep. 5	Sep. 3	Sep. 3	ſep. 1	aug. 25
	7	Oct. 1	Sep. 24	Sep. 22	Sep. 20	ſep. 19	ſep. 14
b	8	Sep. 21	Sep. 13	Sep. 11	Sep. 9	ſep. 8	ſep. 3
	9	Oct. 8	Oct. 2	Sep. 30	Sep. 28	ſep. 27	ſep. 22
	10	Sep. 28	Sep. 21	Sep. 19	Sep. 17	ſep. 16	ſep. 11
b	11	Sep. 17	Sep. 10	Sep. 8	Sep. 6	ſep. 5	aug. 31
	12	Oct. 6	Sep. 28	Sep. 27	Sep. 25	ſep. 23	ſep. 19
	13	Sep. 24	Sep. 18	Sep. 16	Sep. 14	ſep. 13	ſep. 7
b	14	Sep. 14	Sep 7	Sep. 5	Sep. 3	ſep. 2	aug. 29
	15	Oct. 3	Sep. 26	Sep. 24	Sep. 21	ſep. 21	ſep. 16
	16	Sep. 22	Sep. 14	Sep. 13	Sep. 11	ſep. 9	ſep. 5
b	17	Sep. 10	Sep. 3	Sep. 2	Au. 31.	aug. 30	aug. 25
	18	Sep. 29	Sep. 22	Sep. 20	Sep. 19	ſep. 18	ſep. 12
b	19	Sep. 19	Sep. 12	Sep. 10	Sep. 7	ſep. 7	ſep. 2

Trecentis quibuſq; annis termini minuuntur die uno. Quare quæ libet columna uſui eſſe poteſt ad annos ferè ſexcentos.

Columna noſtri ſeculi præceſſerat pag. 22. ſed hoc loco repetenda fuit.

Termini Paſchales hos præcedunt diebus 163, in eodem anno Romano.

CAP. VII.

Tabularum proximè præcedentium uſus.

Itè perceptis ijs quæ tribus antecedentibus capitibus tradita ſunt, nulla eſſe poterit in uſu tabularum difficultas. Sed ex ijs eveſtigio cognoſces caput Aſtronomicum cujuſlibet anni Iudaici: Hoc eſt, una numerorum additione habebis characterem Thiſri, & mox ejus cum anno Romano connexionem.

Exemplo uno atque altero innoteſcet methodus. Proponatur idem annus Iudaicus 5361. cujus quæritur character & initium in anno Romano.

Primum per ſubductionem 3761. conſtat dictum annum habere ſuum principium in anno Chriſti currente 1600. Et antea patuit cyclum Solarem eſſe 13. literamque Dominicalem E. Item jam ante innotuit annum 5361. eſſe tertium in cyclo Lunari, & effluxiſſe cyclos integros 282. Quare è prima tabula excerpe radicem anni tertij quæ eſt 3.22.876. Deinde è ſecunda tabula capies numeros reſpondentes cyclis 282. Nempe 2. 11. 390. Ambos hos numeros ſic collocatos colliges in unam ſummam:

		dies	hor.	helakim.
	Radix anni	dies	hor.	helakim.
Pag. 35	*ordine tertij*	3	22	876
Pag. 37	*pro 282. cyclis*	2	11	390
	Summa	6	10	186.

Eſt igitur character Tiſri 6. 10. 186. quorum numerorum ſenſus hic eſt, neomeniam Thiſri eſſe feria ſexta, horis 10. ſcrup. 186. poſt initium feriæ ſextæ.

Pag. 22 39 Terminus anni tertii hoc ſeculo eſt Auguſti 30. feria autem ſexta

ſexta iſto anno eſt Auguſti 29. ex litera E. quę adhæret diei 31. Ergo caput anni Aſtronomicum fuit Auguſti 29. anno Chriſti 1600. quod quęrebatnr.

Aliud exemplum ex antiquitate ſumtum. Exodus ſive migratio populi Iſraelitici ex Ægypto contigit anno Iudaico 2264. circa feſtum Paſchatos, anno Periodi Iulianæ 3217. ex calculo I. Scaligeri. Quęritur character Thiſri ejuſque copula cum anno Romano. Primum cylus Solaris anni 2264. eſt 24. litera F. cyclus Lunaris 3. cycli abſoluti 119.

	dies	horæ	hel.	
Radix anni tertij	3	22	876	
pro 100. cyclis	2	23	100	*Pag. 39*
pro 19. cyclis	2	2	505	*Pag. 36*
Summa	2	0	401.	

Terminus anni tertii ſeculo Exodi Sept 9. Litera f. docet feriam ſecundam quadrare diei nono Septembris. Quo ipſo die fuit neomenia Thiſri anno Periodi Iulianæ 3216. Quod etiam probari poteſt ex Tabulis Ptolemaicis. Medium novilunium dicto anno Periodi Iulianæ 3216. eſt Septemb. 8. 15. 35. 7. in Friſia. Cui tempori ſi addideris hor. 8. 47. 10. exſurget Septemb. die 9. hor. 0. 22. 17. quæ ſcrupula horaria ſunt Helakim 401. *Tab. Friſ. Pag. 96*

Porrò additio in hiſce duobus exemplis ita proceſsit. In priori exemplo, Helakim erant 1266. unde ſubductis 1080. remanent Helakim 186. ſubſcribenda. Et pro 1080 Helakim, addenda eſt una hora. Itaque horarum ſumma 34. Demtis horis 24. reſtant horæ 10. & dies jam ſunt non 5. ſed 6.

In altero exemplo habuimus Helakim 1481. deductis 1080. reſtant 401. ſcribenda: horæ ſunt 48. hoc eſt bini dies, addendi reliquis diebus, & ſunt dies 9. hoc eſt dies duo ſupra numerum ſeptenarium. Vnde ſumma trium numerorum eſt d. 2. hor. 0. Helakim 401.

Paſcha verò anni Iudaici 2264. fuit die 17. Aprilis anno Periodi Iulianæ 3217. De cujus methodo dicetur infra.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Adjicere libet exemplum tertium. Ioſephus lib. 6. de bello Iudaico cap. 4. notavit Paſcha incidiſſe in 14. Xantici qui Aprili noſtro reſpondet. Examinandum eſt tempus. Quando Paſcha eſt 14. Aprilis, tunc Thiſri ſequens fuerit die 24. Sept. nam à Paſchate ad ſequentem Thiſri ſemper dies ſunt 163. uti paulò poſt docebitur. E tabula Terminorum Thiſri liquet diem 24. Sept. quadrare cyclo Lunari duodecimo. Fuit igitur annus ærę Chriſtianæ 70. Iudaicus 3831. quo anno cyclus Lunæ 12. Solis 23. litera G. & præteriere cycli 201. uti patet ex tabula cyclorum pag. 31.

		dies	*hor.*	*hel.*	
Pag. 35 36	Radix cycli duodecimi	7	9	52	
	201. cycli	1	14	795	
	Summa	1	23	847	Character Thiſri

Vide cap. 9 Feria prima, ſed propter horas 23. ſumenda eſt feria ſecunda. Quę congruit diei 24. Septembris. Dies 24. Septemb. numerum habet 267. unde demtis diebus 163. reſtant dies 104. qui numerus reſpondet diei 14. Aprilis fer. 7. Quare dubitari non poteſt quin hiſtoria iſtius anni pertineat ad annum æræ Chriſtianæ ſeptuageſimum.

Sed fidem tabularum experiamur è Ptolemæo. Annus Chriſti 70. fuit annus Periodi Iulianæ 4783.

			dies	*hor.*	*1*	*2*
Tab. Friſ Pag. 97	Radix anni	4701	22	16	53	0
Pag. 112	anni	82	6	23	27	41
Pag. 116	Aprilis		1	9	47	50
	Summa		31	2	8	31
	Plenil.		45	7	6	5
Pag. 120	Aprilis die		14	4	57	34

Aprilis die decimoquarto. horis 4. 57. 34. à media nocte ſub meridiano Friſiæ fuit plenilunium.

Addantur horæ 8. 47. 10. habebimus horas 13. 44. 44. Pag. 32 ſive April. 14. hor. 13. 805. characterem plenilunij, ſub meridiano Eden in Babylonia, horas numerando ab occaſu Solis. Neomenia Niſan juxta calculum Iudaicum characterem habet hunc 6. 19. 409. cui pro dimidiato menſe adjicere oportet Pag. 38 0. 18. 396. ſumma erit 7. 13. 805. Conſenſum vides in diebus, horis, & momentis horarum.

Character neomeniæ Niſan elicitur è charactere Thiſri ſequentis, qui erat 1. 23. 847. demto enim charactere menſiũ ſex 2. 4. 438. remanet character Niſan antecedentis 6. 19. 409.

CAP. VIII.

Anni triplex differentia.

HActenus de neomeniis diximus ex calculo Aſtronomico. in quibus ſunt horarum, & ſcrupulorum appendices ſupra dies integros. ubi annus Lunaris Communis diebus 354. conſtat cum appendice hor. 8. ſcrup. 876. Annus verò Embolimęus diebus 384. cum totidem horis ſcrupuliſque. Sed uſus civilis horas repudiat, & earum loco dies obſervat ſolidos. Quamobrem cum annus civilis ordinario abſolvatur diebus 354. vel diebus 384. ne quid decedat de ratione temporis interdum adjicitur dies unus, ut ſint in anno dies 355. vel 385. qui annus vocatur Abundans. & propter exceſſum iſtius diei nonnunquam ex anno ordinario eximitur dies unus, qui annus eſt dierum 353. vel dierum 383. cui anno nomen impoſitum eſt à defectu. Vnde natæ ſunt annorum differentiæ quæ ſequuntur.

Communis

		Dierum
Communis	Deficiens	353
	Ordinarius	354
	Abundans	355
Embolimæus	Deficiens	383
	Ordinarius	384
	Abundans	385

Quæ diei adjectio ſemper fit in Menſe Marcheſvan, & exemptio ſemper in Menſe Caſleu. Sed iſtę annotum differentię commodè explicari nequeunt antequam cognita fuerit tranſlatio feriarum, de qua nunc agendum.

CAP. IX.

Feriarum tranſlatio, ejuſq; cauſæ.

TRanſlatio iſta vel eſt aſtronomica propriè ad caput anni civilis ſpectans, vel eſt tranſlatio religioſa ad anni ſacri principium potiſſimum relata. Prioris tranſlationis cauſa hæc eſt. Quoties in charactere Thiſri ſunt horæ 18. vel plures, transfertur neomenia in diem ſequentem. Quoniam ab hora ſexta veſpertina in ſequentem meridiem ſunt horę 18. hæc juſta videtur tranſlationis cauſa. Alteram peperit religio ſeu verius ſuperſtitio. Primum feſtum in anno ſacro, ac præcipuæ dignitatis eſt feſtum Paſchatos, quod ſemper celebratur decimaquinta die Niſan, cujus diei feria nunquam diſcrepare poteſt à feria neomeniæ antecedentis. Nam in quolibet menſe communem habent feriam dies 1. 8. 15. 22. & 29.

יח *Iach*

Iudæorum autem ſuperſtitio à majoribus tradita vetat Paſcha celebrari feria ſecunda, quarta, vel ſexta. reſtant igitur quatuor feriæ feſto idoneæ, nempe prima, tertia, quinta, ſeptima. Feriæ rejiculę deſignantur voce בדו *Badu.* Qui characteres Ebræi reſpondent noſtris numeralibus 2. 4. 6. Itaque ſententia apud eos uſitata eſt hęc, *Nunqnam Niſan in Badu.*

Badu.

Iam atten-

Jam attende. A neomenia Niſan ad Thiſri ſequens ſemper dies 177. ſive ſeptimanæ 25. & dies 2. Vnde ſic loquuntur Iudęi, *á Niſan ad Thiſri,* ב *Beth.* Si igitur feriis Niſan 1. 3. 5. 7. adjeceris ſingulis binarium, habebis ferias Thiſri 3. 5. 7. 2. quæ ſolæ ſunt idoneæ in anni civilis exordio. Rejiciuntur igitur 1. 4. 6. Hebraicè אדו *Adu* id eſt. 1. 4. 6. Nunquam igitur Thiſri in Adu, hoc eſt, Iudæi nunquam annum auſpicantur à feria prima, quarta, vel ſexta. Quare nec feſtum Tabernaculorum, iſtis feriis. Quod feſtum à 15. Thiſri nunquam recedit. Feſtum verò Pentecoſtes (ut *Pentecoſte* hoc obiter addam) unitatem adjicit ferię Pâſchatos, ab eo diſtans diebus 50. Quare Pentecoſte Iudęorum obſervatur hiſce feriis 1. 2. 4. 6. nunquam feria tertia, quinta aut ſeptima.

Delectus igitur feriarum originem habet à feſto Paſchatos. Cauſa adhuc ignoratur. Nam quæ alii adferunt de continuatione feſti cum Sabbatho, locum habere nequit in feria ſecunda, & quarta, nec etiam quoties Paſcha celebratur feria prima. Sed redeamus ad Neomeniam Thiſri, quæ ſi ritè conſtituta fuerit, nunquam Paſcha incurret in ferias vetitas.

Feria Thiſri eſt vel Aſtronomica vel Civilis. Illa è calculo Aſtronomico naſcitur appendicem trahens horarum & ſcrupulorum. *Molad* Vnde nomen ei datum *Molad* à verbo ילד quod eſt naſci. Alteram verò, *Kebiam* vocant Iudæi à figendo: Hęc *Kebia* horarum appendice caret, & vel conſentit cum Molad vel illam ſequitur intervallo unius aut alterius diei: nunquam precedit. יח *Jach* Hujus diſſenſus cauſæ adferuntur quatuor; *Jach, Adu, Gatrad & Batuthakphat.* Quarum duæ priores omni annorum generi communes ſunt, atq; adeo in uſu frequentiori; duæ reliquæ in anno communi tantum habent locum, & rarius uſurpantur, præſertim poſtrema quæ non egreditur annum primum poſt Emboliſmum. Quoties in *Jach* deeſt vel unum Helack, nulla fit tranſlatio.

Illarum cauſas, *Iach*, inquam, & *Adu* jam explicuimus, reſtat ut exemplis propoſitis confirmemus.

Si fuerit Molad Thiſri 2. 20. 500. feria ſecunda habetur idonea anno inchoando, ſed *Jach* (id eſt horæ 18. vel plures) tranſlationem ſuadet in feriam tertiam. Kebia igitur Thiſri, aliàs *Roſch Haſchana*, eſt feria tertia.

Item

Item ſi Molad fuerit 6. 10. 186. Kebia erit feria 7. propter Adu. Eſt etiam ubi binæ concurrunt tranſlationis cauſæ ut in 4. 19. 296. hic unica ſufficit tranſlatio propter *Jach*, à feria quarta in quintam, iſtic ceſsante *Adu*. Sed ſi talis occurrat caſus 7. 20. 105. gemina opus eſt tranſlatione, una & potiſſima propter *Jach*, à feria 7. ad primam, & altera ob *Adu* à prima ad ſecundam. Ergo concurrentibus binis iſtis cauſis, tranſlationis initium faciundum eſt à *Jach*, deinde ad *Adu* veniendum ſi opus fuerit. Et ubi *Jach* tranſierit in *Adu*, geminanda erit tranſlatio, quæ Scaligero Comperendinatio dicitur. In Ebraicis literis *Gatrad* continentur hi nume-
Gatrad. ri 3. 9. 204. Præceptum tale eſt: Quoties in anno Communi occurrit tale Molad Thiſri 3. 9. 204. aut eo majus, transfertur Kebia à feria tertia in feriam quintam,

ג ט רד
204 9 3

Batuthakphat *Batuthakphat* Ebraicè valet 2. 15. 589. Quando anno primo poſt Emboliſmum Molad Thiſri fuerit 2. 15. 589. aut eo majus, transfertur Kebia in feriam tertiam:

ב טו תקפט
589 15 2

Harum duarum tranſlationum ratio cognoſcetur capite ſequenti.

CAP. X.

Quibus ſignis cognoſcatur anni qualitas.

Annus Embolimæus innoteſcit ex cyclo decemnovennali. Sed num annus ſit Ordinarius, Deficiens vel Abundans, hoc pacto ſciemus. Subtrahe Kebiam Thiſri anni præſentis è Kebia anni ſequentis, è differentia cognoſces anni qualitatem. Nam in anno Communi ſi differentia fuerit 3. erit annus Deficiens, ſi 4. Ordinarius ſi 5. Abundans. In anno Embolimæo differentia Kebiarum ſemper erit 5. 6. 7. pro anno Deficiente, Ordinario, Abundante.

In anno

In anno Communi	3	Deficiens.
	4	Ordinarius.
	5	Abundans.
In anno Embolimæo	5	Deficiens.
	6	Ordinarius.
	7	Abundans.

Hi numeri ſunt dies abundantes ſupra integras hebdomadas, in diebus 353. 354. 355. & 383. 384. 385.

Notandum in feriarum ſubductione quoties major numerus tollendus venit è minore numero, oportet prius addere 7. numero minori.

	5	5	2	5	7
Subduc.	2	7	5	5	7
Reſiduum.	3	5	4	7	7

Quando nihil remanet pro differentia ſcribitur 7. *Ferias ſubducendi ratio.*

Sed pręſtat hoc loco proponere integrum cyclum Lunarem initio facto ab anno Iudaico 5397. cujus anni caput in anno Rom. 1636. Sept. 20. ut in annis ſingulis cernantur feriarum tranſlationes, Kebię & anni qualitates. Prima columna continet Molad Thiſri compoſita ex tabula radicum addendo characterem cyclorum 284. ſcilicet 7. 20. 500. Sequitur litera Dominicalis è cyclo Solari, qui anno primo hujus cycli eſt 21. & anno nono eſt primus: Connexio Molad cum anno Romano: Kebia Thiſri, Anni qualitas triplex, poſtremò fixio Kebiæ in anno Romano. Anni Embolimæi noſcuntur ex litera b. *Pag. 35. Pag. 37. Pag. 6.*

Annus primus eſt Communis Ordinarius, nam differentia Kebiarum 3. & 7. eſt 4.

Secundus eſt Communis Abundans, quoniam Kebia 7. ſubducta è Kebia 5. relinquit 5.

Tertius annus eſt Embolimæus Abundans, quia Kebià 5. ſubductâ ex 5. ręmanet 7.

Rurſus annus quartus eſt Communis Ordinarius, quia Kebiâ 5. ex Kebia 2. hoc eſt 5. ex 9. reſiduum eſt 4.

Denique annus quintus eſt deficiens, quoniam Kębia 2. ſubducta ex Kebia 5. differentia remanet 3.

Atque ira deinceps de reliquis annis judicandum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Tabula decemnovennalis ab anno 5397. & deinceps continens Molad & Kebias Thiſri.

Anni in cyclo.	*Molad Thiſri.* fer.	hor.	ſcr.	Lit. dō.	*Initium anni Aſtronom.*	Kebia.	Anni qualitas	*Initium anni civilis.*	ANNO
1	3	1	704	b	Sep.20	3	Ord	Sep. 20	1636
2	7	10	500	a	Sep. 9	7	Ab.	Sep. 9	
b 3	4	19	296	g	Au.29	5	Ab.	Au.30. t	
4	3	16	885	f	Sep.17	5	Ord	Sep. 19.t	
5	1	1	681	d	Sep. 6	2	Def	Sep. 7. t	1640
b 6	5	10	477	c	Au.26	5	Ab.	Au. 26	
7	4	7.	1066	b	Sep.14	5	Ord	Sep. 15.t	
b 8	1	16	862	a	Sep. 3	2	Def	Sep. 4. t	
9	7	14	371	f	Sep. 21	7	Ab.	Sep. 21	
10	4	23	167	e	Sep. 10	5	Ord	Sep. 11.t	1645
b.11	2	7.	1043	d	Au. 31	2	Ab.	Au. 31	
12	1	5	552	c	Sep. 19	2	Def	Sep. 20.t	
13	5	14	348	a	Sep. 7	5	Ab.	Sep. 7	
b.14	2	23	144	g	Au. 27	3	Ord	Au. 28.t	
15	1	20	733	f	Sep.15	2	Ab.	Sep. 16.t	1650
16	6	5	529	e	Sep. 5	7	Def	Sep. 6.t	
b.17	3	14	325	c	Au. 24	3	Ord	Au. 24	
18	2	11	914	b	Sep.12	2	Ab.	Sep. 12	
b.19	6	20	710	a	Sep. 1	7	Ab.	Sep. 2. t	1654

Tranſlatio facta eſt undecies, quod indicat litera t. Anno 4. comperendinatio, ob *Gatrad.*

Anni in hoc cyclo Ordinarii 6. Abundantes 9. Deficientes 4.

Dies 6941.

Nam 6 anni ordinarij dies habent	2124
Anni novem abundantes dies	3195
Anni quatuor deficientes dies	1412
Menſes 7 Embolimi	210
Summa dies,	6941

Cur in

Cur in anno Communi feriæ transferantur ob Gatrad *&* *propter* Batuthakphat.

IN voce Ebræa Gatrad quatuor ſunt literæ conſonantes g. t. r. d. æquipollentes noſtris characteribus numeralibus 3. 9. 204. uti in altera voce literæ ſeptem efficiunt hunc numerum 2. 15. 589. Quibus numeris ſignificatum voluerunt Iudæorum magiſtri, Quando in anno Communi character Thiſri fuerit 3. 9. 204. aut major, opus eſſe comperendinatione propter Kebiam anni ſequentis. Nam ſi ad 3. 9. 204. addideris 4. 8. 876. dabitur character anni ſequentis 7. 18. 0. qui neceſſario comperendinatur in feriam ſecundam, primum propter *Jach*, & rurſus propter *Adu*. Sed ſi ſubduxeris Kebiam 3. anni prioris ex Kebia 2. anni ſequentis, reſtabit differentia 6. qualis non admittitur in anno Communi, uti ſupra videre eſt. Quare ad vitandam ejuſmodi anomaliam feria tertia transfertur in feriam quintam. quæ feria 5. ſubducta ex ſequente Kebia 2. relinquit differentiam 4. indicem anni Ordinarii. Quod ſi dicto characteri deſit vel unum Helak, manebit feria tertia. quoniam ſequentis anni character tunc fuerit 7. 17. 1079 ubi non transfertur feria 7. quoniam unum deeſt Helak ad horas 18. complendas.

Pag. 46.

Pag. 47.

Exemplū in tab. antecedēte in anno 49.

Quemadmodum *Gatrad* transfert feriam licitam propter annum ſequentem, ita in *Batuthakphat* feria licita 2. transfertur ob feriam anni Embolimæi proximè antecedentis. Nam quoties anni Embolimæi character fuerit 3. 18. 0. ſequentis anni character neceſſario erit 2. 15. 589. ſed anni Embolimęi feria comperendinatur à 3. in 5. propter *Jach* & *Adu*. Iam differentia feriæ 5. & 2. eſt 4. quæ prorſus anomala eſt in anno Embolimęo. Transfertur igitur feria 2. in feriam 3. tunc ſubducta feria feria 5. ex 3. remanet differentia 5. index anni Embol. deficientis, in quo dies ſunt 383.

Pag. 47.

Sed ubi non anteceſſerit proximè annus Embolimæus, nulla continget mutatio. Nec etiam quidquam mutabitur deficiente uno Helak. ex 2. 15. 589. uti docent hęc exempla,

	Fer.	Hor.	Scr.	Fer.	Hor.	Scr.
Anni Embol. character	3	18	0	3	17	1079
Adde	5	21	589	5	21	589
Anni Comm.	2	15	589	2	15	588

Numerus 5. 21. 589. eſt character menſium tredecim. In ſecundo exemplo annus Embol. non mutat feriam 3. atq; ideo manet feria 2. in anno ſequenti, quoniam ex ſubductione feriæ 3. ex fer. 2. reſtat differentia 6. index anni Embolimæi ordinarii, conſtantis diebus 384. Rariſſime occurrunt exempla. Nam ſi character fuerit 2. 18. aut major feria transfertur propter *Jach.* ſed unum proferre libet.

Anno Iudaico 5440. cyclo ד 6. Emb.
Character Thiſri 3. 19. 587. Kebia 5.
Anno ſequenti 2. 17. 96. Kebia 3.
Kebiarum differentia eſt 5. docens annum 5440. eſſe Emb. deficientem.

Pergendum nunc eſt ad reliquorum menſium neomenias. In quibus nihil moleſtię eſſe poteſt, ubi ritè conſtituta fuerit Kebia Thiſri, & cum anno Rom. connexa.

CAP. XI.

De reliquorum menſium neomeniis.

NAM invento anni capite, & cognita anni qualitate, facili negotio inveniuntur reliquorum menſium neomenię. In anno ordinario menſes omnes ſunt alternis pleni & cavi: & à Thiſri ad ſequentem Niſan ſunt dies 177. in anno Embolimæo dies 207. ſemper. Annus deficiens detrahit, Abundans verò addit diem unum. Quare in anno Communi à Thiſri ad ſequentem Niſan dies ſunt 176. 177. 178. in anno Embolimæo dies 206. 207. 208. Sed à Niſan ad ſequentis anni caput ſemper dies 177. qualiſcunque fuerit annus. Quia verò abjectis ſeptenariis è diebus 176. remanet 1. & è diebus 206. reſtant 3. feria neomeniæ Niſan ita cognoſcetur ſi ad Kebiam Thiſri adjeceris numeros ſequentes.

In an. Com.	Deficiente.	1	In an. Emb.	Deficiente.	3
	Ordinario.	2		Ordinario.	4
	Abundanti.	3		Abundanti.	5

Exempli

Exempli gratia: Si Kebia Thiſri in anno Communi abundanti fuerit 5. neomenia ſequentis Niſan erit feria 1. quia 5. & 3. componunt feriam primam. In anno Embol. abundanti eſſet feria 3. quoniam 5. & 5. faciunt feriam tertiam.

Exemplum reliquorum menſium.

In proximè præcedenti cyclo decemnovennali annus tertius eſt Embolimæus abundans. Caput ejus in 30. Auguſti. quare tres primi menſes ſunt pleni.

Dies addendi		*Dies*					
30	Thiſri	242	Auguſti	30	fer.	5	*Añ 1638 cycloSolis 23. lit. Dom. G.*
30	Marcheſv.	272	Sept.	29	fer.	7	
30	Caſleu	302	Octob.	29	fer.	2	
29	Tebeth	332	Novemb.	28	fer.	4	
30	Schebat	361	Decemb.	27	fer.	5	
30	Adar prior	26	Ianuar.	26	fer.	7	*Añ 1639*
29	Adar alter	56	Februar.	25	fer.	2	
30	Niſan	85	Martii	26	fer.	3	
29	Ijar	115	Aprilis	25	fer.	5	
30	Siwan	144	Maji	24	fer.	6	
29	Thamus	174	Iunii	23	fer.	1	
30	Ab	203	Iulii	22	fer.	2	
29	Elul	233	Auguſti	21	fer.	4	
	Thiſri	262	Sept.	19	fer.	5	

Sequitur aliud exemplum anni in cyclo præcedenti decimi ſexti, qui eſt annus communis deficiens.

Cyclus Solis 8. litera E.

	Dies addendi		Dies collecti				
An 1651	30	Thiſri	249	Septemb.	6	fer.	7
	29	Marcheſv.	279	Octob.	6	fer.	2
	29	Caſleu	308	Novem.	4	fer.	3
	29	Tebeth	337	Decem.	3	fer.	4
1652.	30	Schebat	1	Ianuar.	1	fer.	5
biſſ. lit. D. C.	29	Adar	31	Ianuar.	31	fer.	7
	30	Niſan 60	59	Febru.	29	fer.	1
	29	Ijar	89	Martii.	30	fer.	3
	30	Siwan	118	April.	28	fer.	4
	29	Thamus	148	Maji	28	fer.	6
	30	Ab	177	Iunii	26	fer.	7
	29	Elul	207	Iulij	26	fer.	2
		Thiſri	236	Auguſti	24	fer.	3

Cautio obſervanda.

Quoties in dierum collectione tranſitus fit ab anno communi in annum biſſextilem Iulianum, dies 60. pertinent ad 29. Februarii. & pro ſequenti dierum collectione detrahitur unitas ex 60. Idem faciundum ſi numerus dierum collectorum ſuperaverit 60. dempta unitate nunquam errabis.

Dies 29. addunt præcedenti feriæ unitatem; dies 30. addunt 2.

De Tekuphis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

CAP. XII.

De Tekuphis.

HActenus de anno menſibuſque Lunaribus diſſeruimus, nunc ordo poſtulat ut de anno Solari dicatur, quæ eſt altera pars עבור *Ibbur* Iudęorum. Annus Solaris conſtat diebus 365. cum quadrante diei, id eſt, horis ſex, ex mente Calippi, quem in anno ordinando ſecutus eſt I. Cæſar,

Is decies ſenos ter centum & quinque diebus
Junxit, & è pleno tempora quarta die. *Ovid. faſt. 3.*

Plenus dies eſt ſpatium 24. horarum.

Anni Solaris caput ſive principium Iudæis appellatur *Tekupha*, quaſi dicas * revolutionem: cum Sol orbe Signorum peragrato ad ſuum revertitur principium. Statuuntur autem in Solis circulo annuo quatuor Tekuphę, ſive principia juxta quatuor anni tempeſtates, Eſt enim Tekupha veris cum Sol adit ſignũ Arietis, quod Cęſaris ævo fiebat die 25. Martij. Cui è diametro opponitur Tekupha autumnalis, cadens in 24. Septembris. Reliquæ duę Tekuphę referuntur ad utrumq; Solſtitium. In qua doctrina annus Solaris dividitur in quatuor quadrantes æquales, ſecundum æquabiles Solis motus. Vnicuique quadranti tribuuntur di. 91 cũ hor. 7. hel. 540. Duo quadrantes habent dies 182 & horas 15. quę eſt diſtantia à Tekupha vernali ad Tekuphã autumnalem: item à Tekupha æſtiva ad brumalem. Omnino neceſſe eſt rationem habere horarum, ne quid de juſta anni quantitate decedat. atq; ita migrent anni tempeſtates in menſes alienos. Porrò Tekupha verna concluditur in menſe Niſan, æſtiva in menſe Thamuz; autumnalis in Thiſri, hiberna deniq; in Tebeth. Quanquam nonnunquam ſed perrarò, egrediantur ſuos terminos. Tekupharum doctrinam nobis (ait ſummus Scaliger) promtum eſt ſcire qui Iuliana anni forma utimur, modo neomeniæ Thiſri ſedem in menſe Iuliano ſtatuere ſciamus. Semper enim Tekupha Thiſri in 24. Septembris.

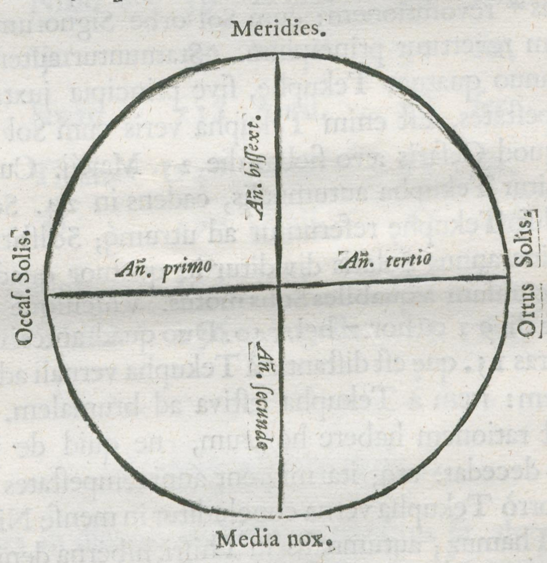
* Græcis τροπὴ dicitur.

Quod veriſſimum eſt. Exempli gratia. Cum Roſch haſchana fixum fuerit in 20. Septembris Iuliani tunc Tekupha erit die quinto menſis Thiſri. Et rurſus ſi neomenia Thiſri civilis

ſit 30. Auguſti (quod accidit anno tertio cycli Lunaris) dicemus Tekupham autumnalem cadere in diem 26. Thiſri. Denique ubi *Roſch haſchana* connexum fuerit cum 24. Auguſti, (quod evenire poteſt anno 17. cycli) tunc Tekupha Thiſri egrediens terminos ſuos ſtatuitur in die ſecundo Marcheſvan.

Verumenimverò non ſatis eſt noviſſe diem Tekuphæ niſi etiam addantur horæ. initio facto à Tekupha Niſan, quæ funem ducit in doctrina Tekupharum. hæc igitur Tekupha in anno biſſextili Iuliano obſervatur meridie, Anno primo poſt biſſ. in occaſu Solis, Anno ſecundo poſt biſſ. media nocte, Anno tertio poſt biſſ. in ortu Solis, denique altero biſſextili Tekupha revertitur ad meridiem.

Typus dicti quadriennij.

Cum horæ numerantur à media nocte id accidet die 25. Martii meridie; die 25 ſex horis à meridie; die 26 ineunte, die 26. in ortu Solis. deinde poſt alterum biſſextum rurſus die 25. meridie. Iudęi more ſuo dicerent die 25 meridie; die 26 ineunte; die 26. medio noctis; die 26. in ortu Solis, & ruiſus die 25 meridie. Hac horarum obſervatione tacitè intercalatur dies ſolidus in anno ſolari, poſt exactum quadriennium.

Pro

Pro Tekupha Thiſri addere oportet dies 182. horas 15. ad Tekupham vernalem. Quare anno biſsextili Tekupha autumnalis Septembris vigeſimoquarto horis tribus poſt initium diei Romani, hoc eſt poſt mediam noctem, Exemplum ſubnectam Tekuphæ Thiſri:

Anno Chriſti.

1600	Anno biſſ.	Sept.	24	hor.	9	noctu.
1601	Anno primo.	Sept.	24	hor.	3	interdiu.
1602	Anno ſecundo.	Sept.	24	hor.	9	interdiu.
1603	Anno tertio.	Sept.	25	hor.	3	noctu.
1604	Anno biſſ.	Sept.	24	hor.	9	noctu.

in ſingulis quadrienniis eadẽ ratio eſt.

Hic horas numeravimus à principio noctis & à principio diei. Citima Tekupha anno biſſextili, reliquæ creſcunt additione horarum ſex, qui eſt quadrans diei.

Iſta Tekupharum methodus facilis eſt & expedita, alioqui in Cal. Iudaicis nihil eſt operoſius indagatione Tekuphæ, cum illa quæritur abſque ſubſidio Cal. Romani.

Porrò veteres Rabbini rituum ac cærimoniarum magiſtri ad Tekupharum doctrinam quaſdam cautiones appoſuere ſuperſtitioſas, eo fine ut majori cura à vulgo obſervarentur Tekupharum momenta, quas hoc loco verbis Scaligeri ſubnectere libet.

Neque ſecus (inquit Scaliger) ac veteres illi Græci unicuiq; τροπῇ ſive Tekuphæ ςοιχεῖον ſuum attribuunt, *Lib. 7. Emend. Temp. pag. 598*

Tekuphæ Tebeth brumali *Aquam.*

Tekuphę Niſan vernali *Aërem.*

Tekuphę Thamuz ſolſtitiali *Ignem.*

Tekuphæ Thiſri autumnali *Terram.*

Atque adeò ex horum quatuor elementorum exceſſu interitum mundo & hominibus minantur: puta ex ſolſtitialis Tekuphę exceſſu ἐκπύρωσιν: ex brumalis exceſſu κατακλυσμόν, ex altera fore ut fataliter exaqueſcat Mundus, ex altera exigneſcat.

Sic etiam

*Hydropis. Sic etiam propter eaſdem rationes periculum * ὑδερῦ illi imminere, qui in eo momento, quo Tekupha Tebeth committitur, aliquid biberit: aut καύσωνος & ardentiſſimi morbi, qui in Tekupha Thamus ad ignem acceſſerit. Propterea ſuperſtitioſiſſima curioſitate articulum ipſum Tekupharum obſervant, ne forte imprudentes malum immedicabile incurrant. Itaq; horum hominum ſuperſtitioni acceptum feramus licet, quod Græcorum vetuſtiſſima περὶ τροπῶν doctrina nobis conſervata ſit. Hactenus Scaliger.

CAP. XIII.

De connexione Thiſri cum anno Romano.

Sive examen terminorum Thiſri, qui ſupra pag. 39.

NEomenia Thiſri in anno primo cujuſque cycli comitatur æquinoctium Hipparchicum ſeu Ptolemaicum, quod non memini à quoquam eſſe obſervatum.

Anni ſolares trecenti juxta Ptolem. uno die minores ſunt totidem annis Calippicis, ſive Iulianis. (Tab. friſ. pag. 132) iſtud ſtatuit Ptolemæus & tabulę ejus Solares evidentiſſimè demonſtrant. E quibus nos hîc exhibemus diem, horam & momentum æquinoctii æquabilis, ad meridianum Eden quo reliqua tempora omnia refebuntur. Caput anni in primo cycli anno nunquam præcedere poteſt iſtud æquinoctium, ſed ſemper comitatur brevi intervallo. Primo anno epochæ Iudaicæ neomenia Aſtronomica Thiſri ſerior erat æquinoctio horis 14. ſcrup. 96. cui interſtitio ſingulis cyclis accedunt ſcrupula horaria 76. ferè, (Pag. 35.) & in cyclis 338. hoc eſt in annis 6422. accedit dies unus. tunc molad Thiſri abeſſe poteſt ab æquinoctii momento diem unum horas 14. ſcrup. 96.

En tabulam æquinoctiorum Ptolemaicorum, cum Exceſſu Lunæ ſupra annos Solares Hipparchicos, in eum præcipuè finem conſtructa, ut per eam probetur fides tabularum antecedentium pag. 35. & ſeqq. præſertim tabulæ quartæ pag. 39. paulò operioſior eſt uſus. ſed ea carere poſſunt, quibus de certitudine Tab. priorum nullus inhæret ſcrupulus. Helak bis ſecatur in partes decimas, ſemel in part. 190.

Tabula

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Tabula inſerviens inventioni Terminorum Thiſri. hoc eſt cum quo die anni Romani connectatur caput anni Iudaici cum cyclus Lunę eſt 1.

Anni Iudaici ineūtes	Æquinoctii tempus. dies.	hor.	hel.	ANNI	Æquinoctii complemētū. hor. hel. d.	Cycli.	Exceſſus Lunæ. h.	hel.	d.	Exceſſ⁹ Lunæ in an.	Helakim.	partes 190
1	Oct. 6.	15.	108	1	0. 86. 4	1	0	76	6	1	4	6
301	Oct. 5.	15.	108	2	0. 172. 8	2	0	153	2	2	8	12
601	Oct. 4.	15.	108	3	0. 259. 2	3	0	229	8	3	12	18
901	Oct. 3.	15.	108	4	0. 345. 6	4	0	306	4	4	16	24
1201	Oct. 2.	15.	108	5	0. 432. 0	5	0	383	0	5	20	30
1501	Oct. 1.	15.	108	6	0. 518. 4	6	0	459	6	6	24	36
1801	Sep. 30.	15.	108	7	0. 604. 8	7	0	536	2	7	28	42
2101	Sep. 29.	15.	108	8	0. 691. 2	8	0	612	8	8	32	48
2401	Sep. 28.	15.	108	9	0. 777. 6	9	0	689	4	9	36	54
2701	Sep. 27.	15.	108	10	0. 864. 0	10	0	766	0	10	40	60
3001	Sep. 26.	15.	108	20	1. 648.	20	1	452		11	44	66
3301	Sep. 25.	15.	108	25	2. 0.	30	2	138		12	48	72
3601	Sep. 24.	15.	108	30	2. 432.	40	2	904		13	52	78
3901	Sep. 23.	15.	108	40	3. 216.	50	3	590		14	56	84
4201	Sep. 22.	15.	108	50	4. 0.	60	4	276		15	60	90
4501	Sep. 21.	15.	108	75	6. 0.	70	4	1042		16	64	96
4801	Sep. 20.	15.	108	100	8. 0.	80	5	728		17	68	102
5101	Sep. 19.	15.	108	125	10. 0.	90	6	414		18	72	108
5401	Sep. 18.	15.	108	150	12. 0.	100	7	100		19	76	6
5701	Sep. 17.	15.	108	200	16. 0.	200	14	200				
						280	19	928				
						281	19	1004.	6			
						282	20	1.	2			
						283	20	77.	8			
						284	20	154.	4			
						285	20	231.	0			

Annus Solaris Hipparchi & Ptolemęi ſupra dies 365. conſtat horis 5. hel. 993. cum 6. decimis.

Anni igitur 19. habent dies 6939. hor. 16. hel. 518. $\frac{4}{10}$ cyclus Lunaris totidem dies horaſque & Helakim 595.

Quare Lunæ Exceſsus eſt 76 $\frac{6}{10}$. Helakim, in quolibet cyclo.

Tabulæ

Tabulæ uſus duobus tribuſve exemplis innoteſcet. Volo ſcire Molad Thiſri in anno Romano, initio anni Iudaici 5397. qui cadit in annum biſſextilem noſtrum 1636. Anno 5401. æquinoct. in tabula notatur Septemb. 18. hor. 15. 108. unde conſtat neomeniam Thiſri futuram die 19. aut 20. ſed ſcire libet horam & momentum. Tolle 5397. ex 5401. differentia eſt anni 4. quibus in columna complementi reſpondent hor. 0. ſcr. 346. quæ addenda ſunt

ad Septemb.	18	15	108
			346
Sept.	18	15	454

Æquinoctii momentum dicto anno 5397. fuit Septembris die decimooctavo horis 15. 454.

Quærendus nunc Exceſſus Lunæ in cyclis 284.

is eſt	hor.	20	154
cui adde per regulã perpetuã.	hor.	14	96
dies 1	hor.	10	250

Si igitur hunc Lunæ exceſſum addideris

ad Septemb.	18	15	454
	1	10	250
	20	1	704

Molad Thiſri erit vigeſimo die Septemb. hor. 1. 704. Tabulę priores habent 3. 1. 704. maximo conſenſu. Adduntur horæ 14. 96. quia in primo anno Iudaico tantillo tempore Thiſri morabatur æquinoctium.

Pag. 48

Aliud exemplum ubi annus Rom. non eſt biſſextilis.

Annus 5416. eſt etiam primus in cyclo Lunari. Quęritur ejus Molad in die anni Romani. Differentia 5416. & 5401. eſt 15. annorũ, quibus annis in columna complementi conveniunt ſcrupula è regione annorum 10. & ann. 5. nempe hor. 1. ſcr. 216. quæ non addenda ut prius, ſed ſubducenda ſunt è radice

Subtrah. quoniam añ. 5416. poſterior eſt radices. 5401

Sept.	18	15	108
*Subtrahe		1	216
	18	13	972
Addantur 18. horæ		18	
Æquinoct. dicto an. 5416	19	7	972

Exceſſus

		hor.	
Exceſsus Lunæ cycl. 285.		20	231
adde		14	96
Diſtantia Lunæ ab ęquinoct.	1	10	327
Æquinoctium Septembris die	19	7	927
	1	10	327
Thiſri Sept.	20	18	219

Molad Thiſri è tabulis eſt 5. 18. 219. Et 20. Sept. eſt fer. 5.

Quęris cur additæ ſint horæ 18? Id fit quoniam annus propoſitus 5416. eſt tertius poſt biſſextilem cyclo Solis 12. anno Chriſti 1655. Si fuerit annus primus adduntur horæ 6. ſi ſecundus, horę 12. ſi tertius horæ 18. Anno biſſextili nihil addendum. Exemplum pertinens ad ſeculum Moſis. *Regula obſervāda*

Annus Iudaicus 2262. inchoat cyclum Lunæ centeſimum vigeſimum, & in cyclo ſolari eſt 22. Quæritur ejus connexio cum anno Rom. In tabula bini ſunt numeri 2101. & 2401. utrolibet uti licet. Si tollas 2262. ex 2401. differentia erit anni 139. Et contra demto numero 2101. ex 2262. reſtant anni 161. Annorum 139. complementum eſt hor 11. 130.* addenda ad diem Sept. 28. 15. 108. Summa 29. 2. 238. Et quia annus 2262. eſt primus poſt biſſextilem, addendæ ſunt horæ ſex. Eſt igitur tempus ęquin. Sept. 29. 8. 238. Anni autem 161. habent complementum hor 12. 950. non addenda ſed* ſubtrahenda ex Sept. 29. 15. 108. reſtant 29. 2. 238. ut antea, ex additione, Et accedentibus horis 6. æquinoctium fuit Septemb. die 29. h. 8. 238. Lunę exceſſus congruens cyclis 119. eſt hor. 8. 475. idemque auctus horis 14. 96 docet neomeniam Thiſri eſſe infra æquinoctium hor. 22. 571.

**quia radix ſuperat annū datum.*

** quoniā rad. 2101 minor eſt anno propoſito.*

Æquinoct. Sept.	29	8	238
adde		22	571
	30	6	809

Thiſri igitur anni propoſiti 2262. fuit Sept 30. hor. 6. 809. Cujus character fer. 7. 6. 809. qui colligitur ex

Radice 1	2	5	204	*Sept. 30. fuit fer. 7.*	*Pag. 35*
199 cyclis.	5	1	605	*cyclo Solis 22.*	*36.*
	7	6	809		

Ejuſmodi exemplis probatur fides Tabularum omnium non minus tab. quartę quàm cæterarum. Cognita anni primi connexione, tabula quarta docebit reliquorum annorum copulam. *Pag. 39*

CAP. XIV.

De tribus nobiliſsimis feſtis in Eccleſia Judaica.

TRia in lege Moſaica inſtituta ſunt feſta magna, in quibus omnis mas comparere jubetur coram Domino. Illa ſunt, feſtum Paſchatos, feſtum Septimanarum, ſive Pentecoſtes, & feſtum Tabernaculorum. De quibus legendus eſt Moſes Exodi 12. Exodi 23. v. 14. Deutronomi 16. v. 16. Illorum tempus legitimum in Calendario ita deſignatur: Paſcha ſemper decimaquinta Niſan, Pentecoſte ſexta die menſis Siwan & Scenopegia decimaquinta menſis Thiſri. Quamobrem Paſcha & Scenopegia die plenilunii, quod proximum eſt æquinoctiis. Agnus Paſchalis comparandus die decima menſis Niſan (qui ſeculo Moſis Abib dici videtur) mactandus die decimaquarta inter duas veſperas, hoc eſt inter tertiam & ſextam horam pomeridianam, & mox ineunte die decimaquinta ſolemni ritu comedendus. A Paſchate ad Pentecoſten ſunt dies quinquaginta, unde appellatio Græca. Et à Paſchate ad Scenopegiam dies 177. hoc eſt ſemeſtre ordinarium, quæ intervalla in Calendario Iudaico ſunt perpetua. Nam iſtud ſemeſtre à neomenia Niſan ad ſequentem neomeniam Thiſri ſemper eſt dierum 177. Illud etiam obſervant Iudæi feriam Pentecoſtes eſſe ſecundam Paſchatis & feriam Scenopegias eſſe tertiam Paſchatis, quod ſatis intelligitur ex dicto dierum numero 50. & 177. ubi omiſſis ſeptenariis remanet 1, & 2. Cum igitur Paſcha fuerit feria prima, Pentecoſte erit feria ſecunda, & Scenopegia feria tertia. Item neomenia Niſan & Paſcha ſunt in eadem feria, quemadmodum etiam neomenia Thiſri & Scenopegia. Cauſa manifeſta eſt: quia in quolibet menſe feria calendarum eſt etiam feria dierum 8. 15. 22. & 29. Porrò feſtum Paſchatos Iudaici nullo negotio aptari poteſt Calendario Romano, uti etiam feſtum Pentecoſtes. Nam ſi à neomenia Thiſri demantur dies 163. dies reſidui indicabunt Paſcha Iudaicum in eodem Romano ſed in antecedenti anno Iudaico. Demptis verò diebus 113. habebimus Pentecoſten. Exempli gratia; Anno 5397. Thiſri inchoatur die 20. Sept. feria 3. qui dies eſt 263. à cal. Ianuarii, facta ſubductione dierum 163. reſtant

Regula.

dies

dies 100. qui numerus congruit 10. Aprilis fer. 1. anno Chriſti 1636. & anno Iud. 5396. Pentecoſte 30. Mai fer. 2.

Rurſus anno Iudaico 5398. Thiſri nono Sept. numero 252. anno Chriſti 1637. facta ſubductione, reſidui ſunt dies 89. congruentes diei 30. Martij Iuliani fer. 5. Pentecoſte numero 139. Mai 19. feria 6. eodem anno Chriſti 1637. ſed anno Iudaico 5397. Diximus ſupra Paſcha nunquam cadere in *Badu* hoc eſt in feriam 2. 4. 6. ſed de eo ſollicitus eſſe non debes, quoniam ubi ritè conſtitutum fuerit caput anni, hoc eſt principium menſis Thiſri, nunquam ex hac methodo Paſcha continget in Badu. Hiſtoriæ celebrationis Paſchatis leguntur Ioſuę 5. v. 9. item 2. Reg. 23. v. 21. Et 2. paralipom. 30. ubi Paſcha celebratur menſe ſecundo. Quod nonnunquam factitarunt Iudæi ſtante ipſorum republica. uti ex ipſorum ſcriptis docet Scaliger. *Scalig. Emendat temp. p. 101.*

Paſchatos enim tempus legitimum illud eſt, ut Sole peragrante Signum primum Zodiaci, die plenilunij celebretur Paſcha. nefas judicabant antevertere æquinoctium vernum, aut diem plenilunij. Si igitur plenilunium contigiſſet pridie æquinoctij, hoc eſt pridie Tekuphæ Niſan ut Iudæi loquuntur, iſtud plenilunium adſcribebatur menſi Adar, & ſequenti novilunio erat initium primi menſis. Sed ſtante repub. Iudæorum conſtituti fuere certi Iudices quibus commiſſa erat rei annariæ, & feſtorũ cura. Qui ſi animadverterent nondum maturas eſſe fruges, ſed adhuc ſerotinas eſſe, neque fructus arborum quibus mos eſt tempore Paſchali florere, hiſce argumentis niſi, intercalabant iſto anno, hoc eſt, geminabant menſem Adar, ut frumentum maturum eſſet, ex quo offerretur manipulus in 16. Niſan. & ut fructus florerent more omnium. Hac ratione fiebat ut Paſchatis feſtum ſemper eſſet in 15. Niſan. *Paſchat. tempus legitimum. Scaliger. Emendat t. Pag. 101.*

Sed poſtquam everſa fuit ipſorum reſpub. non aliter quam è ſcripto Computo annum ſuum deſcripſerunt, & dies feſtos obſervarunt. Quos ea in re imitati ſunt tum Veteres Chriſtiani, tum illi qui authore Gregorio Pontifice, annum reformarunt, uti patet ex terminis Paſchalibus, quos hoc loco ſubiungere viſum eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

TERMINORUM PASCHALIUM Harmonia,

HOC EST

Termini Paſchales quadruplices, Chriſtianorum bini, & Iudæorum bini, omnes ad annum Iulianum reducti.

Cyclus Lunæ Roman. initiū habet hiſce annis. 1615. 1634. 1653.	Cycl. Lunæ Rom.	Romani veteres in anno Iuliano.	Cycl. Lu. Iudaicus.	Judæorū veteres ab anno 4105.	Judæorū recentes huic ævo idonei.	Romā. Gregoriani ad añum Iulianum reducti.	
	1	Apr. 5	17	Apr. 6	Apr. 2	Apr. 2	
	2	Mart. 25	18	Mart. 27	Mart. 22	Mart. 22	
	3	Apr. 13	19	Apr. 14	Apr. 10	Mart. 11	✠
	4	Apr. 2	1	Apr. 3	Mart. 30	Mart. 30	
	5	Mart. 22	2	Mart. 23	Mart. 19	Mart. 19	
	6	Apr. 10	3	Apr. 10	Apr. 7	Apr. 7	
	7	Mart. 30	4	Mart. 31	Mart. 27	Mart. 27	
✠	8	Apr. 18	5	Mart. 20	Mart. 16	Mart. 16	
	9	Apr. 7	6	Apr. 8	Apr. 4	Apr. 4	
	10	Mart. 27	7	Mart. 28	Mart. 24	Mart 24	
	11	Apr. 15	8	Apr. 15	Apr. 12	Mart. 13	✠
	12	Apr. 4	9	Apr. 5	Apr. 1	Apr. 1	
	13	Mart. 24	10	Mart. 25	Mart. 21	Mart. 21	
	14	Apr. 12	11	Apr. 13	Apr. 8	Apr. 8	
	15	Apr. 1	12	Apr. 1	Mart. 29	Mart. 29	
	16	Mart. 21	13	Mart. 22	Mart. 18	Mart. 18	
	17	Apr. 9	14	Apr. 9	Apr. 6	Apr. 6	
	18	Mart. 29	15	Mart. 30	Mart. 26	Mart. 26	
	19	Apr. 17	16	Mart. 18	Mart. 15	Mart. 15	

In prima columna continetur cyclus Lunæ Romanus, in tertia cyclus Iudaicus. Veteres Termini Paſchales conveniunt cum Terminis Paſchalibus Iudæorum, quales erant ætate Conſtantini Magni: Ita etiam Termini Paſchales à Gregorio Pontifice reformati, non diſſentiunt à Terminis Paſchalibus Iudæorum, qui jam quatriduo diſtant à priſcis terminis. Quoniam gens iſta terminos ſuos figit ac refigit, uti par eſt, arbitrio Lunæ. In cyclis 3.8.11. diſſenſus eſt unius menſis.

Compendioſa

Compendioſa via inveniendi diem Paſchatos in utroq; anno Juliano & Gregoriano.

OCcaſione hujus Harmoniæ facere non poſſum quin obiter demonſtrem methodum Paſchatos Chriſtianorum. Vbi cognitus fuerit cyclus Lunæ Romanus cum cyclo Solis in anno propoſito, tabulam hanc intrabis cum cyclo Lunæ, & ex ea capies Terminum Paſchalem pro utroque anno, Iuliano, inquam, & Gregoriano; Litera Dominicalis proximè ſequens terminum monſtrabit diem Feſti, & quamvis terminus ſit die Dominica, Paſcha nihilominus differtur in Dominicam ſequentem. Exempli gratia, Anno Chriſti 1636. cyclus Lunæ Rom. eſt tertius, cyclus Solaris 21. litera B. Cyclo Lunæ 3. reſpondet terminus April. 13. pro anno Iuliano, pro anno Gregoriano terminus eſt Martij 11. Dies Aprilis 13. habet lit. e. hoc eſt feriam quartam, & ſequitur Dominica Aprilis 17. quę eſt dies Paſchatos in anno Iuliano: Et Martij 11. eſt feria 6. Dominica verò die 13. Martij, qui in anno Gregoriano eſt 23. Martij. Paſcha quinque ſeptimanis pręcedens Paſcha anni Iuliani. Iudæorum verò Paſcha Aprilis 10. feria prima, una ſeptimana ante Paſcha noſtrum in anno Iuliano.

Anno ſequenti 1637 cyclo Lunæ 4. Solis 22. lit. A. Termini ſunt, in anno Iuliano Aprilis 2. in anno Gregoriano Martij 30. Paſcha iſtic Aprilis die nono, hic verò Aprilis ſecundo, hoc eſt Aprilis duodecimo anni Gregoriani. Iudæorum Paſcha ipſo die termini Gregoriani, die inquam 30. Martij Iuliani feria quinta.

Sæpenumero rogati fuimus ab amicis, Cur Paſcha anni reformati nonnunquam præcedat Paſcha anni veteris intervallo quinque ſeptimanarum? Reſpondi, iſtud nunquam aliàs contingere poſſe præterquam in annis tertio, octavo & undecimo cycli decemnovennalis: In reliquis enim annis Termini Paſchales unum idemq; reſpiciunt plenilunium. ſed iſtis tribus annis termini diſtant intervallo unius menſis & trium dierum, ne forte Paſcha celebretur ſole occupante ſignum Tauri, præter inſtitutum veteris Eccleſiæ. Tridui ſpatio moti ſunt etiam cæteri termini reformati, ut á plenilunio tantò propius abeſſent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

IVDÆORVM PASCHATA.

Paſc. ſẽ-per Menſe Mart. aut Apr.

Cycl. ☽ Iudaic.	Anni à Chriſto nato.	PASCHA.	Lit. dom.	Cyclus ☾ Iudaicus.	Anni à Chriſto nato.	PASCHA.	Lit. dom.
13	1630	Mar. 18. f. 5	c	17	1653	Ap. 2. f. 7	b
14	1631	Apr. 7. f. 5	b	18	1654	M. 23. f. 5	a
15	1632	M. 27. f. 3	g	19	1655	Ap. 12. f. 5	g
16	1633	M. 16. f. 7	f	1	1656	M. 30. f. 1	fe
17	1634	Apr. 3. f. 5	e	2	1657	M. 19. f. 5	d
18	1635	M. 24. f. 3	d	3	1658	Ap. 8. f. 5	c
19	1636	Ap. 10. f 1	b	4	1659	M. 29. f. 3	b
1	1637	M. 30. f. 5	a	5	1660	M. 17. f. 7	ag
2	1638	M. 20. f. 3	g	6	1661	Ap. 4. f. 5	f
3	1639	Ap. 9. f. 3	f	7	1662	M. 25. f. 3	e
4	1640	M. 28. f. 7	d	8	1663	A. 12. f. 1	d
5	1641	M. 16. f. 3	c	9	1664	M. 31. f. 5	cb
6	1642	Ap. 5. f. 3	b	10	1665	M. 21. f. 3	a
7	1643	M. 25. f. 7	a	11	1666	A. 10. f. 3	g
8	1644	A. 11. f. 5	f	12	1667	M. 30. f 7	f
9	1645	Ap. 1. f. 3	e	13	1668	M. 17. f. 3	ed
10	1646	M. 21. f. 7	d	14	1669	Ap. 6. f. 3	c
11	1647	A. 10. f. 7	c	15	1670	M. 26. f. 7	b
12	1648	M. 28. f. 3	a	16	1671	M. 16. f. 5	a
13	1649	M. 18. f. 1	g	17	1672	Ap. 2. f. 3	gf
14	1650	A. 6. f. 7	f	18	1673	M. 22. f. 7	e
15	1651	M. 27. f. 5	e	19	1674	Ap. 11 f. 7	d
16	1652	M. 14. f. 1	dc				

Annis cycli Iudaici 2. 5. 10. 13. 16. 18. Paſcha Iudaicum antevertit priſcam Tekupham Iudæorum, ſive diem 25. Martij. Sed non prævenit Tekupham Alfonſinam quam Iudęi attribuunt ſuo Rabbi Adda. quæ fixa eſt in 14. Martij ut habet Calendarium Paleſtinum Venetiis excuſum typis Hebraicis anno Iudaico 5335.

CAP. XV.

CAP. XV.

De Temporis Epocha Judæorum, & Scaligerana.

EPochæ lingua Græca appellantur clauſtra ac repagula, quibus coërcetur aquarum fluxus. Belgis, *Zylen & Kolken.* Quæ vox tranſlata eſt ad temporis annotationem inter duos terminos, ut à Moſe ad Salomonem numerantur anni 480. A conditu Conſtantinopoleos ad ejus expugnationem à Turcis, 1122. anni. Quæritur ab eruditis à quo principio fluant anni Iudaici? quod conſtat eſſe antiquius Diluvio. Ipſi Iudęi uno ore dicunt ſe annos ſuos exordiri à conditu Mundi. Fidem illis non habet magnus Scaliger, primum quia Epocha iſta longiuſculè abeſt ab aliorum calculo, deinde quoniam ſerò tandem uſi fuere iſta Epocha temporis, ſcilicet poſt everſionem Hieroſolymæ. Nam in antiquioribus hiſtorijs nulla hujus Epochæ mentio. Suſpicatur igitur eſſe Epoch. annorum artificioſam, gratia Computi inventam à magiſtris Tiberiadis, hujus Computi [עבור] authoribus, ſeu verius reformatoribus, anno Iud. 4105. Ita Epochas temporum artificioſas habuere olim Conſtantinopolitani. Et ipſe Scaliger magno rei Chronologicæ & Aſtronomicæ commodo novam exhibuit temporum Epocham annis mundi antiquiorem, quam appellavit Periodum Iulianam, vocari malim Scaligeranam. Illa nititur connexione ac copula trium Cyclorum Solis, Lunę & Indictionum, quemadmodum Periodus Dyoniſiana, quæ eſt annorum 532. compoſita eſt à binis cyclis, Solis inquam, & Lunæ. Hoc eſt, ſi multiplicemus 28. in 19. producentur anni 532. quæ eſt Periodus Paſchalis Dionyſiana, quo temporis ſpatio recurrunt ijdem cycli Solis & Lunæ. At Scaliger multiplicavit annos 532. in 15. cyclum Indictionum, unde nata eſt Periodus annorum 7980. quo annorum intervallo & non citius revertuntur ijdem cycli, Solis, Lunæ & Indictionum. Exempli gratia: Cum hæc ſcribebamus anno Chriſti 1630. cyclus Solis erat 15. Lunæ 16. Indictio 13. talis trium cyclorum copula redire non poteſt, niſi poſt annos 7980. Quando igitur Scaliger exorſus eſt ſuam Periodum? Cum cyclus Solis fuit 1. Lunę 1. Indictio 1. Quod evenire non potuit, ſi in anteriora putemus tempora, niſi ante annos 6342. Annus igitur iſte qui fingitur habuiſſe trium

Periodus Scalig.

cyclorum initia, aliquot ſeculis præceſſit veram mundi Epocham? Atque adeò tanta eſt certitudo in hac Periodo Scaligerana, ut ſi quis, exempli gratia, proponat aliquem nobilem eventum contigiſse cyclo Solis nono Lunæ primo, indictione tertia, eveſtigio colligam id factum fuiſſe anno Periodi Scaligeranæ 4713. ante annos completos 1629. Quam rationem nuſquam prodidit Scaliger, ſed nos aperuimus in Cal. Romano cap. 8. Cycli iſti ſunt certiſſimi characteres temporis, qui nunquam imponunt ubi ritè fuerint notati. Sed ad Epocham Iudaicam revertamur. Haud magni refert, ſitne Periodus ficta, an non ficta ſed ex ipſorum calculo de conditu rerum producta, uti Iudæi omnes exiſtimant. Satis ſit ſciviſſe, iſtius Epochę initium fuiſſe anno Periodi Scaligeranę nongenteſimo quinquageſimo tertio, Octobris die ſeptimo, cum cyclus Solis eſſet primus, Lunæ tertius, Indictio octava. Lunæ, inquam, tertius more Romanorũ ſed primus Iudaicus. Quo anno Æquinoctium autumnale, juxta Hipparchi & Ptolemæi ratiocinia fuit die ſeptimo Octob. & eodem die novilunium, uti ſupra demonſtratum fuit. Sed ſi Alfonſi ſequamur calculum, Æquinoctium fuerit vigeſimo Octobris, totis 13. diebus ſerius Æquinoctio Ptolemaico. Quæ temporis differentia quoſdam habuit incertos in calculo annorum Iudaicorum. Novilunium autem abaco Alfonſino Octob. 6. h. 9. 810. hoc eſt horis 19. ante novil. Ptol. Minimè ignoramus æquinoctia Alfonſina abhinc aliquot ſecula eſſe certiora Æquinoctiis Ptolemaicis; ſed temporibus priſcis ante Ptolemęum & Hipparchum, ſerio expendendum quorum tabulæ propius cum cœlo conveniant, veterúmne tabulæ an recentiorum. Nos in hoc tractatu inhærendum eſſe duximus Ptolemęi canonibus. Et ut Aſtronomiæ ſtudioſis ſatisfaciamus, idem per annos ęquabiles demonſtrare libet, quibus ipſe Ptolemæus in canonibus ſuis uſus eſt. Principio annorum Nabonaſſari Epactæ Lunares fuerunt dies 5. hor. 7. 1. 15. à quo tempore ad annum Periodi Scaligeranę 953. retro numerantur anni ęquabiles 3016 ad diem inquam, 21. Martii, fer. 5. quo die fuere calendæ menſis Thoth. quęrantur Epactæ Lunares ad iſtum diem. Epactæ unius anni d. 10. hor. 15. hel. 204. ductæ in annos 3016. producunt dies 32068. hor. 17. hel. 744. unde ſi ſubduxeris menſes 1085. ſive dies 32040. hor. 16. hel. 725. reſtabunt dies 28. hor. 1. hel. 19. Epactæ annorum 3016. ſubducendæ

Conſulatur Cal. Rom. jũctã Tab. friſicis.

Tab. friſ. Pag. 46.

Tab. friſ. Pag. 64.

è dicta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

è dicta radice Nobonaſſari, addito prius menſe integro, uti lex ſubductionis poſtulat.

	dies.	hor.	hel.	
Radix aucta	34	19	815	uno menſe
Epactæ	28	1	19	annorum 3016.
Epactæ	6	18	796	

Habemus igitur Epactas Lunæ ad dictam temporis epocham, Mart. 21. an. 953. nempe dies 6. hor. 18. hel. 796. ſub meridiano Alexandrino, horis numeratis à medio noctis. Noviluniũ igitur die 23. menſis Thoth. horis 17. hel. 1077. Cui tempori ſi addantur horæ 6. 849. erit Novilunium juxta dies Iudaicos die 24. menſis Thoth. hor. 0. hel 846. quod tempus congruit diei decimotertio Aprilis. At novilunium Tohu fuit uti toties dictum fuit, Octob. 7. 5. 204. Exploremus igitur an ſint exactè menſes ſex intermedii. *Tab. friſ. Pag. 78.*

	dies.	hor.	hel.	
13. Aprilis.	103	0	846	} addantur.
ſex menſes.	177	4	438	
	280	5	204	Oct. 7. 5. 204.

Pleniſſimum videmus conſenſum tam in annis Ægyptiacis quam in annis Iulianis. Hinc etiam fit manifeſtum dictum Novilunium Tohu incidere in diem 21. menſis Ægyptiaci Phamenoth, à quo die ad diem 14. Septembris anni Periodi Scaligeranæ 3967. ſunt anni Ægyptiaci 3016. *Tab. friſ. Pag. 78.*

Reſtat, ut de Aera Contractuum paucis agamus, qua uſus eſt ſcriptor hiſtoriæ Macchabęorum.

CAP. XVI.

De Epocha Judæorum Alexandræa, quæ aliàs dicitur Æra Contractuum.

HÆC Epocha nomen habet ab Alexandro magno Philippi filio. Author ejus fertur Calippus; & à Syromacedonibus tranſiit ad Iudęos. Non eſt tamen eadem cum Periodo Calippi cujus meminit Ptolemęus in magna Syntaxi. Illa enim initium habuit an. Periodi Scalig. 4383. cyc. Lun. 13. Rom.

Alexan-

Alexandræa autem cœpit annis 19 ſerius, anno Periodi Sca-
lig. 4402. cyclo Lunæ XIII. Anno Iudaico 3450. Septemb.
6. feria 5. cyclo Solis VI. Hac temporis Epocha, inquit Scali-
Emẽd. t. pag. 91. ger, uſi ſunt Syromacedones, Chaldæi, Iudęi, Hagareni. Qui
populi (poſt annos plus minus 280.) anno Iuliano recepto an-
num ſuum ad hunc uſque diem à Kalend. Octobris ordiuntur.
Tab. friſ. pag. 245. Quod etiam confirmatur teſtimonio Alfonſinorum, qui inter
hanc Epocham & æram Incarnationis ajunt interponi annos
Rom. 311. dies 93. quod verum eſt.

Scriptor Hiſtorię Macab. Hiſtoriam exorditur ab anno cen-
teſimo trigeſimo ſeptimo hujus Epochæ, hoc eſt annis ferè
176. ante æram Chriſti. Et 1. Macch. 4. v. 52. narratur altaris
ſanctificatio facta anno 148. die 25. menſis noni, qui eſt
Caſleu. Addantur anni 148. ad annos Iudaicos 3449. ſumma
eſt annus Iudaicus 3597. quo iſtud factum. Si vis ſcire quot
annis ante Epocham Chriſti, ſubtrahe 3597. ex 3761. reſtabunt
anni 164. Quærendus dies in anno Romano. Annus Iud. 3597
eſt annus ſextus cycli Lunaris & præceſſere cycli 189. Idem
annus eſt decimustertius cycli Solaris.

Pag. 35 & 36 col ligẽdi ſũt num. cyclorũ 1080. 9.

	dies.	hor.	hel.	
Radix anni 6	4	13	1057	
cylorum 189	4	8	135	
Character	1	22	112	Thiſri.

Kebia Thiſri feria ſecunda Kal. Septemb. Caſleu Octob. 31
Pag. 39 & 25 Caſleu fuit Novemb. 24. anno Periodi Scalig. 4549.
Erat annus Embol. abundans.

Scaliger huic Epochę contractuum ſpecialem attribuit tabu-
lam Emend. t. pag. 93. qua tamen carere tuto poſſumus, & ejus
loco uti pręcedenti methodo. Aera contractuum vulgò appella-
tur, quoniam Iudęi in civilibus contractibus, in emtionibus ven-
ditionibus, in locatis & conductis hac æra uti conſuevere.

MEtam hîc figere libet ſuſceptæ de forma methodoque anni Judaici ſcriptionis ex ipſis veteris Aſtronomiæ fontibus depromtæ. Kebiarum canones ſtudio omiſimus, quoniam tantum examinis loco ſunt Iudæis, ut ex iis innoteſcant calculi errata. Pergamus ad annos Arabicos ſive Turcicos, quos Scaliger dicit eſſe omnium contumaciſſimos, quia legibus anni Romani ſubjici recuſant, inſtar equorum refractariorum qui frænos mordent. Nos tamen ipſos in ordinem redegimus, noviſq; aſtrinximus nexib' ut ipſorum contumacia vix ultra bidui ſpacium excurrat, magno commodo illorum qui lectione Muſulmanicæ capiuntur Hiſtoriæ.

ARABVM

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

ARABVM
ET
TVRCARVM.

ARabum & Turcarum annus ad ſolius Lunæ motum deſcriptus eſt nulla habita ratione motus Solaris, uti ſupra tetigimus. Vnde fit ut methodus facilis ſit, nullis intercalandi aſtricta legibus. *Pag. 24.*

Menſes ſuos auſpicantur non ab interlunio (ἕνη καὶ νέα) ſed à prima apparitione veſpertina, quæ ferè uno die ſerior eſt interlunio, aut ad ſummum biduo. interlunium hic capimus pro momento conjunctionis Solis & Lunæ. Quæ cauſa eſt [inquit Alfraganus) cur tempora ſua & ferias auſpicentur à nocte, uti & omnes populi qui olim menſibus utebantur Lunaribus. Veſtigia exſtant in voce νυχθήμερον, nec non in pleriſque Europæ Horologijs quæ horas numerant 24. initio facto ab occaſu Solis. Quod obiter dictum velim.

Menſis Arabum Aſtronomicus eſt dierum 29. hor. 12. Helakim 792. uno Helak minor menſe Iudaico. Menſes verò civiles ſunt ordinariò alternis pleni & cavi, Iudæorum menſibus æquales. Omiſſio iſta unius helak in menſibus 1080. facit jacturam unius horæ, & in menſibus 25920. perit dies unus. Menſes 1080. conſtituunt annos Arabicos 90. & menſes 25920. continentur in annis Arabicis 2160.

Annus ſemper abſolvitur menſibus duodecim.

Sunt autem Menſium nomina hęc.

1	Muharrem	30	7	Regeb.	30
2	Sefer	29	8	Schaaban	29
3	Rabiul-ewel	30	9	Ramazan	30
4	Rabiul-achir	29	10	Schewaal	29
5	Gimaaſil-ewel	30	11	*Zilkaade	30
6	Gimaaſil-achir	29	12	* Zilhigge	29
	dies	177		dies	177

* aliàs *Dilkade.*
* aliàs *Dilhaga.*

Ita quidem menſes appellantur Conſtantinop. quæ pronuntiatio alibi nonnihil inflectitur. *Ewel* Arabicè eſt prior, *Achir* poſterior. Menſe nono Turcæ ſe macerant jejunijs, & neomenia menſis decimi celebrant ſuum Beiram, feſtum affine noſtro Paſchati. *Paſcha Turcarũ.*

Hic nulli ſunt menſes hiberni, nulli æſtivi, ſed ſinguli per totũ annum noſtrum vagantur in orbem, eumq; complent an. ferè 32.

Epocha

Epocha annorum Hegiræ.

HEgiram vocant Arabes perſecutionem religionis ergo, ut teſtatur vir ſummus Scaliger. Ab illo igitur die quo Muhammedes coactus fuit ſolum vertere, ob novam de religione doctrinam, annos ſuos numerant Turcæ & cæteri Muhammedani, & ideo dicuntur anni Hegiræ. Quod tempus quadrat cum 16. Iulij anno æræ Chriſtianæ 622. feria ſexta. Quę feria ſexta (nobis dies Veneris) pari honore à Turcis colitur, quo à Iudęis ſabbathum, & à nobis dies Dominica. Erat annus Periodi Scaligeranæ 5335. à calendis Ianuarij, & annus Periodi Iudaicæ 4382. ab autumno antecedenti. Novilunium è tabulis Ptolemaicis fuit Iulij die decimoquarto ſcrup. 19. 3. poſt mediam noctem ſub meridiano Ægypti. Sed more Iudæorum fuit die 14. hor. 7. 112. feria quarta. Annus Iudæorum 4382. eſt duodecimus annus cycli Lunaris, præceſſere cycli 230.

Alfonſinus 15 Iulij feria 5

	Fer.	*Hor.*	*Hel.*	
Radix anni 12	7	9	52	
cycli 230.	2	14	770	
Thiſri	2	23	822	character
Adde 10. Menſes	1	7	370	
Menſis Ab	4	7	112	Character,

conſentiens cum Ptolemæi calculo.

Terminus anni 12. ſeculo Apoſtol. erat Sept. 23. demtis 2. diebus, pro ſeculo Muhammedis terminus ejuſdem anni eſt Sep. 21. Erat cyclus Solis 14. lit. d Quare Molad Thiſri anni Iud. 4382. fuit Sept. 21. feria ſecunda, anno Chriſti 621. Sed politicè Sept. 22. feria tertia propter *Iach.*

Erat annus Communis ordinarius, quare menſis Ab ſequens inivit Iulij 14. feria 4. cyclo Solis 15. lit. C. Sed cum Sol & Luna eſſent in fine Cancri, Luna ſui videndę poteſtatem facere non potuit ante veſperam diei 15. Iulij, ineunte feria ſexta. Sed Aſtronomi Epocham hanc Hegiræ ordiuntur à feria quinta, nempe à meridiano diei 14. Iulij.

Vel quoniam neomenia politica (teſte Alfragano) ordinariò uno die poſterior neomenia Aſtronomica.

TAB. PRIMA. SECVNDA. TERTIA. QVARTA.

TAB. PRIMA.

Añ. Romani.	Exceſſus. *anni.*		*dies.*
32	1	min.	6
65	2	min.	2
97	3	min.	8
130	4	min.	3
163	5	plus	1
195	6	min.	5
228	7	plus	1
456	14	plus	2
684	21	plus	3
912	28	plus	3
944	29	min.	3
977	30	plus	2
1009	31	min.	4
1107	34	min.	1 d.

Tabula prima & ſecunda Exceſſum continent annorum Romanorum ſupra Arabicos.

Tabula tertia & quarta feriam præſtant cujuslibet anni ineuntis.

In periodo 30. annorum Arab. ſunt anni 19. dierum 354. & anni undecim dierum 355. ſignati b.

Quare tota periodus dies habet 10631. quorum character feria 5. principium feriarum in tab. tertia. In quarta tabula ſunt feriæ radicales quales fuere in cyclo primo annorum Hegiræ. Anni in eadem tabula ſunt anni ineuntes, in reliquis tribus ſunt anni abſoluti.

SECVNDA. TERTIA. QVARTA.

Anni Romaṅ.	exceſſ. *dies.*	*Anni Arab.* abſol.	Feriæ.		*An. Ara.* ineunt.	fer. rad.
1	11	30	5		1	6
2	22	60	3	b	2	3
3	33	90	1		3	1
4	44	120	6		4	5
5	54	150	4	b	5	2
6	66	180	2		6	7
7	76	210	7	b	7	4
8	87	240	5		8	2
9	98	270	3		9	6
10	109	300	1	b	10	3
11	120	330	6		11	1
12	131	360	4		12	5
13	141	390	2	b	13	2
14	153	420	7		14	7
15	164	450	5		15	4
16	174	480	3	b	16	1
17	185	510	1		17	6
18	196	540	6	b	18	3
19	207	570	4		19	1
20	218	600	2		20	5
21	228	630	7	b	21	2
22	240	660	5		22	7
23	251	690	3		23	4
24	261	720	1	b	24	1
25	272	750	6		25	6
26	283	780	4	b	26	3
27	294	810	2		27	1
28	305	840	7		28	5
39	315	870	5	b	29	2
30	327	900	3		30	7
31	338	930	1			
32	348	960	6			
		990	4			
		1020	2			
		1050	7			

Sed ad methodum veniamus. Hæc abſolvitur quatuor tabellis, quarum ultima reliquarum θεμέλιον, in tabulis Alfonſinis exſtat. Ea eſt periodus triginta annorũ Arabicorum, in qua comprehenduntur menſes 360. conſtantes diebus 10631. ſine ulla appendice horarum, vel ſcrupulorum. Totidem menſes Iudaici abſolvuntur diebus totidem, & præterea Helakim 360. Exceſſus eſt Helakim 360. quoniam Arabes hujus rei gratia, ſingulos menſes uno Helak mutilarunt. Ex iſto fundamento conſtruximus primam & ſecundam tabulas, quibus ſolis res tota perfici poteſt; nam tabula tertia cum quarta examini inſerviunt, monſtratâ feriâ menſis Muharrem. *Method.* Quoties igitur in dato anno æræ Chriſtianæ ſcire libet caput anni Arabici, hoc eſt neomenia Muharrem in quem diem anni noſtri cadat, & ſimul quotus fluat annus Hegirę, hoc pacto agendum: Ex anno æræ Chriſtianæ demantur anni 622. cum reſiduo annorum numero intrabis tabulam primam uno ingreſſu vel pluribus. E qua deſcribes exceſſum annorum & dierum reſpondentem iſti numero annorum vel numero proximè minori. Et cum annis abundantibus ſupra 32. annos adeunda eſt tabula ſecunda, unde colliges exceſſum dierum, addendum diebus primæ tabulæ. *Exemplum hoc eſto.* Scire lubet annum Hegiræ ejuſque principium, anno Chriſti 1631. cyclo Solis 16. lit. b. Subductis annis 622. reſtat numerus 1009. cui in prima tabella reſpondet exceſſus annorum 31. minus 4. diebus. adde igitur annos 31. ad 1009. erunt anni Arabici 1040. terminandi die 15. Iulij, niſi deficerent dies 4. finiuntur igitur die 19. Iulij. & die 20. init annus Hegiræ quadrageſimus primus ſupra milleſimum. *Exemplũ 2.* Rurſus proponatur annus 1640. demptis annis 622. relinquitur numerus 1018. E prima tab. excerpes exceſſum annorum 31. minus 4. diebus, & cum reſiduis 9. annis è ſecunda tab. capies exceſſum dierum 98. exceſſui priori adjiciendum. Erunt igitur anni 31. & dies 94. Qui exceſſus additus annis Rom. 1018. docet annos Arabicos 1049. abſolutum iri diebus 94. ante diem 15. Iulij vel annum 1050. initurum diebus 94. ante diem 16. Iulij, hoc eſt Aprilis 13. feria ſecunda. cyclo Solis 25. lit. d. Examen exemplorum pręcedentium hoc eſto. Quęre annum 1041. in tabula tertia, vel numerum proximè minorem 1020. cui adnexa eſt feria 2. cum annis reſiduis 21. excerpes è quarta tabula feriam 2.

quæ

quæ juncta priori facit feriam 4. quâ inire debuit dictus annus 1041. Iulij 20. feria 4. litera b. nihil igitur erratum fuit. In altero exemplo quia annus 1050. non datur hîc abſolutus ſed iniens, è tabula tertia cum annis 1020. excerpes feriam 2. & cum reſiduis annis 30. fer. 7. quæ duæ feriæ junctæ dant feriam ſecundam, qua inchoandus annus 1050. rectè igitur Aprilis 13.

Haud leve fecero operę pretium ſi addidero duo illuſtria exempla ex hiſtoria Muſulmanna Leunclavij. Pudor eſt profecto Chronologos ambigere de anno captæ Conſtantinopoleos. Num ſcilicet capta ſit anno Chriſti 1452. an vero anno 1453. Scaliger productis utrimque argumentis ſeſe explicare non potuit. Sed litem hanc decidendam arbitror judicio Patriarchæ Conſtantinopolitani conſentiente cum ſententia Turcarum. Notavit igitur Patriarcha calamitatem iſtam nobiliſſimæ urbium accidiſſe anno Chriſti 1453. die vigeſimo nono Mai, diluculo, die Martis, hoc eſt feria tertia. *Conſtantinop. capta.* *Emendat pag. 494.*

Iſto anno fuit cyclus Solis 6. lit. g. quare dies 29. Mai feria tertia.

Audiamus nunc ipſos Turcicos ſcriptores ex Leunclavio *Accepimus*, inquit, *urbem oppugnari cœptam anno Muhametano octingenteſimo quinquageſimo ſeptimo, die XVII. menſis Rebiul-evel, tandem die XX. menſis Turcici Tzemaſiel evvel, qui dies Martu erat, matutino tempore in hoſtium poteſtatem veniße.* *pag. 579.*

Si tempus à Turcis notatum conſentit cum Patriarcha, dico iſti ſententię eſſe inhærendum. Examinemus. Ab anno Chriſti 1453. demantur anni 622. & cum annis reſiduis 831. adeatur tabella prima duobus ingreſſibus,

		Exceſſus
	Anni 684	21 plus 3. diebus
	Anni 130	4 minus 3. diebus
	Anni 17	0 plus 185. diebus
Summa ——	831	25 plus 185. diebus
	adde 25	
	856	

Sunt igitur anni Arabici 856. completi, Et abundant dies 185. pertinentes ad annum ſequentem, quos ſubducere oportet à

 die 16.

die 16. Iulij hoc eſt, ex diebus 197. reſtant dies 12. Quare annus 857. inivit duodecimo Ianuarij feria 6. Quæ feria rurſus ſubjicienda eſt examini tab. tertiæ & quartæ. Annis 840. debetur feria 7. & anno 17. feria 6. conſenſus in feria arguit nihil eſſe erratum in anni capite. Pergamus. Si Muharrem cœpit 12. Ianuarij, Sefer igitur 11. Februarij, Rabiul-ewel 12. Martij, Rabiulachir 11. Aprilis, denique Gimaſiulewel Maij die decimo feria quinta. Et eadem feria dieb. ejuſdem menſis 8. 15. 22. quare dies xx. feria tertia, conveniens cum 29. Mai. Accedat & tertium teſtimonium charactere ſuo firmiſſimum. Hiſtoria Hungarica teſtatur urbem captam die 29. Mai feria tertia ante feſtum corporis Chriſti. Anno Domini 1453. Paſcha fuit 1. Aprilis Pentecoſte 20. Mai & feſtum Sacramenti 31. Mai fer. 5. Anno antecedenti idem feſtum 8. Iunij.

pag. 44.

cycl. Lun. 10. ſol. 6.

Nulla igitur amplius movenda controverſia de anno captæ Conſtantinopoleos. acquieſcendum conſentientibus ſententiis eorum quibus res optime nota eſſe debuit.

Rhodus capta.

Alterum exemplum ex hiſtoria Turcica eſt tempus expugnatæ Rhodi urbis & inſulæ, a Solymanno Turcarum Imperatore. Noſtri ſcriptores uno conſenſu teſtantur urbem poſt gravem obſidionem tandem certis conditionibus traditam fuiſſe Solimanno anno Chriſti 1522. die 25. menſis decembris. Annales Turcici ajunt Rodon veniſſe in Solimanni poteſtatem anno nongenteſimo vigeſimo nono, tertio die menſis Sefer. Sequamur methodum noſtram. Anni a ſubductione reſidui ſunt 900.

	Exceſſus annorum 684	21	anni plus 3. d.
	annorum 195	6	anni minus d. 5.
	Ann. 21	o	plus diebus 228.
354	900	27	anni plus 226 diebus.
226	27		
128	927		

Ergo anno Chriſti 1622. die 15. Iulii præterierant anni Arabici 927. & præterea tranſierant dies 226. de anno ſequente, ita ut reſtent dies 128. ad annum 928. complendum. Finem igitur habuit die 20. Novembris feria quinta cyclo Solis 19. lit. E. Sed annus 929. inchoandus erat feria quinta quemadmodum colligere licet è tab. tertia & quarta. Quare in exceſſu

Pag. 71.

dierum

dierum 226. abundavit dies unus. Et annus 929. cœpit die 20. Novemb. & neomenia Sefer 20. Decembris feria 7. & tertius dies menſis fuit Decemb. 23. quo die conveniſſe arbitror inter Solimannum & Magiſtrum Rhodium de tradenda urbe, & obſeſſis datum biduum ad colligenda vaſa & componendas ſarcinas.

Satis ſuperque demonſtrata eſt vera connexio annorum Hegiræ cum annis Romanis, quantum ex Alfonſi tabulis colligere licuit. Et hęc eſt ordinaria anni forma a qua nonnunquam deſciſcere videntur Turcę exemplo Iudæorum, menſium nonnullos ex plenis facientes cavos & contra ex cavis plenos. Sed diſſenſio inde orta non excedit ſpatium bidui in menſium neomeniis. alioqui in annorum numero, & menſium conſecutione pleniſſimus conſenſus.

Calend. miſſum Conſtantinopoli.

Quod didicimus, ex literis Viri Ampliſſimi Corn: Haga præpotentum Ordinum Belgicarum Provinciarum legati in aula Turcica. Is abhinc annos undecim meo regatu huc miſit calendarium Turcicum, collatum cum anno noſtro Iuliano, cujus ſummam hic referre viſum fuit;

Zilkaade Menſium penultimus anni Mahometani 1027. cœpit die Saturni decimo Octobris anno Chriſti 1618. Erat dierum 30.

Zilhigge menſis ultimus dicti anni 1027. cœpit die Lunæ nono Novembris. Dies habuit 30.

Muharrem primus menſis anni 1028. inivit die Mercurii nono Decembris. Dies habuit 29.

Sefer menſis ſecundus, die Jovis ſeptimo Ianuarii anno Chriſti 1619. Dies habuit 30.

Rabiul-ewel die Saturni ſexto Februarii. Dies habuit 29.

Natalis Machometi celebratus 17. Februarii.

Rabiul-achir die Solis ſeptimo Martii. Dies habens 29.

Æquinoctium calculo Turcarum undecimo die Martii.

Gimaaſil-ewel die Lunæ quinto Aprilis. Dierum 30.

Gimaaſil-achir. die Mercurii quinto Mai. dierum 29.

Regeb die Iovis tertio Iunii. Dierum 29.

Schaaban die Veneris ſecundo Iulii. Dies 30.

Ramazaan die Solis primo Auguſti. Dies 30.

Schewaal Bairam majus Turcarum, die Martis Auguſti ultimo. Dies habet 29.

Zilkaade die Mercurii Septemb. 29. Dies 30.

Zilhigge die Veneris Octob. 29. Dies 29.

Annus 1029. inibit die Saturni 27. Novemb. hoc anno Chriſti 1619.

Hæc ex legati literis. ubi videre eſt maximum conſenſum methodi noſtræ ex Aſtronomia deſumtæ cum Calendario ab Haga miſſo, ſi modo excipias mutilationem & repletionem quorumdam menſium, cujus rei rationem adhuc ignoramus & methodum. Annus igitur 1028. habuit quinque menſes plenos & ſeptem cavos. & quidem menſis primus fuit cavus. Totus annus dies habuit 353. æqualis anno deficienti Iudæorum. Erat annus octavus Periodi Arabicæ trigeſimæ quintę. qui alioqui debebat abſolvi diebus 354. Sed menſis ultimus anni præcedentis fuit plenus dierum 30. qui alius eſt cavus.

Alia methodus priore facilior.

Initurus hîc eram noſtram de anno Turcico diatriben certamque methodum annos noſtros convertendi in annos æræ Turcicæ, cum commodùm mihi in mentem venit monitionis viri Reverendi D. Vbbonis Emmii primi noſtræ Academiæ Rectoris p. m. qui dicere ſolebat annos Turcicos, ex noſtris tab. haud pari facilitate reduci poſſe in annos Romanos. quod veriſſimum eſt. Quare dum pagellę hæ cuduntur, excogitata eſt a nobis nova ratio facilis & expedita, qua annus quilibet Turcicus connecti poſſit cum anno æræ Chriſtianæ vetere. quam minime omittendam duximus, in gratiam eorum quibus annales Turcicos evolvere cordi eſt. Periodus Arabica ſive cyclus annorum Arabicorum abſoluitur annis 30. Illam duplicauimus, & fecimus annorum 60. in quibus ſunt dies 21262. in menſes 720. diſtributi. Primus cyclus 60. annorum terminabitur anno Chriſti ſexcenteſimo octageſimo, diebus 273. poſt cal. Ianuarias, cyclo Solis 17. Erat dies ultima Septembris, feria prima. Et cal. Octobris iniuit annus Hegiræ ſexageſimus primus, feria ſecunda. Ab iſto capite perreximus tabellam contexere continua additione annorum 60 Arabicorum, ſingulis periodis apponentes annum æræ Chriſtianæ currentem, uti vocant, cum dierum numero a cal. Ianuarij in quibus hæret finis anni Arabici in prima columna expreſſi. In ſecunda tabula continentur anni Arabici 60. expanſi cum differentia dierum, quibus ſuperantur, ab annis Romanis numero æquali; anni inquam Arabici non quilibet ſed qui ſuam obtinent ſeriem in cyclo 30. annorum, habita ratione biſſexti Iuliani ab anno Chriſti 624. qui primus eſt biſſextilis poſt epocham Arabicam.

Canon al-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Canon alter, quo anni Turcorum facile reducuntur in annos noſtros.

Anni Hegiræ collecti	Anni Chriſti currentes, cum diebus a cal. Januarii.	cycli Solis	*Anni Expanſi Arabum* anni	dies	*Arabum Aāi.*	Romanorum Anni	Dies
60	680 plus 273	17	1 min.	11	31	30 plus	27
120	738 plus 351	19	b. 2 m.	22	32	31 plus	17
180	797 plus 63	22	3 m.	33	33	32 plus	6
240	855 plus 141	24	4 m.	44	34	33 min.	5
300	913 plus 218	26	b 5 m.	54	35	34 min.	16
360	971 plus 296	28	6 m.	66	36	35 min.	27
420	1030 plus 8	3	b 7 m.	76	37	36 min.	37
480	1088 plus 85	5	8 m.	87	38	37 min.	48
540	1146 plus 163	7	9 m.	98	39	38 min.	60
600	1204 plus 240	9	b 10 m.	109	40	39 min.	70
660	1262 plus 318	11	11 m.	120	41	40 min.	81
720	1321 plus 30	14	12 m.	131	42	41 min.	92
780	1379 plus 108	16	b 13 m.	141	43	42 min.	103
840	1437 plus 185	18	14 m.	153	44	43 min.	114
900	1495 plus 263	20	15 m.	164	45	44 min.	125
960	1553 plus 340	22	b 16 m.	174	46	45 min.	135
1020	1612 plus 53	25	17 m.	185	47	46 min.	147
1080	1670 plus 130	27	b 18 m.	196	48	47 min.	157
			19 m.	207	49	48 min.	168
			20 m.	218	50	49 min.	179
			b 21 m.	228	51	50 min.	190
			22 m.	240	52	51 min.	201
			23 m.	251	53	52 min.	212
			b 24 m.	261	54	53 min.	222
			25 m.	272	55	54 min.	234
			b 26 m.	283	56	55 min.	244
			27 m.	294	57	56 min.	255
			28 m.	305	58	57 min.	266
			b 29 m.	315	59	58 min.	277
			30 m.	327	60	59 min.	288

pl. plus. m. minus tot diebus

In prima columna ſunt anni Hegirę abſoluti, quibus in ſequenti columna reſpondent anni æræ Chriſtianæ currentes, cum diebus a cal. Ianuarii, in quibus finiuntur dicti anni Hegiræ. e. g. Annus Hegiræ 1020. finitus fuit anno 1612. plus diebus 53. hoc eſt die 22. Februar. & die ſequenti inivit annus 1021.

Sequuntur 60. anni Arab. expanſi, cum defectu dierum, quibus ſuperantur a totidem annis Rom.

Litera b. ſignat annos dierum 355. ut annus 10. & ann. 40. item annus 18. & ann. 48. dies habent 355.

Vſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Uſus.

VSus exemplis docendus. Scire libet connexionem anni Arabici 1020. cum anno æræ Chriſtianæ. Quoniam numerus 1020. occurrit in prima columna diſcimus e ſecunda columna dictum annum 1020. exſpiraſſe anno Chriſti 1612. die 53. poſt calend. Ianuar. hoc eſt die 22. Februarij feria 7. cyclo Solis 25. quem continet ſequens columna. Et die 23. Februar. cœpit annus Hegiræ 1021. Sed ſi propoſitus fuerit annus ſupra numerum 1020. ut annus 1040. hæc erit methodus.

	anni		dies	
Rad. 1020	1612	plus	53	minor dierum numerus ſubtrahitur è majore manente ſigno majoris.
20	20	min.	218	365
				165
1040	1632	min.	165	200

Sunt anni Arabici abſoluti 1040. exeuntes diebus 165. ante initium anni 1632. Hoc eſt anno 1631. die ducenteſimo poſt cal. Ianuar. die 19. Iulii feria 3. & annus 1041 initium habuit die 20. Iulii feria 4. dicto anno æræ noſtræ 1631. *Aliud.* Cum conſtet ex fide annalium Turcicorum Conſtantinopolim vi expugnatam fuiſſe anno Turcico 857. quærenda eſt ejus connexio cum annis noſtris. pro numero 857. ſumamus numerum unitate minorem 856.

	anni		dies	cycl.
840	1437	plus	185	18
16	16	minus	174	16
856	1453	plus	11	34

Annus igitur 856 ,finem habuit anno 1453. die 11. Ian. & die 12. cœpit annus 857. quod quærebatur.

Examen per ferias: Annus 840 terminatur feria 7. & annus decimusſeptimus cycli feriam habet 6. quare annus 857. incipit feria ſexta.die nempe 12. Ianu. cyclo 6. Quem cyclum Solis colligere licet ex eadem tab. nam annus 1437. cyclum habet 18. cui addere oportet eumdem numerum annorum qui additi ſunt radici, hoc eſt anno 1437. & e ſumma demendus cyclus integer quoties ſumma datur major numero 28. ut hic ex 34. remanet 6. pro cyclo Solari anni 1453. *pag. 71.*

Exemplum tertium. Rhodus capta anno Hegiræ 929.

	anni		dies	cycl.		
900	1495	plus	263	20	365	*dies*
28	28	min.	305	28	42	*dies*
928	1523	min.	42	— 20	323	

Annus igitur 928. totus effluxerat, diebus 42. ante annum 1523. ſive diebus 323. poſt principium anni 1522 qui eſt dies decimuſnonus Novemb. & annus 929. exordium habuit die 20. Novemb. cyclo Solis 19. feria 5. Cyclus 20. congruit anno 1523. ut patet ex additione 20. ad 28.

Exemplum quartum. Connectendus ſit annus 1052. cum anno Romano.

	anni	*dies*	*cyclus Solis*	
1020	1612 pl.	53	25	*cum dies idem habent ſignum, ſunt addendi.*
31	30 pl.	27	30	
1051	1642 pl.	80	27	

Martii 21 feria 2. anno 1642. finit annus 1051. & Martii 22. fer. 3. incipit. annus 1052. cyclo Solis 27.

Annos Judaicos vel Arabicos alia via compendioſa indagare.

NE quis forte de fide tabularum dubitare poſſit, aut de methodo qua hactenus in utroque anno, Iudaico inquam & Turcico uſi fuimus, monſtrabo aliam viam certam & indubitatam. Conſulantur Tabulæ noſtrę Friſicæ, e Ptolomęi trama & filo contextæ: ubi in poſtrema columna ad dextram continetur numerus menſium Lunarium a principio Periodi Iulianæ ad quemlibet annum, & anni menſem. Quando igitur cognitus tibi fuerit ſyzygiarum, id eſt, menſium Lunarium numerus ab initio Hegiræ, ad quemlibet temporis terminum, numerum iſtum divides in 12. in quotiente erit numerus annorum Arabicorum qui jam præteriere, & ſi qui ſint menſes reſidui, illi pertinent ad annum currentem. *pag. 92.*

Simili ratione ubi conſtiterit numerus ſyzygiarum a principio annorum Iudaicorum, diviſio erit inſtituenda per 235. quot menſes continentur in uno cyclo Lunari hoc eſt, in annis novemdecim. Si a diviſione nihil remanet habebis cyclos completos. ſi qui menſes reſtant, illi diſtribuendi ſunt in annos ſequentes: uti patebit in exemplis ſequentibus.

Docuimus

Docuimus ſupra Conſtantinopolim captam anno Arabico 857. atque iſtius anni principium fuiſſe menſe Ianuario anno æræ Chriſtianæ 1453. Exploremus per tabulas Friſicas. Ac primum ad annos Chriſti 1453 adde annos 4713. ſummı 6166. eſt annus Periodi Iulianæ iniens cal. Ianuarii dicto anno 1453. cyclo Solis 6.

Tab. Friſ. pag. 98. 110. 120

	dies	hor.	min.		*Syzygiæ*
Radix anni 6101	20	22	27	0	75448.
Anni 65	28	22	23	25	803.
Summa	49	20	50	25	
	60	1	28	7	2.
Novil. Ianuarij die	10	4	37	42	76253.

Iſtius novilunii momento prȩterierant menſes Lunares 76253. ut patet ex additione. ex iſta ſumma pro annis Iudaicis auferes menſes 11785. pro annis Hegirȩ ſubducendæ ſunt ſyzygiȩ 65981.

Iudæi inquam tollunt menſes —— 11785 ——
Arabes & Turci menſes —— 65981 ——

	76253	76253
	11785	65981
Iud.	64468	10272 Hegirȩ

Iam ſi diviſeris 10272. in 12. habebis annos Arabicos 856. completos die 10. Ianuarii, ac tum cum nova Luna cœpit annus Hegirȩ 857. Quȩ ratio nunquam fallet in annis aut menſibus Hegirȩ.

Alter menſium numerus 64468. exprimit quot menſes abierint ab initio Periodi Iudaicȩ ad 10. Ianuar. 1453. Idem diviſus in 235. docet præteriiſſe cyclos 274. & reſtare menſes 78. diſtribuendos in ſex annos Iudaicos proxime ſequentes poſt cyclos 274. Primo & ſecundo anno dabis menſes 12. tertio menſes 13. quarto & quinto menſes 12, & rurſus ſexto anno menſes tredecim. qui ſimul juncti ſunt menſes 74. Abundant menſes 4. pertinentes ad annum ſeptimum in cyclo 275. Erat igitur annus Iudaicus 5213. fluens. Autumno ſequenti inibat annus 5214,

Exemplum

Exemplum e ſacro codice.

SCriptor hiſtoriæ Macchabæorum ſępe laudat annos Gręcorum, hoc eſt annos Alexandręos quorum initium fuit anno Periodi Iulianæ 4402. Anno Iudaico 3450. Septembris ſexto. Erat annus undecimus cycli Iudaici hodierni. præterierant cycli 181. Lunares, cyclus Solis 6. lit. g.

Epocha Alexādrina

Novilunium Sept. ſexto hor. 7. 238. menſium numerus 54443. ab initio Periodi Iulianæ vel menſes 42658. ab Epocha Iudaica. Dividendo hos menſes in 235. conflabis cyclos 181. & abundant menſes 123. qui ſunt anni decem abſoluti, ita ut cycli annus undecimus cœperit dicto novilunio.

	dies	hor.	hel.
Rad. anni undecimi	1	11	543
* cycli 181.	3	19	775
	5	7	238

Pag. 35
**tribus ingreſſib.*

Eſto igitur hoc examen indubitatum fidei ac certitudinis eorum quæ hactenus de utroque anno, Iudaico, inquam & Arabico a nobis dicta fuere.

Vberior exiſtit Tabularum Friſicarum uſus fructuſque quàm putaram cum illas hortatu Scaligeri & Vbbonis Emmii pertexerem. Nam ex ipſis nullo fere negotio, cognoſci poteſt quilibet annus Iudaicus vel Turcicus, & cum anno Romano certò connecti. Occaſio condendi tabulas hæc fuit. Cum in annis juvenilibus Ptolemæi Syntaxin & una Copernici Aſtronomiam retexerem, deprehendi Eraſmum Reinoldum virum alioqui in re Aſtronomica magnum in ejuſmodi tabularum conſtructione dormitare, & longius a vero ἁμαρτάνειν. credo iſtud accidiſſe dum languente corpore una remiſſior eſſet ingenii vigor. vel quoniam deſtitutus fuerat Periodo Scaligerana, ſine qua feliciter tractari nequeunt numeri Aſtronomici in annis Romanis. Nos igitur cautiores facti & adjuti dictę Periodi ſubſidio, primum omnes Reynoldi *Epochas examinavimus, emendavimus, formamque calculi correximus. Deinde ex ſtimulantibus maximis Viris novas de integro condidimus, e fontibus Ptolemæi, Alfonſi, Copernici, & Tychonis Brahe; ſecuti ubique filum Periodi Scaligeranæ, additoque in prioribus tabulis menſium Lunarium numero. Vnde fit ut omnes omnium gentium anni Lunares examinari poſſint & nitori ſuo reſtitui. Viſum eſt hoc loco ſubjungere epiſtolam Scaligeri cupidè expetentis editionem operis, quod ipſi non contigit videre.

Tabular. Friſicar. utilitas

** Tab. Prutenic. p. 85.86. & ſeqq.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

MOnſieur, vous ne ſauries croire le plaiſir & contentement, que j'ai receu de voſtre lettre, tant a cauſe qu'elle m'a ouvert le chemin a voſtre amitiè, que pour l'eſperance, que vous me donnes d'une nouvelle edition des Tables Aſtronomiques. qui eſt une choſe que ie deſire il y a long temps: & me ſuis eſbahi, que depuis la publication des Canons æquabilium motuum de Stadius, nul, que je ſachè, n'a entrepris une ſi louable & profitable beſogne, veu que Stadius a laiſſè en arriere beaucoup de choſes neceſſaires, Reinoldus en dit trop, & ſa methode eſt fort ennuyeuſe: les Alfonſins nous ont mis en avant motum trepidationis, lequel reformè per Copernicus a enfantè une aultre monſtre, aſſavoir le libramentũ, qui comme n'a nul fondement, auſſi n'en a il ſeu donner une bonne demonſtration. Somme la choſe eſt faulſe, la demonſtration intriquee, d'ou il ne ſe peuſt debrouiller. Mais nous luy devons beaucoup de ce qu'il a reſtituè l'aſtronomie, & arrachée d'entre les mains des Arabes, pour la reſtituer a Ptolemæus, Hipparchus, & les anciens Grecs auteurs, & peres d'icelle. Auſſi a il eu quelque ſentiment de la faulſetè du motus Octavæ Sphæræ, lequel Hipparchus a propoſè non comme le croiant, ains comme l'abandonnant a la poſteritè ou pour le confirmer, ſ'il ſe trouve vrai par longues obſervations, ou pour le confuter, ſ'il n'avoit autre appui que le ſoubçon, qu'en a eu Hipparchus en conferant ſes obſervations avec celles de Timocharis. Mais Ptolemæus l'a creu comme ſi Hipparchus l'aſſeuroit. Car es obſervations d'Hipparchus recitees par ledit Ptolemæus, il n'y a nulle apparence que l'opinion d' Hipparchus ait eſtè telle. Touteſfois il ſemble que depuis il l'ait creu. Car au premier liure de la Coſmographie Ptolemæus dict, que du temps d'Hipparchus la Cynoſura eſtoit diſtante du Pole du monde gr. 12. m. 24. Mais ſoit quil l'ait creu, ou non, nous ſavons que Pytheas Maſſilienſis eſt auteur de ceſte folle opinion. Car du temps d'Eudoxus plus ancien qu' Hipparchus de plus de cc. ans, item du temps d'Eratoſthenes, & plus bas, du temps d'Hyginus ſoubs Auguſte Cæſar, le pole du monde eſtoit en meſme diſtance de la dicte eſtoile, qu'elle eſt aujourdhuy, comme ainſſi ſoit que les ſuſdicts Eudoxus, Eratoſthenes, Hyginus ont dict que le pole du monde eſtoit en la dicte eſtoile, comme aujourdhuy le vulgaire le croit. Comment doncques du temps d'Hipparchus la Cynoſure eſtoit ſi diſtante du pole, veu que ni devant lui, ni apres lui, juſques aujourdhui elle n'a changè de place? Copernicus n'a poinct prins garde a ceci, & touteſfois par ſon admirable jugement il a trouvè que ce n'eſtoit la huictieſme ſphære, qui euſt un contraire mouvement a celuy de l'orient a l'occident, ains que les æquinoxes avancent, & que le maximus circulus, que les deux æquinoxes tracent en la ſphære, neceſſairement eſt oblique, faiſant obliques angles avec l' Æquator. Mais il ne paſſe plus oultre. *Paradoxon.* Car il devoit dire, que l'Æquator n'eſt poinct Circulus æquinoctialis, ſed circulus maximus qui a punctis utriuſque æquinoctii deſignatur. Puncta autem æquinoctialia ſunt mobilia: ergo & polus illius maximi circuli eſt mobilis: & proinde ut circulus æquinoctialis non eſt idem cum Æquatore ita neque polus circuli æquinoctialis idem cum polo æquatoris, hoc eſt cum polo Mundi. Je m'eſtonne comment un ſi grand homme a laiſſè paſſer ſoubs ſilence une choſe ſi importante non ſeulement a la matiere qu'il traictoit, mais auſſi a ſa reputation. Car de telle obliquité depend encores un' autre choſe: & c'eſt que ces choſes eſtans ainſſi il ſ'enſuit les meridians eſtre mobiles, & par conſequent les lignes meridianes, ſur leſquelles on aſſeoit les Horologes Solaires, au bout de cent plus ou moins d'ans faire banqueroute, comme les exemples anciens en font foi. Car les aneaus & autres ſcioteriques d'Alexandrie, qui monſtroient directement le iour de l' æquinoxe du temps d'Hipparchus, au temps de Ptolemæus ſe trouvoient treſfaux, dont Ptolemæus ſ'eſbahit grandement, veu que dit il n'y a aucune apparence exterieure de quelque changement ou eſbranlement, qui puiſſe avoir deſloquè l'ancienne aſſiette de ces inſtrumens. Et certes Alexandrie eſtant aſſiſe ſur un lieu de rochers & pierres, le fondement de ces ſcioteriques ne pouvoit eſtre eſbranſlè ſans que le changement n'en fut evident, eſtant advenu ou par tremblement de terre, ou par violence exterieure. Le meſme changement arriva a la Pyramide qu' Auguſte fit planter in foro marcant les heures du temps d'ieluy Prince, & du temps de Pline tout ſe trouvoit au rebours, comme ainſſi ſoit que la place ou eſtoit la Pyramide fuſt *Lib. 36. c. 10.*

au niveau

au niveau lors que Pline eſcrivoit, & la Pyramide n'eſtoit bougêe de ſon pied, ains demeuroit a plomb, comme du temps d' Auguſte. Qui eſt cauſe de cela, ſinon la mutation de la ligne meridiane? & qui de la mutation de la ligne meridiane, que la mobilitè des poincts æquinoctiaux? I'ai autreſfois dreſſè une petite diatriba de ceſte hiſtoire laiſſant les demonſtrations aux Mathematiciens, a qui appartient de chercher la raiſon des preceſſions æquinotiales, & laiſſer la fable du mouvement de la huictieſme ſphere. Doncques, Monſieur, ie ſuis treſaiſe de voſtre louable entrepriſe, & que vous ſuives la Periode Juliane, ſans laquelle on ne fera iamais rien qui vaille en l' aſtronomie ni en la Chronologie. Les malins eſprits, aſſavoir les ignorans l'ont aſſes blaſmêe. Mais il y en a qui commencent a s'appercevoir de la grande utilitè qu'elle apporte a ceux, qui traictent la matiere dont vous faictes profeſſion. combien qu'a mon aduis c'euſt eſtè mieux de commencer par le premier an de la dicte periode, pour y comprendre ce que les Ægyptiens ont ſuppoſè avoir eſtè devant le temps, que Moyſe nous propoſe. Somme toute, puis que vous vous aides d'icelle, il falloit neceſſairement accomoder le commencement de vos ſupputations au commencement d'icelle. Mais d'autant que vous aves vos raiſons, ie m'en rapporte a voſtre diſcretion. Quant a l' Eclipſe de la conception *Vide cal.* de Romulus ie n'ai poinct failli. Car tant s'en fault que in XXIII. Choiac defe- noſt. cerit Sol, anno primo Olympiados ſecundæ ut ne luminarium quidem conjunctio *Rom.* fuerit. Neomenia primi menſis Elidenſis dicti anni concurrebat cum XXIIII. Julij. *Pag. 67.* Olympias ſecunda acta eſt 3942, Periodi, VII. Auguſti aureo numero IX. At novilunium eclipticum, cujus meminit, aut quod habebat in animo Tarrutius contigit anno quarto Olympiadis primæ, eodem Periodi Iulianæ, diebus XLIIII. ante ſecundam Olympiadem. Duplex fuit error Tarrutii: & quod annum quartum primę Olympiados pro primo ſecundę acceperit, & quod dixerit defectionem illam Solarem fuiſſe παντελῆ, quæ admodum exigua fuit. Sed neque illa quæ contigit anno Periodi Iulianæ 3998 conferenda cum ea, quæ contigit anno ſequenti 3999. Mai XXVI. ſed Romulum ea mori oportuiſſe, aut ea quæ accidit anno 3942 conceptum fuiſſe, non magis concedam, quam reliqua Aſtrologorum commenta, quæ paſſim in libris veterum leguntur. De anno veteri Romanorum quo minus aliquid certi afferre poſſimus, in cauſa eſt, tum pontificia licentia intercalandi extra tempus ſuum, tum mutatio Neomeniæ anni propter religionem Nundinarum. Hoc certò affirmare poſſumus, initium habuiſſe a VII. Ianuarij Iuliani, ut vetuſtiſſimum Gamalionem anni Attici, & præterea Lunarem non potuiſſe eſſe, ut qui conſtaret 355. diebus & alternis bienniis nunc XXIII nunc XXII Mercedinos intercalando, contingeret Olympicam tetraeterida quæ mere lunaris erat, ſuperari a quadriennio Romano, diebus ſolidis XVIII. Neque igitur annus veterum Quiritum potuit eſſe lunaris, quum uno die major fuerit Lunari, & quod caput eſt, menſes ὑπερημέρους habuerit IIII. Martium, Maium, Quintilem, Octobrem, unum etiam mutilum Februarium. Neque ejus quadriennium Olympicæ tetraeteridi conveniret, neque luſtro Iuliano, quod eſt dierum 1461. Romanum 1465. ut cogerentur unum Mercedonium anno XXIIII. omittere, teſte Livio. Ineptiſſima fuit illa anni forma, ſi quæ alia. J'ai beaucoup de choſes davantage a vous eſcrire: leſquelles ie remets a un autre temps, pour eviter prolixitè. Tant ſeulement ie vous prie de haſter l'edition de vos Tables aſtronomiques avec une bonne practique, contenant canons ou propoſitions avec leur exemples a chacune. Car l'omiſſion des exemples a rebutè beaucoup de bons eſprits, mais impatiens, qui ſans exemple ne peuvent comprendre les preceptes. Et on ne leur doit point refuſer cela. Je ſalue le treſdocte Ubbo Emmius, duquel, comme tous hommes de bon eſprit, je fai grand eſtat. Ie prieray Dieu,

Monſieur vous mantenir en ſa garde. De Leyden ce XIX. *Mars Iulien,* CIↃ. IↃ. CVIII.

Vrẽ affectionnè a vous obeir

Ioſephdellaſcala.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

ΟΥ ΤΟ ΜΕΓΑ ΕΥ ΑΛΛΑ ΤΟ ΕΥ ΜΕΓΑ.

EXCVDEBATVR
GRONINGÆ,

Curâ authoris, Typis & expenſis Ioannis Saſsij,
Ordinum & Academiæ Typographi, Anno æræ Chriſtianæ
1630. Menſe Aprili, Anno Iudaico 5390 Menſe
Ijar: Anno Hegiræ 1039. Menſe
Ramazaan.

LATINA.

Pagina 8. lin. 18. pro *acceſſitque* lege *adduxitque*. *40. 43. dies 82.* leg. *dies 182.* pa. *46. 24. patrui ſui* leg. *Abnæ. 48. 31. Iuſſli* l. *Iuſti. 51. 11. Nepoti ſuo.* l. *Abnæ.* pa. *73.* lin. *37.* pro *79.* leg. *179.* p. *77. 49. factus eſt.* leg. *fuit per ſeſquiannum. 78. 14. man.* l. *Suleiman. 85. 43. Infeſtare* leg. *non deſyt infeſtare. 86. 32. partis.* l. *portis. 87. 25. 106.* leg. *160.* p. *101. 13. Muavias* leg. *Abdalrahmanus f. Muaviæ. 109. 36. 22. ſc.* leg. *ſcil. die Mercurij, 22.* pag. *120.* lin. *35. Iudices, docti.* leg. *judices, Hiſtorici, docti. 131. 31. Huſeini* l. *Haſeni. 132. 6. bello.* l. *bellum. 140. pen. Chaliſa,* adde *Tarſi. 151. 18. Macilentus,* adde *raris myſtacijs. 173. 14. trecenta* l. *tria. 180. 43. cœlo* adde *quatuor. 184. 2. Ibrahimi* adde *præfectus Ardenæ. 209. 23. Mairæ* l. *Mariæ. 236. 10 comprehendat* adde *poſt mortem. 246.* antep. *potus,* adde *& Aromatum. 247. 28. compeſcunt,* leg. *compeſcit. 281. 41. dixit,* adde *Naſrus. 284. 6. Acaleus,* l. *Ocailites. 284. 44. filij Mucledi,* l. *filius Mucledi. 284. 10. cum* l. *quod cum. 286. 25. Masbaci* l. *Masbahi. 287. 31. ejus* l. *ſuis. 287. 41. frater* l. *frater meus. 287. 43. precata* l. *benè precata. 287. 36. rata aſſertaque,* l. *rataque aſſerta. 37. audivit,* adde *animatus. 288. 23. Muctadæus.* l. *Muctadis.* ibid. *38. Sol die,* leg. Soli diei. *289. 5. & quod.* l. *quod ad. 290. 23. ſexennium.* l. *ſexaginta annos. 291. 39. Tabelinus.* l. *Tagtekinus.* ibid. *48. habitationis.* leg. *potius dignitatis.* penult. *Tabelinus.* leg. *Tagtekinus. 296. 13.* dele *viſum.* ibid. *29. Tripoli.* leg. *Tripolitanæ.* pag. *297. 9. Fecharmuluci* l. *Fecharmulucus.* ibid. *34. idque Isfehanæ.* l. *Et quidem Isfehanæ. 298. 23. Cahyli,* l. *Kihaci.* item lin. *36.* pag. *298. 43. ſacrificio* l. *Sacrifico. 299. 1. at* l. *&.* ibid. *2. fieret* l. *hoc fieret.* ibid. *18. Elcahira* adde *quam tuetur Deus. 300. 12. valedixit &* l. *valedicens.* ibid. *19. Macarimus ille,* l. *Abulmacarimus ille f. Abultybi.* ibid. *22. mortuâ autem.* l. *at mortuâ.* ibid. *35. f. Iobi.* adde *ſub ejuſdem favore atque protectione.*

ERRATA.

Benevole Lector, ne quid in Arabico textu, aut ipſa verſione te remorari poſſet, errata, quæ Hiſtoriam mihi percurrenti obvia facta ſunt, corrigenda eſſe duxi: teque commonendum, verba quædam ſine punctis orthographicis relicta fuiſſe, prout in autographo erant; perpauca etiam ambiguæ & incertæ lectionis non verſa: uti tuo de illis omnibus judicio & arbitrio utereris.

ARABICA.

Pagina 4. lin. 37. pro مى lege من. pag. 5. lin. 34. pro شقته lege شقه. 8.3.
الا dele. 11. 28. اكبر leg. اكابر. 12.33. رحل l. رجل. 13.34. ليخرج l.
ليخرج. 14.1. تاحية l. ناحية. 16. 20. احل l احد. 17.30 جهز l. جهز. 19.12.
جلافة l. خلافة. 21. 14. اقصت l. اقضت. 23.7. كلازهار l. كالازهار.
23. 30. فارلوا l. فازالوا. 26.36. واستجلت l. واستجلب 38.16. صغين l. بصفين.
39.2. وبينهم l. وبينكم. 41.1. ولاها l. فولاها. 47. 38. مرات leg. مرات. 50. 22.
يحتاجونه adde وكان كثير الرحمة والصدقة. 57.38. صاحبه l. حاجبه. 58.5.
وخمسالين l. وخمسين. 65. 10. لابدون l. لابد ان. 71. lin antepen. بانية l. بانبة.
72. 26. ضبرا l. صبرا. 75. 33. اقصت l. اقضت. 77. 29. لاتحرب l. ولا تخرب. 80.
30. ومبها l. ومائة. 81. 37. قبض l. قيص. 96. 37. وله l. وليس له. 97. 32. ثلاثين
l. ستت وثلاثين. 97. 35. واشهر l. وتسعة اشهر. 97.39. اقنا والانف l. اقنا الانف.
98.15. الاخذ l. الاحد. 98. 21. ملكم l. ملكهم. 101. 10. معويه l. عبد الله رحمن
ويعرقه. 102.9. ثم l. تم. 116. pen. عالبة l. غالبة 120.3. امرفة l. صرفه. 133.1. بن معويه
l. ويعرفه 137.19. من l. الي. 142. antep. حانب l. جانب 145.19. توقيل l. توفيل.
146. 24. وحعل l. وجعل. 159.16. وقبل dele. 162.6. وقيل dele. 163. 37. يصقعون
يصقعون. 166.32. من l. بن. 174. 32. لبقلته l. ليقتله. 174. 73. فلما l. فلم. 75.13. كثيرا
l. اكل كثيرا. 175.22. استغل l. اشتعل. 175. ult. وعطبغيره l. وعظ بغيره. 176. ult.
عقيبت l. بقيت. 178.11. دينار adde وخمس مائة الف دينار. 183. 30. امراه l. امرة. 184
4. واد حلوهم l. واد خلوهم. 169.6. شنة l. سنة. ديلم adde وكان يعيش اول امره من صيد
213.26. حيوس l. جيوش. 236. 29. طشت l. طست. 236.27. يبرير l يبسارير. 250. 20.
ابضا l. ايضا. 253.4. وغازيا l. غازيا. 266.14. يوية l. بوية. 266.25. ما بريد l. ما يزيد. 267.
26. وسبغ l. وسبع. 269. penult. السباسته l. السياسة. 284. 26. يستذنه l. يستادنه.
285.27. اباحها l. اباخها *aut ſi prius velis, verte.* quàm exercitui in ſpoliũ dedit.
286.32. واوصي l. واومي. ut & lin. ſequent. 287.19. توحوه l. توجوه. 288.26.
قتناوله l. فتناوله. 289.12. غبره l. غيرة. 290. 23. انجلقت l. انجلت. 291.3. وزاريه
l. وزارته. 291.7. يوسق l. يوسف. 291.11. علي بغداد l. علي ذهب بغداد. 291.30.
طعبلين l. طغتكين. ibid. 31. خطي l. potius حظي. actum in verſione pag.
291.40. pro *parumque*, l. *multumque*. & 291.11. pro *donec*, l. *ita ut*. ibid.
38. طعبلين l. طغتكين. 292.8. مكانة l. مكانه. ibid. 10. طعبلين l. طغتكين. 293.26.
فاقطعه بركيارق l. بركيارق فاقطعه. 295.5. وحامرها l. وحامرة بها. 296.13.
تغربت l. تقربت. ibid. 38. بيروت l. ييروت. 297.24. المحلي l. الملحي. 298. 21. كهيل
l. كبهك. idem lin. 36. ibid. 36 البحور l. البخور. 300. 19. استخدم l. استحدم.
ibid. 22. الرهان l. الرهبان. ibid. 28. شاهد l. وشاهد. ibid. 35. قسان l. فسان.

LATINA.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

virtute, & plus iniurijs quam defenſione Patriæ inſiſtebat, & quia viderunt à regalibus actibus alienum, in eum vbilibet inſurgebant, & vbique, & quilibet rebellabant, & guerris indeſinentibus infeſtabant, & fere perdidit totum regnum, & hoc fuit anno Arabum quingenteſimo trigeſimo nono: & regnum Vandaliæ quinquaginta tribus annis poſſederant citra mare. Erat autem inter Vandalos ciſmarinos vir prudentia præditus, liberalis, ſtrenuus, & benignus, qui Mahomet Abenzahat, & Rex lupus poſtea fuit dictus: hic obtinuit regnum Valentiæ, & Murciæ, & quæ ad ea confinia pertinebant. Lorcam, Vaſtam, & Guadix & loca plurima, circa iſta. Chriſtiani etiam plurima, occupabant, donec venientes Almoades ab Africa, & Vandalia, Almorauides exſtirparunt. Sed quia de Aduentu eorum in hiſtoria Gothica fuimus proſecuti, hic nolumus iterare.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

ſatis proſpere rexit terram. Poſtea Almorauidi qui ſunt ex Barbaris de Lutinia, huic dominium abſtulerunt, cum in dominio duraſſet annis triginta tribus; & hoc fuit anno Arabum quadringenteſimo octuageſimo quarto. Erat autem Rex Almorauidum Iuceph filius Teſſephin, & hic prædictum Mahomet tamdiu captum tenuit, donec in vinculis vitam finiuit. Hic Mahomet Abenhabeth Aldefonſi regis, qui Toletum ceperat, anno Arabum quadringenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, timore turbatus, contra eum Iuceph Abenteſſeſin in auxilium vocauit, ſed veniens ipſum primitus captiuauit, deinde in campo Zalla quæ prope Badalloz cum Aldefonſo rege acriter dimicauit: quod prælium hic omittimus, quia in hiſtoria Gothica eſt deſcriptum.

Almorauides, Hiſpaniam occupant.
Iuceph Primus Almorauidum in Hiſp. Rex.

CAPVT XLVIII.

De Monarchia Iuceph citra mare, & vltra mare.

IVCEPH autem Abenteſſephin, adeptus victoriam, in Africam eſt reuerſus, & quia intellexit Vandalos Arabes multis diſſenſionibus minoratos, aſſumpta maiori multitudine cisfretauit, & totam terram Vandaliæ occupauit, & fuit Monarcha vltramarinus, & ciſmarinus, & durauit ſibi huiuſmodi Monarchia annis quinquaginta quinque, ab anno Arabum quadringenteſimo octuageſimo quarto, vſque ad quingenteſimum trigeſimum nonum annum, quando per Almohades dominium perdiderunt, vt ſuperius in hiſtoria Gothica eſt expreſſum. Hic rex Iuceph terram, & populos cuſtodiuit, & omnibus iuſtitiam conſeruabat, & eos qui in particularibus præſidijs rebellarunt, tamdiu infeſtauit, donec ſuo dominio ſubiugauit. Hyahye autem dictus Alcadirbille poſtquam Toletum perdiderat, iuit Valentiam, quæ ad ſuum dominum pertinebat, & annis octo vixit ibidem, & interfecit eum iudex quidam, qui Abeiaphat dicebatur. Poſtea cepit eam Rodericus Didaci campiator, & eo mortuo eam Almorauides occuparunt: Cæſarauguſtæ autem inſurrexit Mundir filius Hyahye; & poſt eum filius eius Hyahya Almundafar: demum tota terra illa contermina Chriſtianis, ſe reddidit Zuleman filio Hamat qui Abenhut dicebatur. Hic Zuleman fuerat Alcaydus Mundir filius Hyahye, de quo diximus. Poſt Zuleman filius eius Hamat ſucceſſit: poſt eum filius eius Juceph: poſt eum filius eius Hamat cognomine Almuztaim: poſt eum filius eius Abdelmelic: poſt eum filius eius Hamat, cognomine Almutazit; hic amiſit Cæſarauguſtam, & confinia quæ habebat, & Almorauides omnia occuparunt, & in locis alijs alij rebellarunt, quos omnes Almorauides ſubiecerunt. Inſurrexit Murciæ quidam Abderramen Abentaxet, & tenuit eam donec venientes Almorauides eiecerunt: Inſurrexit Almariæ Mohez Abdalla: quatuordecim annorum erat cum inſurrexit, & totam terram perdidit, præter Almariam, ſed & eum Almorauides obſederunt: & inſurrexit Granatæ Abdalla, ſed eam poſt modicum temporis Almorauides occuparunt, & ita dicitur quod eam vltimo acquiſierunt.

Poſt hoc Iuceph Abenteſſephin reuerſus eſt in Maroqquos, quam Barbari Almorauides in vrbem regiam dilatauerant, & ibi ſtatuerant caput regni. Iſto mortuo Aly filius eius ſucceſſit in regno, & fuit inuentus debilis & ignauus, nec regni confinia defendebat: poſt eum regnauit filius eius Teſſephin vilis animo, &

2 Aly
3 & vltimus Teſſephin.

virtute,

CAPVT XLVI.

De Schiſmatibus, & diſſidijs citra mare.

NVNC ad hiſtoriam Cordubæ reuertamur; Cum Iram, & Mogeit occiſis Barbaris Cordubam intrauiſſent, zelus incidit inter eos, & vterque ab alio mortem metuens præueniri, ambo Cordubam exierunt, & ab inuicem diſceſſerunt. Cordubenſis autem quidam, qui Iſen dicebatur, non ille quem quondam, ad culmen regiminis eleuarunt, & regnauit Cordubæ annis duobus, diebus quatuor: in Frontaria autem annis duobus, menſibus ſeptem, diebus octo. Cordubenſes autem eum pro cauſa huiuſmodi remouerunt. Habebat Alhagib qui plus domino potens erat, & hic erga ciues crudeliſſime ſe habebat, & cum eſſet vilis genere, vilitatem in potentia oſtendebat, eo quod conditionis non immemor in omnibus excedebat, & cum nemine concordabat, & falſis accuſationibus immeritos offendebat, & bona ciuium Barbaris erogabat; vnde & ciues Alhagib occiderunt, & regem à regni ſolio expulerunt. Quidam autem Hymeya nomine, aſſumpto ſecum iuuenum comitatu, præſidium eſt ingreſſus, & vt ſe regem facerent, poſtulabat, & dixerunt ei: vides quod ciuitas iam turbatur, & quod te interficient formidamus: at ille reſpondit, Mihi hodie obedite, & me in craſtino interficite, Ecce quanta eſt ambitio dominandi. Ciues autem Iſen, & iſti ſub interminatione periculi præceperunt, vt præſidium relinquentes ſe reciperent quocunque vellent, & ciues ad inuicem condixerunt, vt nemo de genere Abenhumeye Cordubæ remaneret; Iſen autem valedicens filijs & amicis, iuit ad quoddam caſtrum, quod in montanis Cordubæ erat ſitum: Cordubenſes vero caſtrum poſt modicum temporis obſederunt, & Iſen captum cuſtodiæ tradiderunt: ſed inde ſubiugali vehiculo noctu fugiens, Zuleman Abenhut regem Cæſarauguſtæ in auxilium ſui periculi prælegit, qui ſuſcipiens liberaliter, & benigne, dedit ei caſtrum quod dicitur Alzuhela, in quo degit, quoad vixit.

45 Iſen.

CAPVT XLVII.

De regno Almorauidum in Hiſpania, & de morte Abenhabeth.

Confuſio Regni Hiſpanici.

ET illis diebus non fuit Rex in Hiſpania de genere Abenhumeye, ſed vnuſquiſque in loco cui præerat, rebellabat: Cordubenſes autem cum regem alium non haberent, Monetæ, pannorum, & gramatum literas ſub Iſen nomine conſcribebant, & hic finis regni Cordubæ; quia fere in ſingulis locis qui potuit dominium vſurpauit, donec Monarcha Africæ, qui erat ex Almorauidis omnia occupauit. Cordubæ inſurrexit Alguazilus, nomine Iahuar filius Mahomet, poſt eum filius eius Mahomet: Hiſpali inſurrexit iudex quidam qui Abulcazim dicebatur, & obijt anno Arabum quadringenteſimo trigeſimo tertio; poſt eum filius eius Habeth, & obijt anno Arabum quadringenteſimo ſexageſimo primo: poſt hunc filius eius Mahomet Abenhabeth, hic obtinuit Cordubam, & alia loca plurima, &

Iahuar. Mahomet. Abulcazim. Habeth. Mahomet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

*Abderramen dicebatur, Germanum Mahomet filij Abdeliaber, qui olim regnaue- 41 Abderramen.
rat apud eos, & hic, quia erat de genere Abenhumeye, & priori ſtatui reſtitui
cupiebant: ſed quia ante eum in regem elegerant Zuleman Almortada, nec ta-
men res peruenerat ad effectum, in ſua proditione Abderramen pepercit ſeniori-
bus, qui conſenſerant in Zuleman; ſed ſecuritatis præſtitæ poſt oblitus, ſeniores ce-
pit, & carceri mancipauit. Et cum ciues factum huiuſmodi percepiſſent, carcerem
adierunt, & ſeniores effractis oſtijs eduxerunt, & inde ad præſidium aſcenderunt
& ianuas confregerunt, ducentes ſecum quendam, qui dicebatur Mahomet, & præ-
ſidium perſcrutantes, inuenerunt Abderramen in furno balnei latitantem, reper-
tum continuo occiderunt, & in quadam domo ſuburbij ſepelierunt, & hic tantum
vno menſe, & diebus ſeptemdecim regnauit.*

Capvt XLV.

De regno Mahomet, & Hyahye, & eorum diſſidjs, & de Idriz.

HOc *extincto regnauit Mahomet vno anno menſibus quatuor, diebus vi- 42 Mahomet.
ginti duobus, anno Arabum quadringenteſimo decimoquarto, & cum
regni confinia peragraret, fama inſonuit apud ſuos, quod pecunias, & mar-
garitas, & pretioſos lapides ſecum ferret, & vt hoc auferrent mortis poculo domi-
num occiderunt. Et cum mortem eius Cordubenſes audiuiſſent, Hyahye Aly filium 43 Hyahya
regi mortuo ſubrogarunt, & regnauit Hyahye menſibus tribus, diebus viginti, &
iuit Malacam, vbi quondam fuerat commorator: viri Malacæ ſe protinus ei reddi-
derunt. Abuz autem Granatæ dominus Hyram, & Muzeit de ſuorum maioribus
Cordubam deſtinauit, & cum eorum aduentum viri Cordubæ prænouiſſent, de his
qui in vrbe remanſerant, vſque ad mille Barbaros occiderunt, & venientes prin-
cipes admiſerunt, & Alguazilus, & ſcriptor, & familia Hyahye prorſus Malacam
confugerunt, & breui termino vix incepto, Hizmael filius Habeth Hyahyam inter-
fecit, & caput eius Iſen, qui erat Hiſpali, deſtinauit. Cum autem audiſſet Idriz fra-
ter Aly, de quo diximus, qui Septæ dominabatur, fratris interitum, & regni mu-
tationem, Malacham cisfretauit, & obtento præſidio regem ſtatuit ſe vocari; & ibi
venit ad eum Habriz, qui Granatæ dominabatur, & Idriz vt regi, & Principi 44 Idriz.
obediuit, & ſumpta ſecum multitudine armatorum, iuit Carmonam, & inde Hiſpa-
lim, vt eos Idriz dominio inclinaret, & in Alcala iuxta Hiſpalim reſederunt, &
ſequenti die Trianum, quæ eſt quaſi ſuburbium Hiſpalis, combuſſerunt; &
in caſtro præſidij viri Hiſpalis Chirographum obedientiæ
conſcripſerunt, quo Idriz in dominum
receperunt; eodem modo ſe ei
ſubdidit Almaria.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

*qui communiter conceſſerunt: & venientes Giennium, in regem pariter promoue-
runt, vinientes autem occiderunt quotquot de Barbaris inuenerunt: & Giennio
proficiſcentes Murciam adierunt, quam Rex ſtatim acquiſiuit, & introiuit. Videns
quod ſibi proſpera ſuccedebant, cepit Concilia ciuitatum diligere & fouere, & eos
qui eum receperant honorare: ab Hayran autem, & Mundir oculos auertebat, nec
ex corde recipiebat, nec vt conſueuerat honorabat: & cum quadam die cauſa vi-
dendi ad eius palatium acceſſiſſent, fecit eis introitum denegari, & diu exterius
exſpectare, qui merito indignati ad inuicem loquebantur, Merito patimur, quia
tanto ſtudio, vt Rex fieret, procurauimus: & ex tunc odium conceperunt. Rex au-
tem Abderramen collecto exercitu iuit Granatam, & in monte, qui Secuſtar dicitur,
fixit caſtra, qui diſtat ſex leucis à Granata: & cum Granatam appropinquaſſet, in-
ter viros exercitus diſſenſio fuit orta, & vt dicitur, Hayran & Mundir cum Gra-
natæ domino hoc tractarunt, propter iniuriam ſibi factam. Cumque Granatam
Abderramen exercitus impugnaret, qui interius erant, extra congredi attenta-
runt, & quia diſſenſio exteriorum animos diuidebat, ſibi fugæ, aduerſarijs victo-
riæ cauſam dedit, & fuit ibi Abderramen Mortada interfectus, & ſic ingratitu-
dinis pœnas luit: & Granatenſes prædæ copia occupata, cum capitibus occciſorum,
Cazim regi Cordubæ pretioſa donaria tranſmiſerunt. Et hac victoria Cazim recu-
perauit de his quæ perdiderat, plures villas. Tunc Cazim Hiſpalim eſt profectus, &
ſtatim ibi in regem eſt eleuatus.*

CAPVT XLIV.

De regno Hyahye.

38 Hyahye. CORDVBENSES *autem nepotem Cazim Hyahye nomine in regem ſubli-
marunt, anno Arabum quadringenteſimo duodecimo: Hyahye autem blandie-
batur omnibus, & ſe munificum oſtendebat. Exinde autem iuit Malacam vbi*
39 Cazim. *fuerat dominus, & morator: & dum eſſet ibi, Cazim pernoctauit ad Hiſpalim, &
Cordubam veniens in regem iterum eſt receptus, & ſecunda vice regnauit, menſibus
ſeptem, diebus tribus, anno Arabum quadringenteſimo decimo tertio. Verum quia
Barbari à direptionibus, & rapinis & iuiurijs quieſcere ignorabãt, & ſtationes ven-
dentium euertebant, ciues conqueri non ceſſabant, ſed nec poterant tolerare; & qua-
dam die dum ad orationem conſiſteret, in Mezquita, inſonuit vox clamoris, & ci-
ues muro, & turribus occupatis, cum Barbaris vſque ad noctem congredi non ceſ-
ſarunt: & cum eiues præſidium inuaſiſſent, Cazim fugiens, in vrbis angulo cum
Barbaris ſe recepit, vbi diebus aliquot reſtiterunt, donec ciues vniuerſaliter con-
currentes, & plus mori, quam viuere iam optantes, inſultu acerrimo eos à loco re-
fugij abegerunt, & eos obſtinatis animis inſequentes, pro magna parte cæde,
& interitu exſtinxerunt. Cazim autem fugæ prodigus, filijs ſuis, qui erant Hiſpali,
intimauit, vt præpararent Barbaris mille quingentas domos, de melioribus ciui-
tatis. Cumque Cazim Hiſpalim adueniſſet, ciuitatis ei ianuas ſerauerunt, propter
domos quas iuſſerat præparari: filij autem eius ad eum cum paucis complicibus exie
runt: Cazim autem inde recedens, huc & illuc ferebatur incertus, donec cepit
eum Hyahye filius Fratris ſui, & in caſtro quod Anax dicitur compediuit. Viri*
40 Mahomet. *autem Hiſpalis rogauerunt quendam iudicem Mahomet filium Habeth vt vrbi, &
populo præſideret, & ille licet inuitus, eorum paruit voluntati, timens ne forte
vrbi periculum immineret. Cordubenſes autem fecerunt regem quendam, qui*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

CAPVT XLII.

De rebellione Hayran, & Morte Aly.

HIs *igitur ita factis vocauit ad ſe omnes, & eos qui Zuleman adhæſerant dum viuebat, & hi & alij ei obedierunt, & ſic habuit totum regnum. Hayran autem verens ne Aly vellet in eum aliquid machinari, reuerſus eſt Almariam, & Ecigam, & Granatam. Poſt modicum autem, quia Aly non ſeruauerat pacta quædam, Hayran indignatus ſcripſit Mundir filio Hyahye domino Cæſarauguſtæ, vt ambo contra Cordubam aduenirent & Aly à regni ſolio remouerent: & apud Accium, quæ nunc Guadix dicitur, conuenerunt, & inde Cordubam adierunt. Barbari autem in occurſum eorum Cordubam exierunt, ſed in prælio ceciderunt, & plures ex ſuis gladio perierunt. Sed diſſenſione inter Hayran & Mundir filium Hyahye accidente, ab inuicem diſceſſerunt: Hayran autem quæſiuit ſi in genere Abenhumeye dignus regno poſſet quiſpiam reperiri, & inuenit quendam qui Abderramen Almortada dicebatur, cuius manſio erat Giennij; hic bonus, patiens, & quietus ab omnibus amabatur: hunc Hayran cogitauit ad regni faſtigium ſublimare. Quod cum ad Aly notitiam perueniſſet, de caſtro in caſtrum, de loco in locum Hayran ſequebatur, mala irrogans ſibi & ſuis: Hayran vt Abderramen præficeret laborabat, & Hayran dum eſſet Giennij nuntiatum eſt, quod Silfeia de quo ſupra fecimus mentionem, iuerat contra caſtra, quæ Hayran detinebat, & continuo Hayran inſequens procedentem fecit tranſitum per Guadix, & Silfeyæ cum ſuo exercitu obuiauit, & pugna commiſſa, Hayran exercitus fuit victus, & multi ex eis temulenta ignauia perierunt. Cumque de Hayran quid acciderat, neſciretur, & Almaria ciuitas turbaretur ſignificauit eis ſe eſſe in Canilibus Caſtrouaſtæ, & domum in qua latuerat nominauit. Tunc illi eum inſtantiſſime vocauerunt, & illis diebus quatuor Hayran fautoribus, in conflictibus male ceſſit: quod Aly factus hilarior cum audiſſet, falces & alia vaſtationis vaſa, fieri præcipiens iuit Giennium, anno Arabum quadringenteſimo octauo; & cum iam vexilla, & tubæ, & cæteri apparatus exiſſent extra vrbem, ipſe intrauit balneum, quod in præſidio habebatur, & intrarunt cum eo aliqui Eunuchi, qui eum in balneo occiderunt, & continuo receſſerunt.*

CAPVT XLIII.

De regno Alcazim.

CVMQVE *exercitus foris exſpectans moræ diſpendium cauſaretur, aliqui
ad præſidium redierunt, & cum eum quærerent, in balneo mortuum inue-
nerunt, capite conquaſſato. Tunc Concilium ciuitatis præſidium obſerua-
runt, donec veniret Germanus eius Alcazim nomine, qui Hiſpali morabatur, quem in* 35 Alcazim.
*regem illico eleuarunt: de interfectoribus Eunuchis non niſi duos pueros inuenerunt,
quos protinus occiderunt. Regnauit autem Alcazim prima vice annis tribus, men-
ſibus quatuor, diebus viginti ſex. Hayran autem ſemper inſtabat, vt Almortada
promoueret, & miſit nuntium Mundir principi Cæſarauguſtæ, & miſit Citanam,
Valentiam, & Dertuſam vt venirent, & Abderramen Almortada obedirent,*

qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Cordubam occuparat, & dum fugeret fuit à barbaris grauiter vulneratus, & pro mortuo derelictus, ſed quidam ciuis eum in domo ſua clanculo occultauit, donec plenam obtinuit ſanitatem. Alij autem Eunuchi qui euaſerant obtinuerunt Oriolam quam venienti Hayran illico tradiderunt, & inde cœpit loca Zulemæ, prout poterat, infeſtare, & congregati ſunt ad eum plurimi bellatores, cum quibus à barbaris plurima obtinebat, & venit ad eum quidam ab Almaria, qui Abenhamit dicebatur, & ſe ei reddidit in vaſallum, cum magna multitudine pugnatorum: erat enim quidam Afla nomine, qui contra Abenhamit rebellabat, in præſidio Almariæ, Venerunt itaque Alhayran, & Abenhamit pariter Almariam, & Hayran obtinuit ciuitatem, viginti autem diebus cum machinis præſidium impugnantes, quamuis fortiſſimum, expugnarunt, & Afla cum filijs ſuis in maris voragine proiecerunt; & felicitate huiuſmodi procedente, expulit Hayran Barbaros à Giennio, Beatica, & Arxona. Hayran autem diligebat Iſen, & quicquid acquirebat, eius nomine acquirebat, & pro eo orationem quæ pro regibus ſolet fieri, faciebat, & intendebat eum à Zuleman iniurijs vindicare. Illi autem qui ab Iſen receperant villas, & ciuitates Hayran pro viribus adiuuabant.

CAPVT XLI.

De regno Aly, & morte Zuleman.

36 Ali. ERAT *quidam dictus Aly Abenhamit apud Septam, quem Iſen præpoſuerat ciuitatis & huic Hayran, nuntiauit vt Malacham adueniret, & vt ibi Rex fieret, procuraret: qui veniens Malacham, bene receptus, continuo Rex eſt factus. Hayran autem Granatenſes & Murcienſes, & villarum incolas aliarum, vt venirent, & Aly Abenhamit regi Malachæ obedirent nuntiauit: Aly vt venirent, quaſi de negotijs tractaturi: qui & venit, & conſilio habito diſceſſerunt. Congregati ſunt ſubditi & fautores, vt contra Cordubam dimicarent, & Hayran conuenit cum conſilijs Murciæ & Granatæ, vt ſtatuto die omnes concorditer conuenirent; & Haly ex Malacha, Hayran ex Almaria, Gidſeia ex Granata, & concilia ex Murcia, & locis alijs in campeſtribus Cordubæ conuenerunt; & egreſſi ſunt ad eos Zuleman cum Barbaris, & cæteri incolæ ciuitatis, & compeſtri prælio inchoato victi ſunt Cordubenſes, & captum Alguazilum Adub nomine decollarunt, & de Barbaris plurimos occiderunt. Zuleman autem cum Patre & fratre, Aly regis conſpectui præſentarunt: Alguazilus ſuus, qui proditionaliter eum ceperat, duxit eum. Rex autem Aly improperans ei proditionis culpam, eum cum Patre, & Fratre, manu propria interfecit. Erat tamen Pater Zulemæ homo innocens benignus, & eius anima non venerat in conſilium filiorum, & ideo dicitur perditus ſine culpa, interfecit, quia dixerat Iſen viuum, alij etiam citius Haly autem timebat, ſi Iſen viueret regno priuari, & ideo Zuleman qui ſciebant, Iſen viuere, dicere formidabant.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Barbari terram cultoribus denudaſſent æqua penuria intrinſecos, & extrinſecos opprimebat, vnde & Barbari, relicta Corduba, Hiſpalim adierunt, & vias omnes vacuas viatoribus, & incolis inuenerunt: & intrantes loca arborum, quod Axaraf *dicitur, apud eos, vaſtationes, & incendia exercebant: demum Hiſpalim obſederunt. Tunc Rex Iſen miſit Zabor iuſtitiarium, qui apud eos dicitur,* الوزيل Alguazilus, *& quendam alium Hambar nomine, cum bellatoribus quos potuit congregare, vt fines Hiſpalis tuerentur. Et tunc Rex cum Barbaris, in aduentu iſtorum, relicta Hiſpali, in partes alias migrauerunt, & Calatrauam impetu inuadentes ibi victualia inuenerunt, & inde cædibus & incurſibus, & rapinis loca adiacentia infeſtabant.*

CAPVT XXXIX.

Quod Zuleman Cordubam acquiſiuit, & de fuga Iſen in Africam.

POST *hæc Zuleman vocauit Mundir, qui præerat Cæſaraugustæ, & alium qui præerat Medinæ Alpharagel, quæ nunc dicitur Guadal-faſara, & Barbari quos poterant vndiq; inuitabant, vt Zuleman fierent in ſuccurſum, & tali pacto ad Zuleman omnes concorditer conuenerunt, vt ciuibus habita remanerent: & ſimul venientes contra Cordubam properarunt, & caſtrametati ſunt intra Azafra, & Cordubam obſederunt, & ciues monuit, vt ei traderent ciuitatem, qui acquieſcere noluerunt: & ipſi vrbem vndique impugnarunt. Barbari autem foſſata humo & lapidibus complanabant, & ibi ex vtraque parte plurimi ceciderunt, & tamen nihilominus impleuerunt. Et ſic partem vrbis quæ Xarquia dicitur, inuaſerunt, ſed etiam ciues protinus erumpentes, Barbaros repulerunt, & ex eis plurimos occiderunt. Et iterum ex alijs partibus impugnantes, quodam homine à portæ ſecundæ ianua proditionaliter reſerante, ingreſſi ſunt Barbari ciuitatem, & omnes ſtationes vendentium, & domos plurimas combuſſerunt, & ſine numero occiderunt, & pretioſa quælibet rapuerunt, & qui gladium euaſerunt, ſe in Xarquia poſt gladium receperunt, & per triduum infeſtati demum Zuleman dominio ſe dederunt. Tunc obtenta vndique ciuitate, Zuleman præſidium eſt adeptus, barbari autem domos vrbis ad libitum diuiſerunt. Ciues autem Iſen extra Cordubam deducentes abire libere permiſerunt, & ille fugiens in Africam transfretauit.*

CAPVT XL.

De regno Zuleman, & diſſidijs inteſtinis.

ZVLEMAN *autem regno potitus, fixit Cordubæ thronum ſuum, & regnauit hac vice annis tribus, & menſibus tribus, & manſit Cordubæ in delicijs, & honore, vſque ad diem interfectionis. Cordubenſes autem in miſeria, penuria & ærumna. Barbari à Zuleman concorditer poſtularunt, vt daret eis villas & oppida, quæ hæreditate perpetua poſſiderent; & cum eſſent ſex cognationes quas ipſi* القبيلة Alcauelas *dicunt, dedit vnicuique certa loca perpetuo poſſidenda. Eunuchi autem qui Iſen conſueuerant adhærere, dolebant quia Zuleman proſpera ſuccedebant, & ideo vnuſquiſque vbi potuit rebellauit: erat autem potentior inter eos quidam qui Hayran Alhemari dicebatur, & hic fugerat à facie Zuleman, quando* 35 Zuleman.

Cordubam

riliter ſe accingens, cum ciuibus conſentientibus in id ipſum, egreſſus eſt in occurſum, vſque ad locum in quo barbari conſederunt, ſed regis aduentu territi abſeſſerunt. Rex autem milites miſit expeditos, qui eorum veſtigia obſeruarent, ſed nec conſequi potuerunt: barbari enim à bello profugi incurſibus inſtiterunt, nec à cædibus, & incendijs ceſſauerunt; Rex autem ſpeculatores, & inſidias in patriæ finibus ſtabiliuit.

Capvt XXXVII.

De confœderatione inter Iſen, & Comitem Sancium datis caſtris.

HIs *itaque ordinatis Rex egreſſus eſt ciuitatem, expeditionis effigie inſignitus ſi poſſet de aduerſarijs aliquid inuenire: omnes autem in eo belli inſtantiam mirabantur, quem olim viderant præſidio interclusum, nihilominus tamen fere quotidie barbaris nuntios deſtinabat, & dona plurima promittebat, ſi ſuo dominio obedirent. Sed ipſi Zuleman eius aduerſario fœderati petebant pacta grauia & inepta, propter quod elegit periculum potius, quam petita. Zuleman autem de pactionibus iam deſperans, ad Sancium Comitem ex Caſtella nuntios deſtinauit, ſpondens pecuniam, & honorem, ſi eum vellet contra Cordubam adiuuare: qui reſponſionis oraculum elongauit, donec Iſen petitionem Zuleman inſinuaret, addens ſeſe in Iſen auxilium libentius aduenturum, ſi pari remuneratione reſpiceret adiutorem: ita vt ſex Caſtella quæ Almanzor quondam abſtulerat, reſtitueret Chriſtianis. Et cum Iſen petitionem Comitis ſuis conſiliarijs intimaſſet, fuit petitio grauis viſa: ſed quia diſcriminis inſtantia perurgebat, viſum fuit caſtella cedere, eo quod nouiter acquiſita, & minus vtilitatis quam oneris ſecum ferrent, & Rex Iſen petitioni Comitis acquieuit, & præcepit caſtella protinus ſibi dari.*

Capvt XXXVIII.

De rebellione Toletanorum, & diſcurſione Barbarorum.

INterea *Toletani filium Almahadi, qui Obeydalla dicebatur, regem ſuper ſe leuauerunt; quod cum ad Iſen notitiam peruenenißet, miſit Alguazilum ſuum, vt Toletanos tamdiu obſideret, & impugnaret, donec ſibi redderent ciuitatem: qui veniens tamdiu eos cædibus, & impugnationibus infeſtauit, donec apertis ianuis eum cum exercitu ad præſidium admiſerunt, & occupata penitus ciuitate, Obeydalla regem cepit, quem regi Iſen Cordubæ viuum miſit, & Iſen capite mutilatum fecit in flumen præcipitari. Interim autem barbari Cordubam vndique infeſtabant; erat autem Cordubæ magna careſtia, adeo vt ſumma panis triginta aureis venderetur: inualuerat etiam grauis peſtis, ex qua plurimi moriebantur: vnde qui poterant ad montium ardua confugiebant. Albagib autem qui Hua de Albameri dicebatur, epiſtolari nuntio Zuleman & barbaris intimauit, ſe ad eos iturum cum omnibus quæ habebat: ſed hoc non latuit Iſen regem, qui miſſis apparitoribus fecit eum ſibi præſentari, & viſis epiſtolis quas receperat à Zuleman, iuſſit eum decapitari, & caput eius vndique circumferri, vt qui in proditionis armario proditionis iacula occultarat, eius iudicium fieret omnibus manifeſtum. Cum autem barbari*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

vt Almahadi interficerent, & reſtituerent Iſen, olim regem; & hoc conſilium Alhagib Alhameri communicarunt. In die autem Paſchæ eorum, miſerunt quendam Eunuchum, Hambar nomine, & cum eo alios eunuchos, qui regale præſidum occuparunt, & captum Almahadi tenuerunt: & educentes Iſen, olim regem, in regali ſolio locauerunt, & ei Almahadi captum præſentarunt: & dixit ei; Tu es proditor Dei & mei, quia Sarracenos interfici procuraſti, & bona eorum amitti feciſti, & proditiones ſæpius iteraſtis: & fecit eum per Alguazilum ſtatim decapitari, & reſeruato capite, mandauit corpus à muro in plateam præcipitari; & eunuchi, & alij fruſtratim dilacerantes, etiam in corpus exanime lanceas defigebant: caput autem fecit per totam ciuitatem in lancea deportari; quod erat iucundum fere omnibus intueri, eo quod eius iniurias recolebant: & poſt triduum quidam ſupplicarunt, vt infelix corpus ſepeliretur, quo obtento in Meſquitæ angulo eſt ſepultus. Caput autem miſit Iſen Zuleman, qui Citanæ morabatur, ſperans quod eo viſo ei fieret in vaſallum. Filius autem Almahadi, qui Obeydalla dicebatur, erat Toleti, & à Toletanis plurimum amabatur, cui Zuleman caput receptum miſit, cum mille morabetinis, quod & Toletani in Mezquita ſepelierunt.

CAPVT XXXVI.

Quod Iſen ſecundo regnauit, & de inſolentijs barbarorum.

ALMAHADI mortuo Iſen obtinuit regnum ſuum, & fecit Alhagib Alhameri, ſicut fuerat ante, tempore Alhamadi, & regnum pacifice ſtabiliuit, & milites per oppida, pagos & villas ſtatuit, vt introitus hoſtium obſeruarent, & ciuibus vt eſſent attenti cum clamorem inuadentium peraudirent, & equitabat per ciuitatem: cum omnibus erat carus, eo quod vice alia regni ſui, ad eum acceſſus hominum non patebat, & quia erat à regali genere habens ortum: ipſe autem ſic ſe omnibus exhibebat, vt ei obedirent, & ab omnibus amaretur. Et cum per præſidium deambularet, inſpiciebat loca regalium tumulorum, & cum vidiſſet tumulos Patris, & aui ſui, vidit tumulum in quo ſepultus fuerat, ille ſibi ſimillimus Chriſtianus, de quo ſuperius fecimus mentionem, & ait, Ego hic eligo ſepulturam. Barbari autem de quibus diximus non deſinebant confinia Cordubæ infeſtare, Ecigam, & Carmonam, & Bethis & ſocij incolas deuaſtare: nec Cordubenſes milites, vltra villam, quæ ſecunda dicitur, & alia loca, in quibus excubantium militiæ ſubſiſtebant, progredi præſumebant; & ſic barbari inſiſtebant, quod multa loca habitatoribus caruerunt, & relicta à profugis barbari occupabant, & vix aliqui victualia in ciuitatem inferebant: vnde fuit in vrbe grauis careſtia ſubſecuta, propter quam ciues apud Iſen dominum inſtiterunt, vt egrediens contra eos bello deijceret, quorum incurſus damnoſa patientia tolerabat: at ipſe Cordubenſium inconſtantiam iam expertus, ſingebat ſe internuntijs detineri, per quos ſperauit eos ſuo dominio inclinari, & ſic eos blandis ſermonibus illudebat. Poſt hæc duo Eunuchi venerunt ad eum, & hi fuerant cum Zuleman, & dixerunt regi Iſen: Scias quod illi de genere tuo Zuleman, & barbari nuntiarunt, vt Cordubam aduenirent, quia eis procurantibus obtinerent, & Zuleman iterato regni dignitas perueniret. Et continuo Atamoribus propulſatis ciuium multitudinem conuocauit, & eos qui de Abenhumeye Mahometi maioris nepotis ſucceſſione proceſſerant, fecit capi, & vinculis colligari, & bona eorum à ciuibus occupari: & die qui ſibi fuerat aſſignatus, barbari venerunt, pro quorum aduentu inter ciues magna turbatio fuit orta, & Rex armis viriliter

32 Iſen.

CAPVT XXXIV.

Quod Almahadi deuicit Zuleman.

PAVCIS *autem diebus interpoſitis, Alhagib Alhameri plures ex pluribus partibus congregauit, & etiam Chriſtianos, & duos magnates, quorum vnus Armengandus, alter dictus Veremudus; & veniens ad Almahadi qui tunc temporis Toleti degebat, & procurato exercitu ampliore, contra Cordubam proceſſerunt. Quod cum Zulemæ innotuiſſet Cordubenſes ſollicitauit, vt cum eo occurrerent venienti, ſed ipſi factionis ſolitæ non obliti, ſe cauſis friuolis excuſarunt. Barbari autem Regi dixerunt, Pro Cordubenſibus non formides, quia nos tibi vſque ad mortem ſtrenue aſſiſtemus. Tunc Zuleman de eorum promiſſione confiſus, occurrit Almahadi è contrario venienti, & procedens fixit tentoria in loco qui Accauatal bacar nominatur, qui diſtat à Corduba decem leucis, & antequam Almahadi exercitus reſediſſet in eum barbari irruperunt, & ex eis multa millia occiderunt, adeo quod ſuccubuiſſe Almahadi exercitus videretur, ſed reſumptis viribus, prælium reſtaurarunt, & inſtantibus Chriſtianis ſuccubuit pars Zuleman, & Zuleman cedens hoſtibus fugit ad Azafram, in qua fuerat aliquamdiu demoratus, & ſumpta ſuppellectili quæ potuit aſportari Citanam abijt fugitiuus. Cordubenſes autem Azafram communiter inuaſerunt, & eos qui non fugerant, peremerunt, & cætera rapuerunt, & ciuitatem, & quicquid barbarorum fuerat, occuparunt, & à Mezquita maiori lampades aureas, & coronas, & catenas, & omnia alia ornamenta, veſtes, & libros, quæ omnia Barbari demiſerant, abduxerunt; & hoc bellum apud Arabes adhuc hodie eſt famoſum, actum anno Arabum quadringenteſimo quarto: & fertur Almahadi in exercitu habuiſſe triginta millia Sarracenorum, & nouem millia Chriſtianorum, & inde Cordubam veniens in regem ab omnibus eſt receptus, & Iſen qui Rex fuerat ei etiam obediuit. Et quia Alhagib Alhameri felicitatem huius procurarat, ſuo officio reſtitutus omnia diſponebat, Almahadi autem ſolo nomine præſidebat.*

CAPVT XXXV.

De proditione Eunuchorum, & morte Almahadi.

ET *cum in regem fuiſſet ſuſceptus, recepit nuntios Arabum, & Eunuchorum, qui eius fierent, ſi vellet offenſas præteritas indulgere, & audita relatione hilarior eſt effectus, & datis muneribus, & petitione admiſſa, dimiſit eos. Qui poſt paucos dies Cordubam venientes, cœperunt turbare incolas ciuitatis: erat autem cum eo Raymundus quidam, Comes ex Chriſtianis, non ille qui fuit Pater Imperatoris, qui notans ſcandala, & quod Rex fretus barbaris, & Eunuchis ciuium pecunias auferebat, & quia erga ciues inſolentius ſe habebat, præſertim cum à quopiam audiuiſſet, quod ſicut Cordubenſes barbaros exſtinxiſſent, ſic conaretur Chriſtianos & Comitem demoliri, & à rege accepta licentia, quia iam pacta inita compleuiſſet, licentiatus à rege, ad propria feliciter eſt reuerſus. Rex autem incœpit foſſatis circumdare ciuitatem, pacto cum ciuibus interpoſito, vt ipſe tertiam partem ciuitatis, ciues reſiduum conſummarent. Interim autem barbari, qui à cæde ſuperſtites remanſerunt, ciuitates & villas vndique infeſtabant, adeo quod plures fuerunt habitatoribus deſtitutæ Arabes autem & Eunuchi, qui à Citana venerant conſilium inierunt,*

CAPVT XXXIII.

De aduentu Comitis Sancij in auxilium Zulemæ, & de victoria habita contra Almahadi.

COMES *autem Sancius cum magno exercitu veniens, factus eſt Zulemæ in adiutorium. Almahadi autem cum audiſſet Zuleman cum Comite Sancio aduenire, de Medina-Cælym, & alijs locis quos potuit, conuocauit. Erat autem Alhagib Almahadi quidam, qui Alhameri vocabatur: qui autem erant in ciuitate contra venientem exercitum egredi propoſuere, vt faciliorem exitum vi pararent, foſſata in circuitu repleuerunt, quamuis Almahadi ne hoc facerent, prohiberet. Cumq́. extra vrbem veniente exercitu conueniſſent, Zuleman obtinuit, inſtante fortiter & viriliter exercitu Comitis Sancij, & cæſa fuerunt ex parte Almahadi vſque ad triginta ſex millia Sarracenorum, & Chriſtiani ſuburbium inuadentes, abductis ſpolijs, & interfectis plurimis, & pluribus captiuatus cætera vaſtauerunt. Et cum vidiſſet Alhagib Alhameri tantum excidium ſuæ partis, vocatis qui de Medina-Cælym aduenerant, in eadem Medina cum fugæ comitibus ſe recepit. Almahadi autem fugit ad præſidium ciuitatis Zuleman, cum Chriſtianorum exercitu, vrbem exterius obſidente. Tunc Almahadi eduxit Iſen regem, quem olim mortuum ſimulauerat, & oſtendit eum, omnibus manifeſte ſuadens, vt eum in regem reciperent potius quam Zuleman: ſed tantus terror inuaſerat audientes, quod nulla ſuaſio poterat demulcere. Et Almahadi iam deſperans abſcondit ſe in domo cuiuſdam Arabis, qui Mahomet Toletanus dicebatur, & inde cum eodem Arabe Toletum fugit. Zuleman autem ingreſſus eſt Cordubam violenter, & præſidium occupauit, & in regali ſolio ſe locauit, & menſibus ſeptem regnauit.* 19 Zuleman. *Hoc bellum fuit apud Arabes nominatum, & dicitur victoria de Cantiche. Zuleman autem de Cordubenſibus non confidens, egreſſus eſt ciuitatem, & in vicinis locis morabatur cum exercitu Chriſtiano. Cumq́. quadam die ſeniores Cordubæ ad regem exiuiſſent, Comes Sancius dixit eis: Quomodo huc exiſtis? tria enim ſigna ſtultitiæ in exitu prætendiſtis, vnum quia timidi, eo quod in primo congreſſu cum plures eſſetis, terga dediſtis: ſecundo quia ſecuritate non habita acceſſiſtis: tertio quia in Deum grauiter peccaſtis cum vxores veſtras, & filios, & homines legis veſtræ, quos gladio cepimus, in ſeruos emere voluiſtis. Et mirati ſunt vniuerſi ſuper verbis prudentiæ Comitis. Cumq́. Zuleman verbis & numeribus ciuium animos complanaſſet, & in ciuitate tutius reſideret, quidam barbarus ſuaſit ei vt permitteret eos occidere Chriſtianos, ne forte vt ei adhæſerant, alij regi adhærerent, & ei cederent in periculum, & iacturam: præſertim cum prædis Arabum locupletes, de cætero ſimilia aſſueſcerent. Cui Zuleman: In ſecuritate meæ fidei aduenerunt, & ideo nunquam hoc facinus perpetrabo: & timens Zuleman ne eis fieret quicquam mali, datis muneribus, licentiam tribuit redeundi: at illi cum multis diuitijs reuerſi ſunt in Caſtella.*

CAPVT

manzor non neceſſitate, ſed pietatis clementia acceptauit, & ſic Cordubam eſt reuerſus. Cætera quæ in Chriſtianorum finibus perpetrauit, ſuperius in Hiſtoria Gothica diſſerui diligenter, ſub rubrica, de inſolentijs Veremudi, & Victorijs Almanzori. Fuit autem factus Alhagib, anno Arabum trecenteſimo ſexageſimo ſeptimo, & præfuit annis viginti ſex, Mortuus eſt autem anno Arabum trecenteſimo nonageſimo tertio, prælationis ſuæ vigeſimo ſexto, cui ſucceſſit anno quo ſupra, filius eius Abdelmelic, cognominatus Almodofar, & ſex annis, & octo menſibus tenuit regiminis principatum, ſicut tenuerat Pater eius, & anno ſequenti cum ſuper Legionem exercitum congregaſſet, à Chriſtianis turpiter effugatus, turpiter eſt reuerſus, nec adiecit vltra inuadere Chriſtianos, ſed regni negotia vtiliter dirigebat: mortuus eſt autem anno Arabum quadringenteſimo, & ſui regiminis ſeptimo. Huic ſucceſſit frater eius Abderramen, qui deriſorie Sanciolus dicebatur: hic peſſimus, & peruerſus, fornicationibus & ebrietatibus inſiſtebat, & Iſen à regno expellere nitebatur, mortem minitans niſi eum regni inſtitueret ſucceſſorem; qui metuit, & annuit poſtulanti. Cum autem Abderramen quatuor menſibus & dimidio præfuiſſet, cum ob ſuam nequitiam peremerunt. Hucuſque Iſen regnauerat annis triginta tribus.

CAPVT XXXII.

De inteſtinis diſſidijs ſuper regimine principatus.

IGITVR *Abderramen, vt diximus, interfecto, cœperunt vbique contra Iſen rebellia procurare primus autem fuit quidam, qui Mahomet Almahadi dicebatur, & Cordubæ cum duodecim complicibus inſurrexit, & ſumptis armis præſidium occupauit, & Iſen captum in domo cuiuſdam ſui complicis occultauit, & eum mortuum omnibus publicauit, & quendam Chriſtianum Iſen ſimillimum interfecit, quem mortuum ſenioribus, & alijs demonſtrauit, & decepti ſimilitudine, crediderunt, & ſtatim honore regio ſepelierunt. Mahomet autem Almahadi iniurioſe contra populum ſe gerebat, & eorum vxores ludibrijs prouocabat, & quia circa Iſen taliter ſe habuerat, eum odiſſe & perſequi incœperunt, & propter alia quæ ſubditis inferebat, vnde & ſeditiones vndique fuerunt ortæ. Surrexit quidam qui Iſen Arax dicebatur, & cum Almahadi quadam die cum ſuo exercitu Cordubam ingrederetur, illi qui erant in ciuitate cum prædicto Iſen Arax coniurarunt, & multos de fautoribus Almahadi occiderunt, & ianuas prope præſidium combuſſerunt. Sequenti die contra Almahadi egreſſi ſunt ciuitatem, & cum aliquamdiu conflixiſſent, obtinuit Almahadi, & multos ex eis cepit, & aliquos interfecit, & de proditione reputans, Iſen & multos alios capitali ſententia condemnauit. Tunc quidam de Barbaria nepotem Iſen, qui Zuleman dicebatur, ſuper ſe principem leuauerunt, & extra Cordubam peragrabant: verum quædam pars eorum de Barbaria niſi ſunt ſibi præficere Maruhan conſobrinum Zulemæ, & dederunt ei equum, & enſem, vt ſi Zuleman interficeret, ſtatim conſtituerent eum regem. Quod cum Zuleman per quempiam percepiſſet, illos barbaros fecit decapitari, & conſobrinum ſuum Maruhan in vinculis detineri; & treugam cum Sancio filio comitis Garciæ, Ferdinandi, Caſtellæ comite obfirmauit. Poſtmodum pecunia magna data eum contra Almahadi in adiutorium euocauit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

*incurſibus ſic afflixit, vt ſederent ſolitarij, & tacerent: & per viginti annorum
ſpatium a bellis, & exercitibus non ceſſauit, donec totam terram ſub ſuo dominio
complanauit, & omnes ei vnanimiter ſubfuerunt. Hic præcepit ædificari caſtrum
prope Cordubam, quod hodie adhuc exſtat; & nauigio ſeptam veniens, obtinuit ci-
uitatem, & de ſuis in ea principem ſtabiliuit. Poſtea Cordubenſem Mezquitam, &
multas alias adornauit, & opera regalia dilatauit. Mortuus eſt autem anno ætatis
ſuæ ſeptuageſimo quarto, regni vero quinquageſimo, anno Arabum treceteſimo
quinquageſimo. Alhacam filius prædicti Abderramen patri ſuo ſucceſſit in regno, &* 30 Alhacan.
impoſuerunt ei nomen المستقر بالله Almuztacarbille, *quod interpretatur* de-
fendens ſe cum Deo, *& regnauit annis ſexdecim, & duobus menſibus. Hic inue-
nit terram à patre ſuo pacifice complanatam, quam & ipſe paterno moderamine
conſeruauit; nec neceſſe habuit bellis, vel exercitibus exerceri. Mortuus eſt autem
anno ætatis ſuæ ſexageſimo quarto, regni autem decimo ſexto.*

CAPVT XXXI.

De Iſen, & de eius Alhagib Almanzor, & Abdelmelic.

ANNO *Arabum treceteſimo ſexageſimo ſexto Iſen filius Alhacan Patri ſuo* 31 Iſen.
*ſucceſſit in regno; decem annorum erat, & octo menſium cum regnare cœ-
piſſet, & regnauit prima vice annis triginta tribus, & menſibus quatuor, &
impoſuit ſibi nomen Almuhayatbille, quod interpretamur* nitens cum Deo, *&
cum eſſet puer, datus eſt ei à ſuis principibus coadiutor, vir ſtrenuus, & induſtrius at-
que prudens qui Mahomet Ibne Abenhamir proprio nomine dicebatur: ex nunc
autem dictus fuit* الحاجب Alhagib, *quod interpretatur* Vice-rex. *Poſtea autem
quod ſemper in prælijs fuit victor* المنصور Almanzor *fuit appellatus, quod* defen-
ſor *interpretatur, & licet multi pro hac potentia laboraſſent, ipſe conſenſu omnium,
omnibus eſt prælatus, & ſic ad ſe totius regni negotia recollegit, vt rex Iſen tantum
regali nomine præmineret, & nomen Iſen in moneta, & pannis, & epigrammati-
bus, & epitaphijs ponebatur: & fiebat oratio ſuper eum, & expers potentiæ ageba-
tur, & quaſi clauſus in præſidio Cordubenſi, quidnam fieret ignorabat; nec acceſſum
alicuius permittebant, niſi quod tantum omnibus dicebatur, iſta præcepit vobis
Iſen, & talibus internuntijs credebatur; & cum Almanzor cum exercitu recede-
bat, cuſtodes regis cuſtodiæ deputati, ſic eius exitum obſeruabant, vt cum ad regale
viridarium equitaret, nullus eſſet eius auribus appropinquans, nec auſus cum cla-
more aliquo propulſare; & ſic vxoris contubernijs interceptus, reputabat ſibi pro
regis dominio ſatisfactum. Et durauit Almanzor huius regiminis proteſtas annis
viginti ſex, & in iſto annorum ſpacio quinquageſies, & bis exercitum Chriſtiano-
rum finibus ſuperduxit, & eos multis afflictionibus coarctauit: & ſuis adeo fuit ca-
rus, quod ſæpe voluerunt ei concedere regni thronum: ſed ipſe nunquam voluit Iſen
priuare. Et cum quadam vice Caſtellæ terminos deuaſtaſſet, & hyemali inſtantia
proponeret remeare, Chriſtiani in montium tranſitu reſtiterunt, quos aſperitas
niuium adiuuabat; & ipſe intelligens tranſitum præpeditum, in planitie caſtra
fixit, & cum bobus prædæ, aratra inſtaurauit, ſemina terræ mandans. Interim au-
tem tot incurſibus, & tot cædibus Chriſtianorum Patrias deuaſtauit, vt cogerent
hoſtibus ſupplicare, & impeditum tranſitum expedire, vt Almanzor exercitus
pertranſiret, & etiam pro agricultura, & ſemine pretium obtulerunt; quod Al-*

manzor

dubam feſtinauit, & mox eum ad regni ſolium ſublimarunt, anno ætatis ſuæ quadrageſimo tertio. Et cum eſſet liberalis in principio regni ſui, Cordubenſibus decimas relaxauit: ſed immemores beneficij, contra eum continuo rebellarunt; ipſe autem agens exercitum contra eos, vitam finiuit, cum regnaſſet fere duobus annis, reliquit ſex filios, & ſeptem filias.

Capvt xxix.

De regno Abdallæ.

28 Abdalla. Anno Arabum ducenteſimo ſeptuageſimo quinto, exercitus germanum ſuum Abdallam fratri mortuo ſubrogauit, qui noua gloria inclitatus, ab omnibus, etiam Cordubenſibus, eſt receptus, & fratrem ſuum Cordubæ honorifice ſepeliuit, regnauit autem viginti quinque annis, diebus quindecim. Sequenti anno contra eum Homar Habenhazon vnus de principibus rebellauit, & cum eo, contra regem gentes plurimæ ſurrexerunt. Stepa, & Vlixbona, & alia multa caſtra ſimiliter rebellarunt Rex autem ſuper eum exercitum congregauit. Homar autem ea facilitate, qua rebellauerat, inclinauit, & Rex Abdalla petenti veniam conceſſit. Hiſpalis autem quæ ſimiliter rebellarat in ſe bellis ciuilibus concitatis ſe mutuo ſanguine cruentarunt, & qui ſuperiores in effuſione ſanguinis ſunt inuenti, regis Abdallæ dominio ſe dederunt, & ſic in Hiſpali totale dominium eſt adeptus. Homar autem Habenhazon pro facilitate veniæ eleuatus, iterum rebellauit, & Giennium veniens præſidij principem interfecit, & procedens per oppida, & caſtella, eiuſdem officij principes factione ſimili decollauit. Et rex Abdalla adeo fuit eum varijs incurſibus inſecutus, quod coactus fuit, etſi non animo, ficte ſaltem ad Chriſtiani nominis gratiam ſe transferre, & Baptiſmum ſuſcipere, & fidem Catholicam profiteri. Rex autem Abdalla præcepit Loxæ præſidium obfirmari, & cum magnis, & minoribus æquo iudicio iuſtitiam exhibere; apud Cordubam vitam finiuit anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo ſecundo, regni autem vigeſimo quinto. Sepultus eſt autem in præſidio Cordubenſi, & filios vndecim, & tredecim filias reliquit.

Rebellio.

Capvt xxx.

De regno Abderramen, & Alhacan.

29 Abderramen. Mortvo Abdalla nepos eius Abderramen filius Mahomet filij Abdallæ ſucceſſit in regno, & non ſucceſſit aliquis filiorum, quod in præteritis non inuenitur. Viginti trium annorum, & quinque menſium erat cum regnare cœpiſſet, anno Arabum trecenteſimo: & quinquaginta annis regnauit, & fecit mutato nomine ſe vocari المنصر لدين الله Almunacer Ledinellæ, quod interpretatur defenſor legis Dei, & fecit ſe communi nomine appellari امير للومنين Amiramomeni, quod Rex credentium interpretatur. Hic fuit Rex potens, & honoratus, & gentes ſuas iuſtitia, & iudicio gubernauit; & quia diſſenſio erat inter domum Abhenhumeye, & domum Abellabeci, qui nepotes fuerant Mahometi, vix erat locus quem Schiſmata non vexarent. Ipſe autem quoſdam pace, quoſdam terroribus reconcilians, vt pacifice viuerent procurauit, & quoſdam rebelles bellis, &

CAPVT XXVII.

De nauibus Normannorum.

EODEM *anno ſexaginta naues à Normannia aduenerunt, & Gelzirat, Alha-
dra, & Mezquitas, vndique deductis ſpolijs, cæde, & incendio conſumpſerunt:
deinde in Africam proceſſerunt, vbi exterminia grauia exercuerunt, & re-
uerſi in maritimis Hiſpaniæ hyemarunt, & in vere ad propria redierunt. Sequenti
anno Rex Mahomet contra Nauarros exercitum adunauit, & circa Pampilonam
meſſes, & vindemias deuaſtauit: & obtinnit tria caſtra, in quorum vno inuenit mi-
litem qui Fortunius dicebatur, quem captum Cordubam ſecum duxit, & elapſis vi-* Fortunius
ginti annis ſuæ domui reſtituit, cum multis muneribus liberatum, & vixit hic For- longæuus.
*tunius centum viginti ſex annis. Sequenti anno filium ſuum Almundir cum exerci-
tu contra Alauam deſtinauit, qui Chriſtianos crudeliter debellauit, & multa eorum
capita Cordubam deportauit. Sequenti anno Emerita rebellauit, cui aduenienſ fe-
cit deſtrui arcum pontis, & ciues deditioni ſe offerentes, milites cum filijs, & vxori-
bus obtulerunt, vt obſides Cordubam ducerentur: quod Rex annuens fecit deſtrui
muros vrbis: præter præſidium, quod ſuis bellatoribus inueſtiuit.*

CAPVT XXVIII.

De rebellione Toletanorum, & morte Mahomet, & regno Almundir.

ANNO *Arabum ducenteſimo quinquageſimo ſeptimo, regni eius decimo no-
no, Toletani iterum rebellarunt, & quendam, qui Mahomet Abenlop dice-
batur, ſuper ſe regem ſtatuerunt, & rex Mahomet filius Abderramen duxit
exercitum ſuper eos: ſed ipſi animis minorati ſe mandatis eius, datis obſidibus, ob-
tulerunt. Quod Rex acceptans præcepit obſides Cordubæ cuſtodiri, & hic ſecundo
accepit obſides à Toletanis. Anno ducenteſimo ſexageſimo ſexto, præcepit Rex na-
ues fieri Cordubæ, Hiſpali, & in alijs locis vbi lignorum materies abundat. Audierat
enim eſſe in Gallecia ciuitates, & oppida, pagos, & villas, quæ nullo murorum ambi-
tu claudebantur: & nauigio inſtaurato præfecit eis quendam, qui Abdelhamit dice-
batur; ſed fractis nauibus in contraria tempeſtate, naues & homines totaliter
perierunt, Abdelhamit cum pauciſſimis vix euaſit. Anno ducenteſimo ſexageſimo
ſeptimo, fuit terræ motus in tota Hiſpania generalis, & cum rex Mahomet ſederet
in Mezquita Cordubæ, & oraret, fulmen cecidit iuxta eum, & duos homines inter-
fecit; tonitrua, coruſcationes, & lampades turbatum populum deterrebant. Anno
autem Arabum ducenteſimo ſeptuageſimo tertio mortuus eſt Mahomet, anno ætatis
ſuæ ſexageſimo, regni autem trigeſimo quinto, qui regnum ſuum habuerat, & prouide
gubernauit. Et dum quadam die per regale viridarium deambularet, miles quiſ-
piam de aſtantibus dixit ei, Quam pulchrum viridarium, quam pulchra dies, quam
dulce ſæculum, ſi mortis ſententia non veniret. Tunc Rex inquit, Erras in verbo, quia
ſi mors non eſſet, ego nullatenus hic regnarem. Reliquit autem triginta quatuor filios,
& viginti filias. Eo mortuo anno Arabum quo ſupra, filius eius Almundir apud* 27 Almun-
Alhamam degebat, quæ Almeriæ balnea nuncupatur, & audito patris deceſſu Cor- dir.

dubam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

CAPVT XXVI.

De morte Abderramen, & regno Mahomet.

ANNO Arabum ducenteſimo trigeſimo ſexto, regni autem ſui trigeſimo, præcepit plateas Cordubæ pauimento lapideo ſolidari, & aquam à montanis, plumbeis fiſtulis deriuari, & fontes iuxta Mezquitam, & iuxta præſidium, & in alijs locis eductione nobili emanare. Et cum hoc feciſſet, mortuus eſt Abderramen, anno Arabum ducenteſimo trigeſimo octauo, incipiente anno regni ſui trigeſimo ſecundo, & reliquit quadraginta quinque filios, & filias quadraginta duas.

26 Mahomet. Anno Arabum ducenteſimo trigeſimo octauo Mahomet filius Abderramen filij Alhacam ſucceſſit in regno. Eo anno mortuus eſt Ranimirus filius Veremundi Rex Galleciæ, & filius eius Ordonius ſucceſsit in regno, & regnauit annis triginta quinque. Anno Arabum ducenteſimo quadrageſimo, regni autem Mahomet ſecundo, Toletani contra Mahomet dominium rebellarunt, & Ordonium, qui in Aſturijs, & Gallecia tunc regnabat, in adiutorium vocauerunt, qui miſit eis germanum ſuum cum multitudine Aſturum, & Nauarrorum. Tunc Mahomet collecto exercitu iuit Toletum, & cum propior eſſet vrbi in alueo, qui Celet dicitur, inſidias occultauit, & cum ad ciuitatem propius acceſſiſſet, ſpeculatores exterius poſiti venire cum paucis bellatoribus exiſtimarunt. Quod cum Chriſtianis, & ciuibus intimaſſent, contra eum volentes congredi, exierunt, & cum prælium inchoaſſent, inſidiæ quæ latuerant, accurrerunt, & ſuccubuerunt, cum ſuis complicibus Toletani, & de Chriſtianis vſque ad octo millia, Toletani vſque ad ſeptem millia perierunt, & fecit Rex Mahomet, multa capita detruncari, quæ Cordubam, & ad maritima, & in Africam pro victrici gloria deſtinauit. Sequenti anno Calatrauam, Talaueram, & Curitam multis militibus ſtabiliuit, vt Toletum, & eius confinia infeſtarent; & tertiò anno miſit Almundar germanum ſuum cum exercitu copioſo, qui circa Toletum reſidens, meſſes, & fructus, & vindemias penitus deuaſtauit. Poſt cuius diſceſſum Toletani Talaueram inuadere præſumpſerunt; ſed egreſſus princeps, qui præerat Talaueræ, venientes congreſſu obuio debellauit, & pluribus captis, & interfectis vſq; ad ſeptingenta capita occiſorum Regi Cordubam deſtinauit. Sequenti anno Rex perſonaliter ſuper Toletum exercitum congregauit, & eam obſidens pontem præcipitauit, & multi de ciuibus, qui pontem aſcenderant, defenſuri cum pontis præcipitio corruerunt; ex quo fuit Toletanus populus valde animo conſternatus. Anno autem ſeptimo regni ſui cum iterum exercitum congregaſſet, Toletani incolæ Mahomet regis potentiam non ferentes, ſe eius dominio reddiderunt, qui eos benigne recipiens pacem dedit, anno Arabum ducenteſimo quadrageſimo quinto, anno ſeptimo regni eius.

Toletani rebellant.

CAPVT

CAPVT XXV.

De regno Abderramen, & nauibus aduentitijs.

POST *Alhacam regnauit filius eius Abderramen: quadraginta & vnius annorum erat cum regnare cœpiſſet, & triginta & vno annis regnauit: & ſeniores Curiæ fratres Abderramen, & conſanguineos conuocauit, qui venientes libenter noui regis dominium receperunt. Abdalla autem, qui, vt diximus, Valentiæ morabatur, vt olim fecerat rebellauit: ſed Abderramen continuo exercitum congregauit, Abdalla vero fugam inijt, veritus exſpectare, & poſt fugam, paucis diebus interpoſitus, exſpirauit. Tunc Abderramen vxores, & filios Abdallæ fecit ad ſe adduci, & eis in neceſſarijs liberaliter prouideri, & ex tunc apud Arabes parentibus filij ſucceſſerunt: nam antea fratres, conſanguinei, vel propinqui, & etiam de alio genere ſuccedebant. Et fuit Abderramen plurimum fortunatus, vt gentis eius geneatici dogmatizant. Hic Barchinonam nuper à Chriſtianis obtentam, per Abdelcarim ſuum principem ſubiugauit, & terras alias, quas Chriſtiani tempore ſchiſmatis occuparant. Ipſe etiam per ſe plurima bella geſſit.* 25 Abderramen.

Anno autem Arabum ducenteſimo vigeſimo nono, regni autem eius vigeſimo tertio, nuntiatum eſt ei quinquaginta quatuor naues, & quinquaginta quatuor galeas in Vlixbone littore applicaſſe, & Abderramen reſcripſit eis, vt prout poſſent ſuæ cuſtodiæ prouiderent. Sequenti anno plures naues, & maior potentia Hiſpalenſi littori aduenerunt, & diebus tredecim Hiſpalim obſederunt, & congreſſus cum Arabibus habuerunt, & pluribus interfectis, captiuos, & ſpolia plurima abduxerunt: inde Gelzirat Cadiz, & Aſſidonam cum ſuis claſſibus adierunt, & confectis prælijs, pluries cum Arabibus pugnauerunt, & terras eorum cæde, & incendio vaſtauerunt, & prædas multiplices abduxerunt, & iterum Hiſpalim ſunt reuerſi, & tranſierunt in Gelzira Captel, & impugnatam tribus diebus eductis ſpolijs incenderunt. Deinde per hortos & vineas & terminos Hiſpalis tranſeuntes, omnia vaſtauerunt, Arabes occidentes, & quæq; vtilia ſecum ferentes, deinde mane Hiſpalim venientes congreſſum cum Arabibus habuerunt, in quo tot de Arabibus ceciderunt, quot vix poſſet induſtrius numerare, & Arabes ab vtraque facie vrbis fugati, vix vitæ relicti, ad muri ambitum confugerunt: gentes autem quæ nauigio venerant, per diem, & noctem ciuitatem grauiter afflixerunt, & ſequenti die ad ſtationem nauium redierunt, cum multitudine ſpoliorum, quæ à ſuburbio & ſuburbanis, iuxta votum, quilibet abducebat. Cumque ad Abderramen rumor huius perueniſſet, fecit magnum exercitum congregari, quem in auxilium Hiſpalenſium deſtinauit, & venientes cum gentibus nauium prælium commiſerunt: ſed nec hi, nec illi vincere potuerunt. Gentes autem in villa quæ Tablata dicitur prope Hiſpalim intrauerunt, & Arabes eos machinis impugnantes à Tablata egredi compulerunt, & in conflictu vſque ad quadringentos amiſerunt. Ipſi autem diebus aliquot ibi morantes, confinia Hiſpalis vaſtauerunt, & cum audiſſent quod Abderramen naues quindecim, & exercitum alium in eorum exterminium deſtinaret, reuerſi ſunt Vlixbonam, & exinde cum alijs qui illuc aduenerant, ad propria remearunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

autem in Ambroz præſidio voluit hoſpitari, vt inueniretur quaſi in medio ciuitatis, & vt apud eos gratioſior haberetur. De conſilio Ambroz de potioribus vrbis fecit ad conuiuium inuitari, & ſolennibus epulis inſtauratis, cum veniſſent qui fuerant inuitati, ſpeculatores cum enſibus præparati ingredientes, hoſpites capitibus mutilabant, & retentis capitibus, equitaturas per oppoſitum hoſtium dimittebant, ſanguine in voragine foueæ eliquato. Cumque quiſpiam vaporem ſanguinis aſcendentem odoratu narium percepiſſet, & non ex carnium, vel ex vapore conuiuij inualere, quæſiuit de his qui introierant, quidnam eſſet: & reſponſo accepto, quod in epularum ſedibus diſcumbebant, odore ſanguinis ſtimulatus, factionis interitum promulgauit, quia fere ſuccubuerant quinque millia occiſorum. Populus autem deiectis animis conſternatus Alhacam, & Abderramen ſeruituti capita ſubiecerunt, & rebellionis opprobrium confuſione debita ſuſtulerunt, & hoc fuit anno Arabum centeſimo nonageſimo.

CAPVT XXIV.

De victorijs Alhacam, & morte eius.

POST *hæc actis felicibus eleuatus, miſit quendam de ſuis magnatibus, Abdelcarim nomine, cum ſuo exercitu Calaguriam. Abdelcarim autem cum obſediſſet aliquamdiu Calaguriam, & etiam vſque ad mare phalangibus emiſſarijs plurima vaſtaſſet, cum prædæ gloria copioſa mittentis in dominium eſt reuerſus, anno Arabum ducenteſimo, regni Alhacam decimo nono. Poſtea anno Arabum ducenteſimo ſecundo Arabes de ſuburbio Cordubenſi niſi ſunt contra Alhacam dominum rebellare, quia diuitijs, & delicijs eleuati, iugum dominij abhorrebant. Alhacam autem rebellioni adueniens, cum Abdelcarim, qui ſtrenuitate militiæ erat clarus, per portam quæ noua dicitur, ciuitatem ingreſſus eſt Cordubenſem, & rebellium indebitam factionem cæde, & ſuſpendio domuit, & ſedauit, & iuxta portam quæ pontis dicitur, in ripa fluminis, trecentos & amplius infurcauit: qui autem potuerunt euadere fugæ ſubſidium elegerunt. Rex autem ſolita pietate decreuit rebus, paruulis, & mulieribus indulgendum. Hic Alhacam fuit ſtrenuus in agendis, & rebelles compeſcuit vi bellorum. Dum autem bella cum ſuis patruis exerceret, Chriſtiani Barchinonam acquiſiuerunt, & Arabes vaſtationes, & incendia ſunt perpeſſi. Cumque Alhacam, ſedatis ſuorum diſſidijs, ad recuperandas terras quas amiſerat, ſe pararet, mortis Imperio eſt præuentus, anno Arabum ducenteſimo ſexto, regni ſui vigeſimo ſeptimo, qui reliquit nouemdecim filios, filias autem viginti & vnam.*

Alhacam autem malitiæ iam oblitus, conceſſit ei vt Valentiæ moraretur, & mille aureos menſe quolibet, & per annum quinque millia ſibi dabat: Abdalla autem, iam pacificus, filios ſuos miſit Regi, & Rex eos benigne recipiens, eorum vni ſororem ſuam matrimonio copulauit, & ſic terra à prælijs conquieuit.

CAPVT XXII.

De rebellione Toletanorum.

ANNO *autem regni Arabum centeſimo nonageſimo, regni autem eius decimo ſeptimo, populus Toletanus, confidens de fortitudine ciuitatis, & multitudine incolarum, & copia victualium, rebellauit, & ei iura regalia negauerunt, quos copia, otium, & ſecuritas fecit à dominio aberrare. Rex autem licet familiari ſtimulo arctaretur, ſuſtinuit patienter, & ſcelus ſcelere ſtuduit callide vindicare; & vocauit Ambroz, quem Oſcæ præfecerat, & Cæſarauguſtæ, & erat carus, & fauorabilis Toletanis: regi autem Alhacam ſemper extiterat vtilis, & fidelis: Hunc miſit Toletum cum epiſtolis ſuaſorijs, quæ talia continebant: Cum miſiſſem aliquos qui mea negotia procurarent, & vos in deuotione regia conſeruarent, intellexi eos vos ſtultis operibus prouocaſſe, & regia negotia minorata: nunc autem mitto vobis Ambroz, qui veſtris beneplacitis condeſcendet: cum ſit veſter amicus, & contribulus. Quem ipſi cum gaudio receperunt, & ad ſua conſilia admiſerunt, & diebus aliquot interiectis, promiſit eis rebellionis participem velle eſſe, & præter regium præſidium, aliud in ciuitatis medio ſe facturum, vt ibi regis familiares ſecum haberet, ne poſſent in populum malignari: & ſtatuerunt ei locum in monte, vbi Eccleſia ſancti Chriſtophori nunc eſt ſita, & præcepit ſuis, vt domos circa idem præſidium fabricarent, & eductione terræ ad parietes erigendos, & induſtria in medio præſidij profunda voragine foueam dilatauit, & omiſſis alijs præſidijs ciuitatis, in iſto ſtatuit manſionem, & placuit regi, ſcienti hoc ex induſtria procuratum.*

24 Alhacam.

CAPVT XXIII.

De Cæde Toletanorum.

TVNC *Rex Alhacam mandauit his, qui in tabernaculorum caſtris vel ciuitatibus morabantur, vt à Rege auxilia implorarent, quia Chriſtianorum incurſibus grauabantur, & per ſe vel per alios ſuccurreret impugnatis. Et hæc relatio venit Toletum, & ad cunctas ciuitates. Rex autem præcepit exercitus vndique congregari, & miſit cum eis filium ſuum Abderramen, & etiam de maioribus ſeniorum, vt adoleſcentem qui decimum quartum agebat annum, in conſilijs cuſtodirent. Cumque veniſſent Toletum, caſtrametati ſunt ab Oriente, & continuo venit nuntius, quod treugam firmauerat cum Chriſtianis, & demiſſo exercitu, quod redirent. Ambroz autem vt fuerant facta cuncta percipiens, Toletanis ſuaſit quod Abderramen inſtantiſſime ſupplicarent, vt eorum ciuitatem ingredi dignaretur, qui tandem precibus vix coactus, annuit poſtulatis. Ingreſſus*

autem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

CAPVT XX.

De Prognoſtico mortis eius.

TANDEM aduocauit quendam in arte Aſtronomiæ valde peritum, & quæſiuit ab eo, quid de regno, vita, vel eius operibus ſuæ artis indicio percepiſſet, at ille licet timidus, minis territus, quæ perceperat reuelauit, dicens ei, Eris præ regibus Fortunatus, & manus tua opprimet inimicos, ſed in regno octo annorum numerum non complebis. Quod Rex audiens, diu tacuit, Aſtronomum autem remunerauit. Exinde autem cœpit ſe virtutibus politicis exercere, & ſe omnibus beneficum exhibere, & pauperibus iuſtitiam conſeruare. Hic Galleciam deuaſtauit, anno Arabum centeſimo ſeptuageſimo quinto, & in reditu obuium habuit Veremudum. Deinde, vt diximus, Narbonam obtinuit, & Gerundam, anno Arabum centeſimo ſeptuageſimo ſeptimo: & plurima bella exercuit cum rege Galleciæ Aldefonſo: & cum quadam vice Galleciam introiſſet, anno Arabum centeſimo ſeptuageſimo nono, Chriſtiani in montanis loca deuia ſeruauerunt, & tranſitu occurrentes, pluribus captis, ex Arabibus, plurimos occiderunt.

CAPVT XXI.

De morte Iſen, & regno Alhacam.

24 Alhacam. ISEN autem cum regnaſſet annis ſeptem, menſibus ſeptem, diebus ſeptem, vitam finiuit, & filium ſuum Alhacam nomine, regni ſubſtituit ſucceſſorem, anno Arabum centeſimo ſeptuageſimo nono, & regnauit viginti ſex annis, menſibus decem, diebus viginti. Hic fuit ſapiens, & ſtrenuus in agendis, & vt legis eorum ratio aſſerit, Fortunatus, & ſeruorum quinque millia ad ſui cuſtodiam deputauit: tria millia de apoſtatis Chriſtianis, & duo millia de eunuchis, quorum aliqui ſecum ibant, alij præſidium obſeruabant: & ipſe etiam perſonaliter pauperes iudicabat, & maleficos inquirebat, vt compeſceret delinquentes: &, quod gentis illius impietas vix admittit, eleemoſynas liberaliter erogabat. Cum autem fratres Iſen Zulema & Abdalla, qui à facie fratris, vt diximus, fugerant vltra mare, audiſſent Iſen mortuum, & Alhacam filium eius in regni regimine ſubſtitutum, conati ſunt regna perturbare, & fugæ infamiam feſtino reditu palliare, & contra nepotem vela reducia erexerunt, & in Hiſpaniam cisfretantes, regnum nepotis inuadere præſumpſerunt, & Abdalla, agnomine Valentinus, cum barbaris Valentiæ rebellauit, & Zuleman fratrem ſuum Tangia accerſiuit, & ambo à Valentia nepotem ſuum, Alhacam nomine, bellis indeſinentibus impetebant, demum collatis vexillis ad inuicum dimicarunt, & Zulema ibi interfecto, Abdalla, fugæ opprobrio derelictus Valentiam eſt reuerſus.

Hoc fuit anno Arabum centeſimo octuageſimo quarto, anno regni Alhacam quinto. Manſit autem Abdalla Valentiæ prælio refrænatus, & auxilio deſtitutus: Nepoti autem per nuntios ſupplicauit, vt ſecuritatem, & victualia indulgeret:

*vocare, anno Arabum centeſimo quadrageſimo ſecundo. Et tunc fecit obſirmari præ-
ſidium Cordubenſe, & Hortum nobilem, qui Razapha Arabice nuncupatur. Tunc
vnus qui Girat Alhadra, & alius qui Beie, & multi alij contra eum in vnum factitij
ſurrexerunt, ſed omnes cæde, & prælio ſubiugauit, & vrbes rebelles diſpendio ſimi-
li coarctauit, & multos ſuſpendio, multos nece, multos gladio eliminauit.*

Anno autem Arabum centeſimo quadrageſimo nono cœpit Cordubenſem Mez- Templum
quitam ædificare, vt prærogatiuo opere omnes Mezquitas Arabum ſuperaret; regna- Corduben-
uit autem annis triginta tribus, & mortuus eſt anno Arabum centeſimo ſeptuageſi- ci ædifica-
mo primo, & ſepultus eſt in præſidio Cordubenſi. Reliquit autem vndecim filios, & tur.
nouem filias. Vnus ex filijs Iſen nomine, ſucceſſit in regno. Frater autem eius Zulema, 23 Iſen.
*qui à patre ſucceſſor fuerat inſtitutus, præerat principatui Toletano. Hic cum audiſ-
ſet, quod eum Pater inſtituerat ſucceſſorem, contra fratrem exercitum congregauit,
& ſibi mutuo occurrentes apud caſtrum, quod Bulche dicitur, acriter dimicarunt, ſed
Zulema inferior eſt inuentus; & Iſen victoria animoſus, Toletum adijt, & obſeſſam
poſt modicum occupauit. Zulema autem victus, & fugitiuus Murciæ ſe recepit anno
Arabum centeſimo ſeptuageſimo quarto. Poſt hæc Iſen emit à Zulema quicquid in
Hiſpanijs poſſidebat pro ſeptuaginta millibus aureorum, & Zulema relictis Hiſpanijs
mare tranſiens iuit in Barbariam: & quieuit Iſen ab eo, & obtinuit Iſen Toletum, &
cætera loca, quæ Zulema conſueuerat poſſidere. Similiter cum altero fratre Abdalla,
interpoſito diſſidio aliquanto, demum concorditer conuenerunt, vt relictis Hiſpanijs
in Africam transfretaret: & ſic duobus fratribus effugatis, ab eorum ſcandalo re-
gnum Hiſpaniæ conquieuit, & totam terram iuſtitia, & dilectione pacifice guberna-
uit, & à ſuis plurimum amabatur.*

Capvt xix.

De Actibus Iſen.

ANNO *autem Arabum centeſimo ſeptuageſimo ſeptimo, miſit quendam à ſuis
qui Abdelmelic dicebatur, cum magno exercitu, vt Chriſtianorum patriam
deuaſtaret. Hic Narbonam, & Girundam, & loca interpoſita cæpit, & ſubiu-
gauit, & tot ſpolia ſecum duxit, vt in quinta parte Iſen ſuo principi Morabetinorum
quadraginta quinque millia peruenirent, ex quibus Mezquitam Cordubæ, quam
pater ſuus inceperat, conſummauit. Narbonenſes autem & cæteri Chriſtiani tanto
exterminio ferebantur, quod pactis concordiæ interiectis, vt à Narbona vſque Cor-
dubam, humeris, & vehiculis terram ferrent, ex qua in ſuo præſidio Mezquitam
ædificauit. Conſtruxit etiam Mezquitas alias, & veteres renouauit. Quicquid au-
tem acquirere poterat, liberaliter diuidebat: & ita viriliter reſtitit Chriſtianis,
vt cum quadam vice diues quiſpiam pro redemptione Maurorum, magnam ſum-
mam pecuniæ diuiſiſſet, vix potuit inueniri quem redemptio liberaret. Et cum ſuo-
rum aliquis morte propria vitam, aut gladio finiebat, paternum ſtipendium filio
quantumlibet paruulo, erogabat, donec ætate perfectus, militiæ adſcriberetur. Hic
conſtituit pontem qui Cordubæ adhuc exſtat: fuerat enim ibi pons alius, qui ſub iſto,* Pons Cor-
inferior ſubſiſtebat, & eſt in directum portæ maioris, prope præſidium, quod in lin- dubenſis.
gua ſua dicitur القصر *Alcazar: & tanta diligentia pontis fabricam procurauit,
quod ipſe perſonaliter operantibus aſſiſtebat, & fabricæ ordinem dirigebat.*

Capvt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

CAPVT XVIII.

De Abdalla Benallabeci, & Abderramen.

Familia Allabeci, Chalifatum inuadit. Abdalla Chalifa.

HOc tempore anno Arabum centeſimo trigeſimo quarto Abdalla Benallabeci Maruan, qui tumultuoſe, vt diximus, Imperium Arabum occuparat, manu valida attentauit: quod Maruan cum præſenſit, tumultu gentium animo minoratus, cum theſauris publicis è palatio fugiens, ire in Lybiam meditatur, vt ibi prælium repararet: ſed Abdalla nihil veritus, ſeniorum inſtinctu, in ſede regia ſe collocauit, & ſtatim poſt Maruan cum infinito exercitu Arabum, & Perſarum ſuum patruum zali nomine deſtinauit, qui Maruan de loco in locum inſequebatur. Tot enim mala intulerat Sarracenis, quod nuſquam receptaculum inueniret, & Nilo traiecto cum ad locum, qui lingua eorum AZumum dicitur, perueniſſet, inſecutores cum Maruan ſeſe adeo valide iacularunt, vt binos per dies ex vtraque parte plurimi cæderentur; & die tertio Maruan victo, & interfecto, inſequentes à gladio ceſſauerunt. Tunc capita magnatum ad Abdallam dirigunt, quaſi Xenia pretioſa, & de reſiduo ſpoliorum remunerauit bellatores, digna pace patriæ terminos diſponentes, & à Mahomet vſq; ad hæc tempora ciſmarini, & vltramarini Arabes vnius Amiramomeni dominio regebantur, & qui de Benallabeci progenie deſcendebant, eos qui de Abenhumeia deſcenderant à ſede imperij expulerunt, cognationem eorum ad necem vbique inueſtigantes. Humeia autem, & Abenallabeci ex duabus conſiliationibus Mahometi proceſſerant; vnde & inter domos eorum diu contentio perdurauit. Alij dicunt, quod Mahomet non niſi vnam filiam reliquiſſet, quæ Fatima dicebatur, & nupſit Alij Abentalep, qui ſcriptor fuerat Mahometi, & poſt Mahomet, quartus regnauit, annis quatuor, & diebus octo, & ab iſto & Fatima duæ domus concertantium proceſſerunt, & poſt Mahomet Abenallabeci, ciſmarini ab Africano Imperio diſceſſerunt, & ſedem regni Cordubæ ſtatuerunt: deinde

Corduba regia Arabum.

particularibus dominijs excidia patrauerunt, vſque ad tempora Almorauidum, qui ſibi Hiſpanias ſubiecerunt, & fuit Monarchiæ vnitas reſtituta. Sed & Almoades tam ab Africa, quam ab Hiſpanijs Almorauides eiecerunt, & ſibi regnum totaliter ſubiecerunt, vſque ad tempora regis Fernandi, ſub quo Abenfut Almoades ab Hiſpanijs effugauit, & fere monarchiam obtinuit citra mare. Vnus autem Abderramen Abenmeya, qui Abderramen Adahal poſtea fuit dictus, clanculo in Hiſpanias ciſfretauit, & miſit quendam de clientulis, vt voluntates omnium exploraret, & inuenit quamplurimos Abderramen beneplacito inclinatos: quod cum ad Abderramen notitiam perueniſſet, ſtatim ad Hiſpanias cisfretauit, & continuo Malaca, Aſſidona, & Hiſpalis eius dominio ſe dederunt; & Hiſpalim fere de omnibus Hiſpaniæ partibus aduenerunt, eius dominio ſe ſpondentes, & inde exercitu congregato proceſſit contra Iuceph Alaci, qui Cordubæ erat pugnaturus, & prælio inito fugit Iuceph ad præſidium Toletanum, & Abderramen interim Veiam obſedit. Tunc Iuceph furtim ingreſſus eſt præſidium Cordubenſe, & inde dominas tres educens in Granatæ confugio ſe recepit, quem Abderramen inſecutus tandem in deditionem eum recepit, & cum Abderramen Cordubam inde venit, ſed culpæ conſcius, ſibi timens, Emeritam adijt fugitiuus: vbi fere viginti millibus hominum congregatis, terram Abderramen cœpit vaſtationibus laceſſere, & dum incurſibus deſeuiret, bellatores de Hiſpali, & eius partibus venientes continuo fugauerunt, & ipſe credens Toleti, vt in præſidio liberari, à quibus vitam ſperauerat, eſt occiſus, & incontinenti Abderramen

22 Abderramen.

dominio ſe dederunt, & tunc regno in Hiſpanijs confirmato Amiramomeni ſtatuit ſe

vocare,

CAPVT XVII.

De Alulith pulchro & Abulcatar & Thobam.

ANNO *Arabum centeſimo vigeſimo quinto Africani & Arabes concordi-* Alulith
ter conſenſerunt, vt Alulith Pulcher filius Izit, ſobrinus Hyſcam, in eius ſolio Chalifa.
locaretur, qui regnauit annis duobus: nec mora Doran rebellia ſuadente
omnis Hiſpania conturbatur. Anno primo Alulith Abulcatar mittitur in Hiſpa- 18 Abul-
niam ad iuſſa principalia exequenda, qui veniens extinxit ſcandala & ſedauit: & catar.
ſollicite commiſſam patriam gubernauit, & omnes ſuperbos Hiſpaniæ, ſub ſpecie
exercitus in Africam deſtinauit. Sed Hiſpani Arabes per Zimaël virum gentis ſuæ
auctoritate præditum Abulcatar, à regni ſolio remouerunt; cumque congredi voluiſ-
ſent, Zimaël, cælatam poſuit in occulto, & dum Abulcatar fugientem ſequeretur
Zimaëlem, incidit in cælatam, & hi qui cum eo erant fuerant Zimaëli coniuratione
clandeſtina obligati. Cumque eum in periculo reliquiſſent, victus ſuccubuit, & oc-
ciſus, & Toban qui valida adiutoria præbuerat Zimaëli, ad regni ſolium ſublima- 19 Toban.
tur Iſte diuerſa prælia attentauit, ad quæ ſe & ſuos infeliciter præparauit, demum
dura internecione ſuccubuit cum multitudine occiſorum. Alulith autem defun-
cto, omnes homines patriæ, Ibrahem fratrem eius in Amiramomeninum, & domi- Ibrahem
num receperunt, anno Arabum centeſimo vigeſimo ſeptimo. Sed Maruan vnus ex Chalifa.
Arabibus in ſcandalum ſuſcitatus, dum eum cum paucis in palatio reperiſſet, gla-
dio interfecit; ſicq́ rei huius cauſa inteſtinum diſſidium ſuſcitatur, & quinquennio
perdurauit, Azali quodam Arabe diſſenſionis ſcandalum procurante. Anno Arabum Maruan
centeſimo vigeſimo octauo, Maruan ſecundo, qui cum Ibrahem regnauerat duo- Chalifa.
bus annis, Thoaba in Hiſpanijs præfecit regnans, anno vno; hic fuit vir belliger, &
magni generis, ſed annus vnus vitam eius & regnum finiuit. Quo defuncto ab omni 20 Thoa-ba.
ſenatu palatij Arabum Iuceph in Hiſpaniam mittitur ad regni regimen ſublimatus, 21 Iuceph.
Anno Arabum centeſimo vigeſimo nono, ſeu incipiente trigeſimo, Maruan vero
tertio, Iuceph vt ſenior, & longæuus, ad regimen Hiſpaniæ ſublimatur, cui non poſt
multos dies diuerſa rebellia Arabes per Hiſpaniam molientes plurimos occiderunt.
Iſte ad ſuggeſtionem reſidui populi qui mortem euaſerant deſcriptionem publici co-
dicis innouauit, & quos de Chriſtianis vectigalibus depreſſerat gladius vaſtato-
rum à fiſci codice demerentur. Hic licet petulcus tamen ſollicite rexit regnum.
Sexto anno regni iſtius hora prima, ſecunda, & tertia, omnes Cordubæ habitantes, Tres ſoles viſi.
tres ſoles lucis mirificæ conſpexerunt, & quaſi pſallentes cum facibus igneis
& Smaragdineis prædicebant, ex quorum ortu Angli
deuaſtantes Hiſpaniæ ſines nutu Dei fame
intolerabili affecerunt.

CAPVT

CAPVT XVI.

De inſolentijs Hiſcam, & infelicitate eius, & de Belgi, & morte Abdelmelic.

IGITVR Hiſcam iniquitatem, & rabiem diu conceptam & cupiditatis termino relaxato cœpit in ſuos plus debito debacchari, & inſolentius ſe habere; vnde & gens ſuæ ſubdita poteſtati in bellum proſilijt inteſtinum, nam & illa vaſta ſolitudo, vnde Arabia oritur, & Occidentalis plaga, & ea quæ ad meridiem extat zona, impietatem iudicum non ferentes, ad inuicem colligati, à ſuis ceruicibus iugum Arabum excuſſerunt: ſed vt rumor ad aures Hiſcam peruenit, miſit Cultum cum centum millibus bellatorum, quem præfecit exercitui Orientis, cum quo veniens in Africam ſe recepit, & deſinito conſilio ſtatuerunt, vt Maurorum patrias diſcurſando, & gladio feriendo ad Tingitanum pelagus properarent; ſed vt Maurorum rebellio hoc percepit, pannis circumpendentibus duntaxat pudendis obtectis, nudi proſiliunt à montanis, nigri ſpecie, criſpi crine, albi dentes; cumque ad fluuium qui Maſan dicitur aduenissent, vtroque exercitu ex oppoſito collocato, Mauri tetrum colorem equis pulcrioribus venuſtantes, & albis dentibus ſubridendo, aduerſi exercitus multitudinem deterrebant. Vnde & pars Cultum & Arabici equites, & equi Aegyptij, cum ſua & aſcenſorum internecione ſubito terga vertunt, & dum per deuia, & fretoſa curſitant, transfretando abſque retinaculo, vel reparatione virium, multitudo illa deperijt, in eremi vaſtitate: ſicq; omnis illa collectio Orientis & Occidentis per fugam dilapſa vndique diſſipatur, dum dux exercitus, Cultus nomine, cum ſocijs territus iugulatur, & pars vna fugientium perſequentium gladio perimitur, & pars alia vagabunda per viam, qua venerat, redire cogitans trucidatur, & tertia pars quo deuenerit ignoratur. Exercitus itaque rebellantium habebat ſuper ſe ducem Belgi Abenben, & tribus annis regnauit, homo magni generis, & armis exercitatus. Iſte in Hiſpanias, proh dolor, cisfretauit, cumque præſenſiſſet Abdelmelic, de quo dixeram, iuit vt portum nauibus impediret, ſed vbi Mauri Hiſpaniæ cognouerunt, Belgi volentes auxiliari contra Abdelmelic, ad prælium conuenerunt, & in tres partes diuiſi, vnam mittunt contra Toletum, aliam Cordubam, vt Abdelmelic interficerent in eadem, tertiam ad portum dirigunt Septitanum, vt reciperent nauigantes, quos Belgi in Hiſpaniam deſtinabat, vel ſi forte de Arabibus qui è prælio euaſerant, inuenirent, in eos acriter deſæuirent. Sed Abdelmelic contra procedens partem illam quæ Toletum per viginti ſex dies obſederat, exſtinctiuo gladio diſſecauit: aliam partem per Almuzahor Arabem, licet cum magna exercitus internecione, enſe belligero refrenauit, & pars iſta ad partem aliam declinauit, quæ ad portam iuerat: tertiam partem ſimili excidio diſſipauit. Tunc Abdelmelic de tantis ſucceſſibus glorioſus, epiſtolari alloquio Belgi monuit, vt in priſtinam inſulam ſe reciperet: Belgi autem audiens, indignanter miſit Abderramen principem militiæ, vt coërceat obſiſtentem, qui Cordubam veniens penetrauit ciuitatem, & Abdelmelic captum grauibus iudicijs & ſudibus arundinum cruciatum, demum gladio interfecit: & tanta in Oriente & Occidente ab vtriſque prælia ſunt peracta, quod vix lingua ſufficit enarrare.

CAPVT

CAPVT XV.

De Abdelmelic & Ocha.

ANNO Arabum centeſimo decimo ſexto, Hiſcam Amiramomeni miſit quen-
dam Abdelmelic nomine de nobili genere, qui dum in Hiſpaniam per- 15 Abdel-melic.
ueniſſet, poſt tot clades & pericula, inuenit eam opulentiæ non oblitam,
& bonis omnibus abundantem, & quaſi malogranatum auguſtalibus delicijs efflo-
rentem. Ipſe autem quatuor annis regnans qui diſpenſator eſſe debuerat, inuentus
eſt diſſipator diſcolus & petulans, & proſperitatem patriæ reputans, inopinam fla-
grantis petulantiæ malitiam propalauit, & patriæ iudices blandiendo, pro iure
iniurias, pro pace angarias, pro regimine nocua cœpit in Hiſpania exercere, vt
rediuiuæ plagæ anguſtias reparatas mordaci tyrannide renouaret, nec aliquid vti-
le, aliquid ſtrenuum exercuit in patriæ vaſtatores. Vnde cum relatione ſummi
principis accepiſſet, vt Francorum inſultibus obuiaret, volens iuga Pyrenæa pene-
trare, multis ſuorum perditis in planis Celtiberiæ refugus ſe recepit: vox enim
Chriſtianorum quæ ad aures Domini aſcendebat, contra tyrannum diuini iudicij
ſententiam impetrauit, moxq́ue Amiramomeni remouetur edicto, & ſucceſſor ei
mittitur Aucupa, ſiue Ocha, anno Arabum centeſimo decimo nono, Hiſcam vero, 16 Aucu-pa.
anno decimoquinto, & quinque annis regnauit. Hic poteſtate præcelſa, genealo-
gia, & legis ſuæ cuſtodia ab omnibus timebatur, & Abdelmelic, qui ante eum
regnauerat, vinculis alligauit, iudices & præpoſitos, quos ille inſtituerat, condemna-
uit, ſectæ ſuæ ceremonias cogebat Arabes exacte ſeruare, & tributa ardua exige-
bat, fiſcum diuerſis occaſionibus augmentauit, & peruerſos Hiſpaniæ, & diuerſis
vitijs implicatos, ratibus impoſitos coëgit ab Hiſpania exulare; neminem niſi per
iuſtitiam legis propriæ condemnauit; expeditionem Francorum cum multitudine
exercitus attentauit; deinde ad Cæſarauguſtam claſſe peruenit, vbi recepit epiſto-
las à partibus Africanis, quod Mauri Hiſpaniæ ei reſiſtere intentabant, quibus
perlectis, quanta potuit velocitate Cordubam remeauit, & in tranſductiuis pro-
montorijs ſe recepit, ibique naues ab Africa præſtolatur, quibus receptis in Afri-
cam transfretauit, & aſſumptis auxilijs continuo cisfretauit, & contradictores bi-
farios, & rebelles quos reperit interfecit, ſicq́ue omnia diſponendo, ſedi propriæ
inclytus redonatur, qui poſt paululum peracto quinquennio, infirmitate correptus
Abdelmelic, quem raptum tenebat, conſenſu omnium reſtituit in regni 17 Abdel-melic.
ſedem, infirmitate eius vitalia penetrante vitam finiuit, & regnauit
ſecundo Abdelmelic, anno Arabum centeſimo
vigeſimo quarto, Hiſcam
vigeſimo.

rendam, quæ ſimul cum oppido Cerritaniæ fuit capta. Viri autem exercitus caput Muniz præcipitio iam colliſum cæde ſecunda detruncant, & cum filia Eudonis regi ſuo læti præſentant. Abderramen autem de rebellium interitu iucundatus, eius vxorem, cum eſſet pulcherrima, ſummo Regi trans maria honorifice deſtinauit. Tunc Abderramen victoriæ gloriam proſequi non deſiſtens, cum videret terram ſuam multitudine eſſe repletam, fretoſa diſſecans, & montana procalcans, Rhodanum etiam diſſulcauit: verum cum Arelatum in multitudine exercitus obſediſſet, inferioris fortunæ Gallici ſunt iuuenti, nam fugati periculo ſe vouentes ſequaci victoria ſunt præuenti, quorum cadauera vorax Rhodanus occultauit, & terra ſuſcipiens reuelauit, & eorum tumuli adhuc hodie in Arelatenſi cœmiterio oſtenduntur.

CAPVT XIV.

De morte Abderramen, & Fuga ſuorum, & Carolo Martello.

ABDERRAMEN *autem lætus victoria, elatus potentia, ratus eſt Francorum patrias deuaſtare; cumque amnes Garumnæ, & Dordoniæ pertranſiſſet, Eudonem, de quo diximus, inuenit ad prælium præparatum, ſed infelicitate præterita comitatus, in fugam dilabitur fugitiuus, & tot ibi de eius exercitu ceciderunt, quod eius numerus omni humanæ ſcientiæ occultatur. Sed cum Deus concluſerit oſtijs mare, & ei dixerit, hucuſque venies, & vndas fluctuum hic confringes, Abderramen non à Deo, ſed à ſua potentia æſtimans prouenire, propoſuit interiorem Galliam penetrare, & Eudonem ducem perſequi non deſiſtens, per Petragoneam, & Sanctoniam & Pictauiam ciuitates, oppida & Eccleſias deuaſtando, & igne continuo conſumendo, etiam Turonis ciuitatem, Eccleſiam & palatia vaſtatione, & incendio ſimili diruit, & conſumpſit. Eudo autem, de quo diximus, ad Conſulem Franciæ, & Germaniæ Carolum, virum belligerum, & rei militaris expertum fugit, infelicitatis Francorum excidia relaturus. Carolus autem dictus Martellus, Germanos & Gepidas ſecum ducens cum Francis qui remanſerant, Abderramen ſe obtulit deuaſtanti: cumq́ per ſeptem dies bellis particularibus ſeſe impeterent, demum diſpoſitis aciebus generali prælio dimicantes alternis cædibus ſe læſerunt; ſed gens Auſtriæ membrorum præeminentia valida, & gens Germana corde & corpore præſtantiſſima, quaſi in ictu oculi manu ferrea, & pectore arduo Arabes extinxerunt; & ipſum gladio peremerunt, ſicq́ nocte prælium dirimente ad caſtra ſua exercitus redierunt: mane autem diluculo apparente viderunt Germani Arabum tentoria, vt heri fuerant ordinata, & putauerunt Arabes velle prælium reſtaurare, & cum exploratoris officio vacua percepiſſent, iuerunt ad ſpolia, & manubia diuidenda, & verentes ne forte Arabes in ſtratis, vel ſemitis inſidias procurarent, Germani, & Franci in patrias redierunt: Arabes autem, qui euaſerant, per compendia ad Galliam Gothicam reuerſi ſunt.*

*Hic fuit vir leuitate plenus, & vacuus grauitate, præ paucitate autem temporis nil
dignum memoria legitur peregiſſe: iſto à regno repulſo Hiſcam Amiramomeni
Yemen fil. Abinazæ ad regimen Hiſpaniæ deſtinauit, anno regni Arabum centeſi-* 10 Yemen.
*mo vndecimo, Hiſcam vero ſexto. Hic quinque menſibus Hiſpanias gubernauit, poſt
quos vitam finiuit, & miſſus fuit alius Autuman nomine, hic per quatuor menſis* 11 Autuman.
rexit terram; poſt quem Hiſcam ſubſtituit, alium nomine Alhaytam filium Obeit, 12 Alhaytam.
*qui veniens in Hiſpaniam ſigillum, & auctoritatem principis quam deferebat, pa-
tenter, & ſtrenue demonſtrauit, & per decem menſes turbidus terram rexit, & in-
tellexit aliquos de Arabibus in depoſitionem eius colloquio clandeſtino conſpira-
re: vnde & eos capiens conſpirationis propoſitum flagellis exterſit, & demum iuſ-
ſus ab æmulis tranſmarinis quos pœnis afflixerat, capitibus detruncauit. Inter quos
Zath Sarracenum ſanguine nobilem, facundia clarum, diuerſis rebus & diui-
tijs opulentum, pœna afflictum, flagris illuſum, colaphis cæſum, inhumaniter
flagellauit.*

CAPVT XIII.

De Zath & Abdalla, & Abderramen, & eius victorijs.

ZATH *autem manus eius euadens ad petitionem gentis, eorum quorum
ſanguinem effuderat inhumane, Amiramomeni ſe conſpectibus præſenta-
uit: & cum eo Mahimen mittitur Sarracenus cum relatione auctoritatis
abſconſa, vt abſque cunctatione aliqua Abderramen, Alhaytam eiecto, ad regni re-
gimen ſubleuetur. Sed cum Mahimen Cordubam perueniſſet, Abderramen non po-
tuit inuenire, & ſtatim Mahimen Alhaytam captum carceri mancipauit, nec mo-
ra fortiter flagellatum, turpiter iudicatum, capite decaluatum, poſt terga manibus
colligatum, catenis ferreis alligatum, ab aſino deportatum, per ciuitatem attractum,
tantis ludibrijs reſeruatum, iterum carcerali cuſtodiæ mancipauit, & ibi vitam
finiuit; poſt quem regnauit Mahomet Abenabdalla duobus menſibus, quibus com-* 13 Mahomet Abenabdalla.
pletis Abderramen inuenitur.

Anno Imperij Arabum centeſimo decimo tertio, Hiſcam autem nono, Abderra- 14 Abderramen.
*men vir belliger ad poteſtatem eligitur Hiſpanorum, & regnauit fere tribus annis.
Cumq; de animoſitate, & gloria ſuperbiret, vnus ex Mauris Muniz nomine au-
diens ſuos temeritate iudicium indebite aggrauari, pacem cum Francis illico procu-
rauit, & rebellionem aduerſus Arabes præparauit, & cum eſſet in prælijs expedi-
tus, multi eius deſiderio paruerunt; vnde & fuit ſtatus palatij conturbatus, & non
multis diebus interpoſitis, Abderramen expeditionem agitans rebellem inſequi-
tur, conturbatus, & in Cerritaniæ oppido concluſit obſeſſum. Hic multorum Chri-
ſtianorum effuderat ſanguinem innocentem, & Anambaldum Epiſcopum illu-
ſtrem, virum floridæ iuuentutis incendio concremauit, & ſic Sanctorum ſanguine
crapulatus, ſiti meruit laborare. Nam quamuis oppidum Cerritaniæ affluentis aquæ
abundantia rigaretur, Muniz vndique circumcluſus ſitis ardore præuentus, non in-
uenit quo aufugeret moriturus, ſed vt manus euaderet perſequentium, deſperatam
animam morti offert, & dum per anfractus rupium conaretur aufugere, manus per-
ſequentium non effugit, nam dum in ſciſſuris petrarum latebras quærebat, præ-
cipitio animam exhalauit, ne viuus odioſo principi traderetur. Nuper etiam
Eudo propoſitus Gallicorum huic Muniz filiam ſuam cauſa fœderis in coniugio copu-
lauit, & ad ſuos libitus tradidit inclinandam, ob perſecutionem Arabum diffe-*

rendam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

tamen furtiuis obreptionibus nonnullas eorum ciuitates, & oppida ſtimulauit, & pro huiuſmodi infeſtationibus Gallicorum ſcilicet, Chriſtianis vectigalia duplicauit. Cumque honoris faſcibus in Hiſpanijs triumpharet, poſtremo per ſe expeditionem ingeminat contra Francos, & incurſionem in eos, aſſumpta audacia, meditatur. Sed

Obitus. cum cœpiſſet cum exercitu proficiſci, propria morte vitam finiuit: ipſe autem Ambiza in vltimo conſtitutus quendam qui Odra dicebatur, conſulem patriæ ſibi commiſſæ, & principem exercitus repedantis propria voluntate ordinauit. Sed Arabes in continenti Amiramomeni Ambizæ obitum nuntiarunt, & omnem pariter ſucceſſionem: Izit autem in continenti miſit eis quendam, qui Iahya dicebatur, & erat filius Zulemæ, anno regni Arabum centeſimo ſeptimo, & fuit terribilis poteſtator, & regnauit duobus annis & dimidio, homo acris ingenij, crudelis dominij, tamen iuſtitiæ intendebat, nam Arabes ſiue Mauros, qui res pacificas abſtulerant Christianis, coëgit debite reſtaurare.

Capvt Dvodecimvm.

De Regno Hiſcam.

Hvivs temporibus Izit quarto regni ſui anno completo, vitam finiuit, & fratrem ſuum Hiſcam nomine inſtituit ſucceſſorem, tali pacto, vt filius eius proprij ſeminis, Abulit nomine, fratri ſuccederet in honorem. Hiſcam autem in ſuæ primordijs poteſtatis, anno regni Arabum centeſimo ſeptimo ſatis modeſtum, & pacificum ſe oſtendit, & regnauit annis viginti & vno. In Romania & in partibus Orientis proſpere multa geſſit, non præſentialiter, ſed per duces terra & pelago deſtinatos, & in Occidentis partibus nil egit præclarum. Demum tanta cupiditate fuit illectus, vt de nullo niſi de collectione pecuniæ cogitaret, adeo vt omnes reges qui eum præceſſerant, præcelleret in diuitijs congregatis; verum quia emunctionis iniurias non poterant tolerare, multæ prouinciæ ſibi ſubditæ vota ſua ab eius propoſito fere per annos quatuor retraxerunt, ſtrage plurima ſubſequente, nec diſceſſum huiuſmodi potuit reformare: Prouinciæ autem eius dominio ſubditæ, & ſecta Mahometi inquinatæ, neceſſe eſt vt proprijs nominibus exprimantur, videlicet

Regna Saracenis ſubiecta. Iconia, cuius metropolis Iconium; Lyſtria, cuius metropolis Lyſtris, Alapia cuius metropolis ciuitas eiuſdem nominis; Chaldæa cuius metropolis Babylon deſtructa: Aſſyria, cuius metropolis Niniue: Medea, cuius metropolis Hecbatanis: Hyrcania, cuius metropolis Antiolos: Perſis, cuius metropolis Suſa: Meſopotamia, cuius metropolis Aram, ſiue Sarra: Syria ſuperior, cuius metropolis Damaſcus: Celeſyria, ſiue Phœnicia, cuius metropolis Tyrus: Syria inferior, cuius metropolis Antiochia: Iudæa, cuius metropolis Hieruſalem: Aegyptus, cuius metropolis Alexandria: Arabia maior, cuius metropolis Baldac: Aethiopia, cuius metropolis Nadauer: Africa cuius metropolis Carthago: Hiſpania cuius metropolis Toletum. Has omnes prouincias ſubiugauit ſecta & gladius Mahometi. Aliquando etiam Siciliam cuius metropolis Panormum, & Calabriam, cuius antiqua Metropolis Rhegium, & partem Apuliæ, & Galliam Gothicam, cuius metropolis Narbona, & Vaſconias cuius metropolis Auxis, & Burdigaliam ſuæ potentiæ ſubiugauit.

9 Odoyſa. Anno itaque regni Arabum centeſimo vndecimo, Hiſcam vero ſexto, ſuſcepit regnum Arabum in Hiſpanijs Odoyſa Alcayci auctoritate, à duce Africano recepta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

emunctos vſque ad exinanitionem extremæ virtutis, tyrannide coarctauit. Arabes
autem qui fuerant primæ vaſtationi, carceris ergaſtulo, & ciliciorum aſperitate,
& fame & inedia macerauit, adeo vt vermes ſiue pediculi in cilicijs ſcaturirent, &
quæſtionibus eos afflixit, vt theſauros abſconditos reuelarent. Hoc tempore Eclipſis Eclipſis.
ſolis ab hora ſexta vſque ad horam nonam durauit, & ſtellæ, vt in tenebris appare-
bant. Verum quia Izit ob ſanctimoniam ſuæ ſectæ ab omnibus amabatur, & ſanctiſſi-
mus habebatur, Omar frater eius eum in tutelam regni adſciuit: Omar autem prædi-
tus benignitate nimia, à prælijs, quantum poterat, abſtinebat. Tantæ enim dulcedi-
nis & patientiæ fuit in regno, vt tantus honor ei exhiberetur, & tantæ laudis præ-
conio efflореret: quod non ſolum à ſuis, ſed etiam ab exteris præ cunctis principibus
amaretur. Tanta etiam ſanctimonia ei adſcribitur, quanta nunquam vlli Arabum
fama veridica recognouit, qui & princeps paucorum dierum vitam finiuit.

CAPVT VNDECIMVM.

De Izit & Izit, & Obſidione Toloſæ, & principatu Ambizæ.

OMAR *mortuo Izit regni gubernacula cepit ſolus; tunc quidam alius Izit* Izit Chalifa.
nomine, qui de genere ſuo erat, & apud Perſas tutelam gerebat, rebellionem
molitus, bella ciuilia procurauit. Sed Izit miſit quendam Muzillima nomine
cum infinito exercitu, vt rebellionis iniuriam edomaret, & in campis Babylonicis,
ſupra Tigrim rebellantium turba dilabitur fuga magna, & auctor ſceleris compre-
henſus veniæ reſeruatur. Tunc etiam in occidentis partibus multa illi proſpera
prouenerunt, nam Zama, qui tribus annis ducatum tenuit in Hiſpanijs, proprio ſtylo 5 Zama.
deſcripſit vectigalia Hiſpanorum, & quod prius indiuiſum ab Arabibus habebatur,
ipſe partem reliquit militibus diuidendam, partem fiſco de mobilibus, & immobi-
libus aſſignauit, & Galliam Narbonenſem diuiſione ſimili ordinauit, & Francorum
gentem bellis frequentibus ſtimulauit, & Narbonæ ob tuitionem patriæ electos mi-
lites collocauit. Ipſe autem bellis plurimis Toloſam veniens, obſidionis ambitu cir- Toloſa
cuiuit, & cæpit eam varijs machinis impugnare. Gens autem Francorum cum Eudo- obſidetur.
ne exercitus ſui duce in obſeſſorum auxilium ſuperuenit. Cumq́ue vterque exercitus
cæpiſſet acriter dimicare, Franci Zamam ducem Arabum cum parte multitudinis
peremerunt: reliqui, obſidione relicta, ſe fugæ patrocinio commiſerunt, & qui euaſe-
rant, Abderramen ſibi principem elegerunt, donec principalia iuſſa venirent. Per
idem tempus Frodoarius Auxitanæ ſedis Epiſcopus, & Vrbanus Toletanæ ſedis, Vete-
ranus Melodius & Euancius eiuſdem Toletanæ ſedis Archidiaconus, doctrina, ſapien-
tia, ſpe, caritate, fide & ſanctitate ad confirmandam captiuam Dei Eccleſiam clari
habentur. Izit autem miſit præfectum in Hiſpanias Azam filium Melich, & præcepit 6 Azam.
ei, vt ciuitates, oppida, & caſtella, quæ per vim Arabes expugnauerant, ſubijceret ſub
tributo, videlicet vt quintam partem omnium prouentuum fiſco regio ſoluerent
annuatim: quæ verò ſponte ſe reddiderant, decimum tantum ſoluerent pro tributo,
& hi & illi in ſuis poſſeſſionibus liberi remanerent. Iſte Azam pontem Cordubæ
fecit fieri, anno Imperij Arabum centeſimo ſecundo. Azam cum duobus annis &
dimidio in Hiſpanijs præfuiſſet, & à vaſtatione Taraſone rediret, fuit à ſuis pro-
ditionaliter interfectus, & Izit Amiramomeni præfecit Hiſpaniæ quendam qui di-
cebatur Ambiza anno regni Arabum centeſimo tertio, & quatuor annis & dimidio 7 Ambiza.
principatum Hiſpaniæ apte rexit, & gentes Francorum prælia meditando ſæpius
intentauit, & per directos Satrapas in ſequendo, infeliciter decertauit, nihilominus

tamen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

muit, & regni abſtulit dignitatem, & conſtituit vectigalia. Anno Imperij Vlit quarto, Muza Abennocayr princeps militiæ Vlit regis, miſit Tharic Abenzarca, cum exercitu citra mare, qui & Rodericum vltimum regem Gothorum bello fugauit, & Hiſpanias ſubiugauit. Demum Muza veniens in Hiſpaniam ciuitates plurimas occupauit, & infinitas diuitias congregauit, inter quas menſam lapideam, coloris viridis, immenſæ magnitudinis, adinuenit, quæ habebat trecentos ſexaginta quinque pedes, & menſa & pedes ex vno lapide erant. Hæc menſa dicitur inuenta in villa quadam, quæ Arabicè dicitur مدينة المايدة Medinat almeyda*: Latinè autem interpretatur* ciuitas menſæ*: & erat iuxta montem qui adhuc hodie dicitur, Gibel Zuleman, & imminet burgo ſancti Iuſti: hanc Tharic cum multis alijs diuitijs dedit Muzæ. Muza itaque Tharic, & Mogeit Hiſpanias deuaſtantibus, ab Hiſpanijs reuocantur, præcepto Vlit. Cumq́; oporteret eos ad edictum principis feſtinare, Muſa dimiſit filium ſuum Abdulazis, principem citra mare, qui apud Hiſpalim conſtituit ſedem ſuam, & fertur vxorem regis Roderici nomine Egibonem ſibi in coniugem aſſumpſiſſe, & ab vxore ſuaſus, more regum Gothorum, ſibi impoſuit diadema; vnde & Arabes Chriſtianum putantes, conſilio Ayub Aben Halib, dum in oratione perſiſteret, occiderunt. Regnauerat autem tribus annis, & Ayub, eo quod erat in ſecta Mahometi prudentiſſimus, in regni ſolio ſubrogarunt, & ab iſto dicitur Calatayub fuiſſe ædificata, & iſte curiam Arabum ab Hiſpali tranſtulit, & Cordubæ inſtaurauit.*

Sarraceni Hiſpaniam occupant.

Primus Sarracenorum in Hiſpania Rex Muza.

Secundus Abdulazis.

Tertius Ayub.

Capvt Decimvm.

De morte Muzæ & Vlit, & regno Zulemæ.

MVZA *autem cum Tharic, & Mogeit, ducens ſecum infinitam pecuniam, & ex Chriſtianis triginta millia captiuorum, & menſam viridem, & plurimos lapides pretioſos, peruenit in Syriam ad regem, vbi Vlit tunc temporis reſidebat. Sed Tharic, qui odium conceperat contra Muzam, præuenit Muzam & ſe regis conſpectui præſentauit, accuſans Muzam eo quod de diuitijs Hiſpaniæ plurima occultaret, & modica deferebat. Cumq́; Muza ſe regis conſpectui præſentaſſet, male receptus cum ignominia eſt eiectus priuatus potentia & honore. Demum condemnatus in mille millibus, & in decies centum millibus ſolidorum, & dolore vario circumſeptus, vitam finiuit, anno Arabum nonageſimo ſeptimo. Et quia Ayub, de quo diximus, Muzam conſanguinitate aliqua attingebat, Amiramomeni fecit eum à regno Hiſpaniæ remoueri, & Alabor filium Abderramen in regno Hiſpaniæ ſubrogauit: qui duos annos & nouem menſes in regno expleuit. Vlit autem omnia proſpere gerens, receptis copijs vniuerſarum gentium, & diuitijs, quas gens miſera, vomuerat Hiſpanorum, vitæ termino conſummato, cum regnaſſet annis vndecim, vitam finiuit. Mortuo Vlit Zulema frater eius ſucceſſit in regno, anno Arabum nonageſimo octauo, & tribus annis regnauit. Hic miſſo exercitu Arabum, Romaniam grauiter deuaſtauit. Pergamum antiquiſſimam & florentiſſimam minoris Aſiæ ciuitatem, vltrici incendio concremauit. Miſit & Alabor quem Hiſpaniæ præfecerat, vt Narbonenſem Galliam deuaſtaret, & citeriorem Hiſpaniam, in qua Chriſtiani aliqui rebellauerant ſubiugaret, qui & prædictam Galliam, & vtramque Hiſpaniam, vi fraude, & deditione receptans, vectigali ſubdidit ſeruituti. Zulema autem filios Abdemelic nepotes ſuos, filios Vlit ſcilicet, Omar & Izit, ſibi ad regni regimen ſociauit. Inter hæc Alabor Cordubam attentauit, & Chriſtianos ibidem degentes,*

Quartus Alabor.

Zulema Chalifa.

Pergamus incenditur.

Corduba capitur.

emunctos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

CAPVT OCTAVVM.

De Izit & Maula & Abdelmelic filio eius & victorijs eorum.

ANNO *Imperij Arabum ſexageſimo primo, Izit natus Moabiæ obtinuit patris regnum, & regnauit iucundiſſime tribus annis. Hic ſubdidit ſectæ ſuæ vicinas vndique nationes, eoque cunctis gratiſſimus habebatur; nunquam enim, vt moris eſt hominum, regalis faſtigij gloriam appetiuit; ſed ciuiliter cum omnibus conuiuebat, & expleto regni triennio vitam finiuit, & reliquit Maulam filium ſucceſſorem, anno imperij Arabum ſexageſimo ſecundo. Hic paternis moribus ſimilis, cum ad regni faſtigium perueniſſet, tertiam partem tributi omnibus condonauit: qui anno dimidio in regno expleto vitam finiuit. Poſt cuius mortem exercitus Arabum fere per quatuor annos bifarie fuerunt diuiſi, & innumerabiles cædes Arabibus prouenerunt: alij enim Maldan, alij Abdallam ſequebantur, ſed Maldan Conſtantino Cæſari mille ſolidos auri probati, & variam ſupellectilem annis ſingulis impendebat, vt ei adiutor fieret, aut ſaltem non impediret: & quæ Arabes à Romanis euicerant, fuit præteritorum temporum captiuitas relaxata. Hoc tempore Eruigius præficitur regno Gothorum. Cumque inter Maldan, & Abdallam longa concertatio incidiſſet, tandem Abdalla, qui fuerat princeps militiæ regis Moabiæ, & multis diuitijs, quas ab Africa tulerat, abundaret, eiecto Maldan ſolus obtinuit principatum: anno imperij Arabum ſexageſimo ſexto: & quatuor annis regnauit. Poſt quos Abdelmelic iunioris Maulæ filius, contra Abdallam Arabum regnum intentat, & fauore patris ad ſucceſſionem debitam eleuatur, Anno imperij Arabum LXX. regnauit annis XXI. Hic Abdallam æmulum ſuum perſequens, apud Mecham Abrahæ domum, vt ipſi autumant, quæ eſt inter Archas & Sarram Meſopotamiæ, interfecit: poſt quod ſapientiſſime bella ciuilia compreſſit. Huius anno quinto ad regnum Gothorum Ægica ſublimatur, & iterum eius decimo ſexto anno Vitiza in regno ſubſtituitur Ægicæ patri ſuo. Abdelmelic autem conſummatis in regno annis viginti & vno, vitam finiuit.*

Eruigius.

Vitiza.

CAPVT NONVM.

De Vlit.

ANNO *autem Imperij Arabum nonageſimo primo, Vlit filius eius ad regnum Arabum ſublimatur. Huius quinto anno Rodericus ſeditionibus procreatis regnum Gothorum inuaſit. Vlit autem per quatuor annos bella peragens, imperium Arabum mirabiliter dilatauit: erat enim vir magnæ prudentiæ, & in diſponendis exercitibus valde cautus: & quia futurus erat virga furoris Domini, in populos Hiſpaniæ peſtilentes, diuino auxilio ferebatur, vt vicinas gentes ſuo imperio ſubiugaret. Romaniam quoque, & multas prouincias Romanorum, vaſtatione aſſidua conculcauit. Inſulas etiam & fines Indiæ domuit, deuaſtando ciuitates, plurimas, oppida, & caſtella obſedit, & occupauit. In Lybiæ anfractibus omnem maritimam ſubiugauit, in occiduis partibus regnum Gothorum antiqua ſoliditate firmatum obtinuit, & afflixit: quod à tempore Leouegildi per annos centum quadraginta pace continua fuit lætum. Hic per ducem exercitus ſui Muzam Hiſpanias domuit,*

plinæ deſinunt infeſtare. Mahomet itaque fraudibus & incurſibus & infami doctrina corda gentium ſua pertinacia ſolidauit. Annis autem decem expletis, ex quo apud Damaſcum regni ſuſceperat principatum, moritur, & ſepultus eſt in inferno. Æra ſexageſima ſexta, anno Heraclij XVII, & Suintille regis Gothorum VII.

Mahomet moritur.

CAPVT SEPTIMVM.

De Abubacar, & Omar Moabia & eorum prælijs.

Subjugatur Perſis.

MORTVO Mahomet, Abubacar eius gener & contribulis in regni ſolio ſubrogatur. Huius tempore Romani Perſidem reliquerunt, quam Abubacar bellis indeſinentibus occupauit, Æra ſexcenteſima nona, anno Heraclij vigeſimo, anno Arabum decimo quarto. Mortuo Abubacar, Omar in ſolio regni collocatur Arabum, & decem annis regnauit. Hic fuit rigidus & in prælijs valde conſtans: hic obſedit Alexandriam in Ægypto, & captam conſtituit ſub tributo, & totam Ægyptum ditioni ſuæ, & ſectæ ſubdidit Mahometi: & tam de partibus Orientis, quam de partibus Africanis triumphum victoriæ reportauit. Sed dum quodam die orationi inſtaret, à quodam ſuo clientulo fuit interfectus. Poſt mortem Omar, Autuman ſucceſſit in regno, & regnauit annis duodecim. Hic Libim, Marmorichim, Pentapolin, Gazamam, & Æthiopiam, quæ ſupra Ægyptum plagis adiacerent, Sarracenorum ſectæ, & ſuæ ſubdidit ditioni. Plurimas etiam ciuitates Perſarum, quas Omar non potuit obtinere, obtinuit, & poſuit ſub tributo, demum à ſuis eſt interfectus. Mortuo Autuman Moabia, qui & Maula, ſucceſſit in regno, anno trigeſimo quinto Arabum, & regnauit annis viginti quinque. Sed quinque annis, quia regnum eius turbatio variauit, contra ſuos prælia multa geſſit: poſt quinquennium ſuis ſedatis, feliciter regnum rexit. Sed aduerſus eum Conſtans Auguſtus, pluſquam mille naues aggregans, infeliciter transfretauit. Cum enim bellatorum diſcrimina inchoaſſent, Moabia præcedente quodam Abdali nomine, qui in exercitum Arabum principatum militiæ tunc tenebat, ceperunt acriter decertare, ſed victus Auguſtus, vix cum paucis per æquor aufugiens, læſus euaſit, & plures de ſuis captiuitate & gladio ceciderunt: & Moabiæ, & Abdallæ nomen, & gloria accreuerunt. Abdalla autem volens victoriam ampliare, Tripolim Ægypti venit, & eam & Cidanis ſuæ victoriæ ſubiugauit: & poſt deſolationes plurimas, diuerſis patrijs ſubiugatis, multis prouincijs domitis, & vaſtatis, & cateruis plurimis in fide deceptis, Africam attentauit, cum multis phalangibus bellatorum. Cumque ex aduerſo Comes Gregorius adueniſſet, vtrimque fuit prælium inchoatum, ſed pars Afrorum morti & fugæ penitus derelicta, infeliciter eſt deleta, & ſic omnis decor Eccleſiæ Africanæ in Arabes eſt tranſlatus. Abdalla itaque ſpolijs & diuitijs inclytus, cum ſuis cohortibus reuerſus eſt in Ægyptum. Moabia autem peragebat decimum regni annum, qui cum vidiſſet in Africa ſibi proſpera ſucceſiſſe, centum millia bellatorum in obſequium Izit filio ſuo dedit, vt cum eis Conſtantinopolim feſtinaret: qui illam adiens parauit obſidionem, & per totum vernum tempus bellis indeſinentibus infeſtauit: ſed quia vrbis magnificentia obſiſtebat, & fames, & peſtis laborem impugnantium fatigabat, vrbe relicta, oppida plurima occuparunt & adiacentem patriam deuaſtarunt, & onuſti prædis & diuitijs, poſt biennium Damaſcum vrbem regiam redierunt. Poſtca autem partes Orientales bellis indeſinentibus ſuæ ſectæ, & dominio ſubiecerunt: & expletis viginti quinque annis in regno, naturæ debitum ſoluit.

Ægyptus.

Africa.

Conſtantinopolis fruſtra obſidetur.

CAPVT

hic eſt Mahomet. Et interrogabant cum gaudio, eſt iam miſſus? & ipſe inquit: Iam eſt miſſus: & ipſi omnes orabant, vt Deus adderet mihi vitam, tanquam fratri ſuo, & amico. Poſtquam autem tranſieram ſeptem cœlos, Gabriel me propoſuit ante Deum, & mandauit mihi, vt quolibet die dicerem quinquaginta orationes. Ego autem conuerſus ad Moyſen amicum meum optimum, dixi ei, qualiter Deus mihi mandauerat, vt quolibet die dicerem quinquaginta orationes, ſed tot orationes graues eſſent ad dicendum, cum gens conuerſa nouiter non poſſet tantum onus quotidie tolerare. Et Moyſes conuerſus ad Deum obtinuit, vt decem orationes relaxarentur, & iterum à me rogatur, obtinuit alias decem: Et ſic paulatim deſcendens omnes abſtulit præter quinque: quicunque quolibet die quinque orationes fecerit, renumerabitur quaſi pro quinquaginta. Mahomet autem anno ætatis ſuæ quadrageſimo apud Mecham frequentius morabatur, & ibidem prædicta omnia, & multa alia ridicula, & nefanda ſibi dicta à Gabriele Angelo mentiebatur, vt populos quos ad rebellionem concitauerat, ſectæ ſuæ mortis funiculis colligaret: & vt virus ſuæ malitiæ occultaret, prædicabat omnibus vnum Deum. Mecha autem tenebatur cultu plurium idolorum. Cognatio autem Coraxi conuenerunt in domum Abutalib, qui erat patruus Mahometi, conquerentes de eo quod eorum legem, & Deos patrios aboleret: ſed quod ipſe, & ipſi in ſuis ritibus remanerent; & iam Mahomet habebat aliquos de ſuis conſanguineis conniuentes.

CAPVT SEXTVM.

De diſceptatione cum Coraxinis, & de morte eius.

PRAEDICTVS *autem Abutalib conuocauit Mahomet, & alios Coraxinos, ſuper lege, & idolis querelantes, & dixit ei Abutalib: Ecce iſti habent aliqua aduerſum te. Mahomet autem reſpondit ei, ſuſtine me modicum perorare. Tunc ille, non eſt, inquit, Deus alius præter vnum: & recedite ab idolis, quæ hactenus coluiſtis. Tunc, manus manibus collidentes, indignati animis, reſponderunt: cur Deos noſtros vis à patria exſtirpare? Et dixerunt: Iſte homo à propoſito non ceſſabit, ſed maneat in ſua lege, & nos ritus patrios obſeruemus, & tunc ab inuicem receſſerunt. Abutalib autem dixit Mahomet, bona videtur oratio, quam dixiſti. Tunc Mahomet: dic, inquit, verbum, quod prædicaui, & conuertere ad legem meam. Abutalib autem reſpondit ei: libenter facerem, ſed diceret genus noſtrum, quod metu tui aut timore mortis, talia proferebam: nec volo perdere gratiam propinquorum. Ex tunc Mahomet cœpit ſectam ſuam publice prædicare, & ad rebellionem populos concitare, & aliquos ſeducebat, quia vnum Deum tantummodo prædicabat: & mentiens Gabrielem Angelum ad ſe miſſum; quæ deceptis populis prædicabat, dicta ſibi ab Angelo aſſerebat; & frequenter in contemplationem inuiſibilium ſe rapi ſimulans, quaſi deſtitutus ſenſibus, ſe in terram, vt exanimem proſternebat: & ſtulti populi loqui cum Angelo æſtimabant. Demum autem quaſi reſtituto ſpiritu præcepta aliqua proferebat, quæ ſub vno compacta capitulo Zohara appellabat, & per tales Zoharas diſtinguitur liber eius, qui dicitur Alcoranus: in quo tot ignominioſas Zoharas prædicauit, quod pudebit dicere, nedum ſequi: quas tamen viru diabolico debriati, & libidine dulcorati, infelices populi receperunt, & adhuc in ſua perfidia permanent obſtinati; nec legem vitæ & diſci-*

plinæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

alios, ex antiquis, qui inibi conuenerant ad orandum, & obtulerunt Mahometo tria vaſa, vnum lacte, aliud vino, aliud aqua plenum. Et audiuit vocem cælitus dicentem hæc: ſi vas aquæ acceperis, cum tuo populo ſubmergêris; ſi vas vini cum gente tua peribis; ſi vas lactis, tu cum tuo populo dirigêris. Et ipſe accipiens ſcyphum lactis, bibit ex eo. Tunc Gabriel Angelus, inquit, ei: Nunc es directus tu & omnis qui crediderit Legi tuæ. Et oratione facta, cum ab Hieroſolymis receſſiſſet, quod viderat diſcipulis reuelauit, & addidit quæ ſequuntur. Cum vidi, inquit, Abraham, Moyſen, & Ieremiam, oculi corporis dormiebant, ſed cordis oculi vigilabant, & vidi quod Abraham ſimilis erat mihi: Moyſes autem erat rubeus atque criſpus: Ieſus autem Mariæ filius, erat flauus capillis, nec longus, nec paruus, ſed diſpoſitione, & ſtatura media coaptatus, & videbatur aqua ab eius capite proſilire, verumtamen aqua non erat ibi. Addidit etiam in hoc libro: ad primum cælum Gabriel me perduxit, & me in iſto cælo benigne Angeli receperunt, & cum riſu & gaudio reſpexerunt, bene orantes mihi proſpera & iucunda. Vnus ſolus inter Angelos conſiſtebat, qui nec mihi orauit proſpera, nec riſit: cumq́; quæſiſſem ab Angelo quiſnam eſſet, reſpondit: nunquam riſit hic Angelus, nec ridebit, hic eſt Angelus cuſtos ignis: & dixi Angelo; eſt hic Angelus, qui à Deo dicitur nimis dilectus? Et ille reſpondit, Angelus hic eſt ille. Tunc dixi ei, præcipe, inquit, ut oſtendat mihi ignem. Iubente itaque Gabriele, remouit tegimen ollæ ignis; & ignis aſcendens, timui ne omnia quæcunque videram concremaret: & rogaui Gabrielem, vt ignis iterum tegeretur: & ignis rediuit in locum ſuum, & videbatur, vt Sol cum occidit in occaſu: & triſtis Angelus, vt prius fuerat, texit ignem. Similiter cum intraui cælum, inueni hominem venerandum in ſede ſedentem, & oſtendebantur ei animæ omnium mortuorum: & cum videbat animas quæ ſibi non placebant, ab eis intuitum auertebat, imperans eis: peccatrix anima ab infelici corpore exiuiſti: & cum oſtendebatur ei anima, quæ placebat, applaudens animæ inquiebat: ô felix anima à bono corpore exiuiſti: & interrogaui Angelum de viro tantæ excellentiæ, & reuerentiæ, quiſnam eſſet: & Angelus dixit mihi, Adam eſſe, qui bonis ſui generis congaudebat, à malis faciem auertebat, & pœnas peccantium oſtendebat. Vidi in eodem cælo, qui carnes pingues & optimas manducabant, & alios qui poſtpoſitis pinguibus de fœtidis comedebant. Cumq́ue quæſiſſem, iſti homines quinam eſſent, reſpondit Angelus; primi ſunt, qui vxoribus legitimis adhæſerunt: alij qui legitimas non curantes, fœdis commercijs vtentes, mulieribus ſe dederunt. Poſtea duxit me Gabriel ad ſecundum cælum, & inueni ibi Ieſum filium Mariæ, & Hyahyam (quem nos Ioannem dicimus) filium Zachariæ, qui erant conſobrini. Poſtea Gabriel in cælum tertium me induxit, & inueni hominem, cuius forma erat vt plenæ lunæ, & Gabriel dixit mihi: Hic eſt Ioſeph filius Iacob Patriarchæ. Poſtea duxit me in cælum quartum, ibi inueni hominem venerandum; & Gabriel dixit mihi: Hic eſt Aaron, & erat ibi cum eo Idriz, qui cælum aſcendit. Poſt hæc duxit me Gabriel in quintum cælum, & inueni ibi hominem ſenem, & pulcrum, & dixit mihi: hic eſt Aaron filius Abrahæ. Poſtea duxit me in ſextum cælum, & inueni ibi hominem rubeum, & procerum, & dixit: hic eſt Moyſes. Poſtea fecit me aſcendere in ſeptimum cælum, & inueni ibi hominem canum, ſedentem in ſede à parte domus, qui à pluribus Angelis comitabatur, & intrant in ea ſeptuaginta millia Angelorum, & non redeunt vſque ad diem iudicij. Et Angelus dixit mihi: hic eſt Abraham pater veſter. Poſt hoc introduxit me in Paradiſum, & inueni ibi puellam formoſam, quæ multum placuit oculis meis, & interrogaui eam, cuia eſſet, quæ reſpondit: hic ſeruor Zayth filio Hyarith. Et cum deſcendiſſem de paradiſo, nuntiaui hæc Zayth filio Hyarith, qui de meis conſortibus vnus erat. Et in omnibus cælis ad quos aſcenderam, interrogabant Angeli Gabrielem, & ipſe dicebat eis: hic

Iter fabuloſum in cœlum.

Romanorum Imperium prædicare, & clanculis ſuaſionibus populos concitare, oſtendens eis qualiter ſeruitutis amaritudine premerentur, & exinaniti cenſibus, & tributis, paupertate continua vexarentur, & ſola ignauia tenebantur, cum vi & numero poſſent repellere potentiam Romanorum.

CAPVT QVARTVM.

De Victoria Mahometi contra Romanos.

CVMQVE *plurimis taliter ſuaſiſſet, accidit quod Heraclius Imperator mitteret nuntios pro tributis: ſed Mahomet cum ſuis complicibus hoc prænoſcens eis occurrit, & negatis tributis, fultus audacia, interfecit: & ſic aſſumptis viribus interdum furtim, interdum publicè, prout negotium exigebat, Syriam, Arabiam, & Meſopotamiam, fraude potius, quam virtute, ſuo propoſito inclinauit: & adeo ciuitates, & oppida ſtimulauit, vt iugo ſeruitutis abiecto, iam aperte inciperent rebellare. Eiſdem diebus Heraclius ſomniauit, quod mures è terra naſcentes, ſibi extrema veſtium corrodebant: & tunc miſit ampliorem exercitum cum Theodoro fratre ſuo: ſed victi ab exercitu Mahometi ad Heraclium redierunt, ampliorem exercitum collecturi. Tunc Heraclius fratri ſuo Theodoro viſionem murium reuelauit, & reſtaurata multitudine bellatorum, Romanorum exercitus cum Theodoro iuit contra exercitum Mahometi. Sed adeo inualuerat rebellium multitudo, quod Romanæ legiones verentes à facie Mahometi ad Gabatam oppidum ſeceſſerunt, rebellium exercitu ſubſequente, vbi pugnâ & periculo crebeſcente, ſuccubuit exercitus Romanorum, & Theodoro interfecto, cæteri ſtrage & gladio perierunt, præter pauciſſimos, qui fuga & latebris euaſerunt, & ex tunc fuit iugum Imperij Romanorum excuſſum à ceruicibus Sarracenorum.*

CAPVT QVINTVM.

De ſublimatione Mahometi in Regem, & de Iuſſionibus mendaciter excogitatis.

E*T continuo ſuperba victoria eleuati, Damaſcum adeunt nobiliſſimam, & regiam Syriæ ciuitatem, in qua attendentes, quam per eum fuerant adepti libertatem, eum in regem & principem elegerunt, & regni ſolium conceſſerunt. Quo adepto, verens Mahomet ne de populis ſibi ſubiectis, qui Chriſtianis legibus ſubiacebant, Romano Pontifici obedirent, & reconciliati Imperio adhærerent, legem ſtatuit inuenire, qua, quaſi funiculis, peccatorum damnandas animas colligaret, cœpitq́ fabulis deteſtandis ſeducendas animas demulcere. In eius ſecundo libro reperitur inſcriptum, quod Mahomet inſidebat vni beſtiæ, quæ dicitur Alborach, & proponebat pedem poſteriorem ſuper pedem anteriorem, & talibus beſtijs prophetæ conſueuerunt inſidere: & in tali Mahomet Hieruſalem eſt profectus, Et, ut ipſe in libro ſuo mentitur, inuenit ibi Abraham, Moyſen & Ieremiam, & Prophetas alios,*

Damaſcus capitur.

Mahomet Rex eligitur.

Mahomets fabulæ.

Iter Hieroſol.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

Mahomet vxores ducit.

duxit vxorem, quæ Abdiga dicitur, & demum etiam viduam, quæ eum exhibuerat, ſuperduxit, & procedente tempore alias cumulauit. Ita quod octodecim vxorum libidine, imo adulterio, fœdabatur. Prima autem cauſa ſuæ oſtenſionis in Arabia ſic euenit. Eccleſia nobilis apud Mecham inundatione fuit penitus diſſipata, in qua erant formæ argento, & auro & pretioſis lapidibus decoratæ, quam Seniores Mechæ cupientes vnanimiter reparare, nauem regis Aegypti Chriſtiani, qui in Aethiopia Eccleſiam cœperat ædificare, oneratam lignis in Arabiæ littore acceperunt, & ex iſtis lignis deiectam Eccleſiam repararunt, quæ Alcahaba dicebatur. Et cum eſſet Eccleſia conſummata, erat lapis niger angulo apponendus, quem etiam hodie Arabes ob reuerentiam oſculantur. Cumque maiores populi diſſiderent quis conſummationis lapidem adaptaret, vltimo conuenerunt, vt qui primus in porta, quæ Bayſaba dicebatur, appareret, ille lapidem collocaret. Accidit autem Mahomet per portam prius cæteris aduenire, & conſenſerunt vt ipſe eſſet dicti lapidis coaptator, & ipſe extendens chlamidem texit petram, & vocatis ad ſe quatuor de Coraxinis tulerunt lapidem ad ſtructuram, & ipſe vt cæmentarius collocauit, & viderunt omnes, & miraculum reputarunt. Et cum omnes crederent eſſe Prophetam, inquit, quidam. Cum tot ſeniores & viri probabiles in veſtro Concilio habebantur, miror quare hunc ad hoc iuuenem omnibus prætuliſtis, & iurans, & interminans, hic ſine dubio nos diſperdet. E contrario alij reſiſtebant, dicentes à diabolo ſic locutum. Viri autem ſeniores & populus reparatam Eccleſiam iuxta dignitatem priſtinam ornauerunt: & tunc Mahomet ſuaſit eis, vt ſemper verſus illam Eccleſiam adorarent. Erat autem Mahomet annorum triginta quinque. Poſt hæc Mahomet fecit moram per quinquennium apud Mecham, & ibi multis diſſenſionibus cum his qui erant de genere Coraxi, & idola adorabant frequentius concertabat, vnum Deum tantummodo prædicans adorandum. Sed quia illi potentia præminebant, eum à Mecha in Iatrib fugere compulerent.

Lapis niger à Mahomete reponitur.

Mahomet docere incipit.

Capvt Tertivm.

De prædicatione & rebellione Mahometi.

Mahometis fuga.

Post quinque autem annos, cum eſſet annorum quadraginta, Mecham intrauit, & ibi latuit per tres annos, volens ſe oſtendere prophetam, & ibi mentitur ſibi datum ab Angelo librum, qui dicitur Alcoranus. Et quia adhuc Mecha pro maiori parte à Coraxinis idolorum cultoribus tenebatur, ipſe quaſi humiliter cedens, in villam ſuam Iatrib declinauit, & poſtea reſumptis viribus, intrauit Mecham, & eos qui erant de genere Coraxi, & ei reſtiterant, vi & potentia captiuauit: & quaſi imperans dixit eis: Quid de vobis faciam? At illi dixerunt, Bene, quia eſtis largus & curialis. Et ipſe continuo dimiſit eos, & deinceps humiliter ſubfuerunt. Tunc præcepit vt in turribus, vbi conſueuerant campanæ pulſari, Sarracenus quiſpiam proclamaret: ſicut & adhuc hodie proclamatur à cultoribus ſectæ ſuæ. Præcepit etiam vt in menſe Ramadan ieiunarent triginta diebus, & alijs triginta diebus, in menſe qui dicitur Almoharram, & domum, in qua ipſe natus fuerat, fecerunt mezquitam.

Lex.

Anno autem Imperatoris Heraclij ſeptimo, & Siſebuti regis Gothorum quinto, natiuitatis ſuæ quadrageſimo Mahomet vidualibus diuitijs inclitatus, & falſo miraculo lapidis à pluribus approbatus, cœpit grandia cogitare, & rebellia contra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
36 G 23 [1]

CAPVT PRIMVM.

De exordio & origine Mahometi.

ANNO *Leouegildi regis Gothorum nono, æra ſexcenteſima prima, in villa quæ Iatrib dicitur, prope Mecham, erat homo Ali nomine, filius Abdelmutalib, & vxor eius Emina: nomen Patris Eminæ Hayab, & matris eius Halima: quæ concepit & peperit filium, quem vocauit Mahomet. Et cum Arabia & Africa inter fidem Catholicam & hæreſim Arrianam, & perfidiam Iudaicam & Idololatriam diuerſis ſtudijs traheretur: Arabs prædictus Ali, familiaritate cuiuſdam Iudæi, qui erat geneaticus, inter fidem Catholicam, & Iudæorum perfidiam fluctuabat. Cumq́ Emina concepiſſet, facta eſt ſterilitas magna per totam Arabiam, adeo vt pane deficiente, herbis duntaxat ſylueſtribus veſcerentur. Cum autem tempus partus Eminæ aduenisset, Iudæus ille, vt erat geneaticus, captauit conſiſtentiam planetarum, & horam natiuitatis infantis. Ali autem in ſanctam Hieruſalem iuerat ad orandum, & rediens inuenit filium ſuum natum: & quicquid ille geneaticus de infante perceperat, reuelauit, & prædixit eum in regno & Lege mirabiliter exaltandum. Ali autem apud Iatrib poſt tempus modicum vitam finiuit. Cum autem eſſet infans annorum quatuor, vt ipſe mentitur venerunt duo Angeli, & fiderunt cor eius, & extraxerunt inde coagulum ſanguinis denigrati, quod poſtea niuis lauacro abluerunt, & ponderauerunt cor eius cum decem cordibus gentis ſuæ. Poſt cum mille, & maioris ponderis eſt inuentum. Et vnus Angelus dixit alteri, ſi cum omnibus Arabibus in trutina poneretur, omnibus præualeret. Hæc mentitur ſe in viſione à Gabriele angelo audiuiſſe. Cum autem eſſet annorum quinque, mater ſua tradidit eum auiæ ſuæ Halimæ nutriendum.*

Mahomet naſcitur.

Grauitas cordis Mahometi.

CAPVT SECVNDVM.

De Inſtitutione, & prima oſtenſione Mahometi.

ANNO *ſeptimo mater ſua recepit eum, & ſe tranſtulit ad propinquos, & poſt paucos dies ibi mortua fuit Emina mater eius, & ſuſcepit eum alia mulier, quæ Daymen dicebatur, & tranſtulit eum in Mecham. Octauo anno mortuus eſt Abdelmutalib auus eius, & recepit eum Abutalib patruus eius in curam: & iſte tradidit eum prædicto geneatico inſtruendum, qui inſtruxit eum in Naturalibus ſcientijs, & lege Catholica, & Iudaicæ perfidiæ documentis: Vnde & ipſe poſtmodum aliquid de fide Catholica, aliquid de Lege veteri in ſuæ ſectæ ſubſidium vſurpauit. Cum autem eſſet Mahomet annorum tredecim, Abutalib duxit eum in Hieruſalem, eo quod templum ſanctimoniæ erat ibi. Mahomet autem cum ad annos adoleſcentiæ perueniſſet, & in doctrina Noui Teſtamenti ac Veteris, & Naturalis ſcientiæ profeciſſet; iterum fame Arabiam opprimente, ipſe ad cuiuſdam diuitis viduæ, quæ Adeya dicebatur, familiam ſe conuertit, & circa operationes domeſticas induſtrius eſt inuentus: & ea quæ vehiculi onere abducebat, reduci fœnore ſibi gratiam & viduæ diuitias cumulabat, & factus eſt in oculis viduæ gratioſus adeo, vt eum in filium adaptaret. Cum autem eſſet annorum viginti quinque, duxit*